

EVROPSKA CENTRALNA BANKA

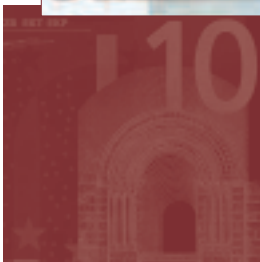
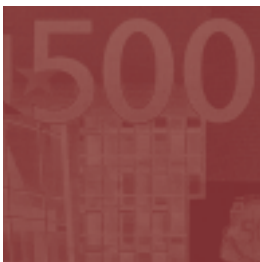
KONVERGENČNO POROČILO MAJ 2006

BCE ECB EZB EKT EKP

EVROPSKA CENTRALNA BANKA

KONVERGENČNO POROČILO MAJ 2006

V letu 2006 bo na vseh publikacijah ECB motiv iz bankovca za 5 eurov.

© Evropska centralna banka, 2006

Naslov

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Nemčija

Poštni naslov

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Nemčija

Telefon

+49 69 1344 0

Spletna stran

<http://www.ecb.int>

Faks

+49 69 1344 6000

Teleks

411 144 ecb d

*Vse pravice so pridržane. Razmnoževanje
v izobraževalne in nekomercialne namene je
dovoljeno pod pogojem, da je naveden vir.*

*Presečni datum za statistične podatke v tej
publikaciji je 28. april 2006.*

ISSN 1725-9460 (tiskana izdaja)
ISSN 1725-9673 (spletna izdaja)

KAZALO

UVOD IN POVZETKI PO POSAMEZNIH DRŽAVAH	3	NEODVISNOST NCB	
UVOD	6	3.1 Neodvisnost centralnih bank	59
POVZETKI PO POSAMEZNIH DRŽAVAH	7	3.1.1 Funkcionalna neodvisnost	60
POGLAVJE 1		3.1.2 Institucionalna neodvisnost	60
PREGLED EKONOMSKE KONVERGENCE		3.1.3 Osebna neodvisnost	61
1 OKVIR ZA ANALIZO	12	3.1.4 Finančna neodvisnost	62
2 PREGLED PO DRŽAVAH		3.2 Zaupnost	64
2.1 Litva	19	4 PREPOVED DENARNEGA FINANCIRANJA IN	
2.1.1 Cenovna gibanja	19	PRIVILEGIRANEGA DOSTOPA	
2.1.2 Fiskalna gibanja	20	4.1 Prepoved denarnega financiranja	64
2.1.3 Gibanja deviznega tečaja	22	4.2 Prepoved privilegiranega dostopa	66
2.1.4 Gibanja dolgoročnih obrestnih mer	23	5 ENOTEN ZAPIS EURA	66
2.1.5 Seznam tabel in grafov	24	6 PRAVNA INTEGRACIJA NCB V EUROSISTEM	
2.2 Slovenija	34	6.1 Cilji ekonomske politike	67
2.2.1 Cenovna gibanja	34	6.2 Naloge	67
2.2.2 Fiskalna gibanja	35	6.3 Finančne določbe	68
2.2.3 Gibanja deviznega tečaja	37	6.4 Politika deviznega tečaja	68
2.2.4 Gibanja dolgoročnih obrestnih mer	38	6.5 Mednarodno sodelovanje	68
2.2.5 Seznam tabel in grafov	39	6.6 Raznovrstne storitve	69
PRILOGA		7 PREGLED PO DRŽAVAH	
STATISTIČNA METODOLOGIJA ZA KAZALNIKE		7.1 Litva	69
KONVERGENCE	49	7.2 Slovenija	72
POGLAVJE 2		GLOSAR	76
ZDRUŽLJIVOST NACIONALNE ZAKONODAJE			
S POGODBO			
1 UVOD			
1.1 Splošne opombe	58		
1.2 Države članice z odstopanjem in pravna konvergenca	58		
1.3 Struktura pravne ocene	58		
2 OBSEG PRILAGODITEV			
2.1 Področja prilagoditev	58		
2.2 „Združljivost” proti „uskladitvi”	58		

KRATICE

DRŽAVE

AT	Avstrija	LU	Luksemburg
BE	Belgija	HU	Madžarska
CY	Ciper	MT	Malta
CZ	Češka	DE	Nemčija
DK	Danska	NL	Nizozemska
EE	Estonija	PL	Poljska
FI	Finska	PT	Portugalska
FR	Francija	SK	Slovaška
GR	Grčija	SI	Slovenija
IE	Irska	ES	Španija
IT	Italija	SE	Švedska
LV	Latvija	UK	Združeno kraljestvo
LT	Litva		

DRUGO

BIS	Banka za mednarodne poravnave
b.o.p.	plačilna bilanca
BPM5	Plačilnobilančni priročnik IMF-a (5. izdaja)
CD	potrdila o vlogi
c.i.f.	stroški, zavarovanje in prevoznina na državni meji uvoznika
CPI	indeks cen življenjskih potrebščin
ECB	Evropska centralna banka
EDP	postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem
EER	efektivni menjalni tečaj
EMI	Evropski monetarni inštitut
EMU	Ekonomska in monetarna unija
ERM	mehanizem deviznih tečajev
ESA 95	Evropski sistem nacionalnih računov 1995
ESCB	Evropski sistem centralnih bank
EU	Evropska unija
EUR	euro
f.o.b.	franko na ladijski krov na državni meji izvoznika
BDP	bruto domači proizvod
HICP	harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin
HWWA	Hamburški mednarodno-gospodarski inštitut
ILO	Mednarodna organizacija dela
MDS	Mednarodni denarni sklad
MFI	monetarne finančne institucije
NACE Rev. 1	statistična klasifikacija gospodarskih dejavnosti v Evropski skupnosti
NCB	nacionalne centralne banke
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
PPI	indeks cen (industrijskih) proizvajalcev
SITC Rev. 3	standardna klasifikacija mednarodne menjave (3. pregled)
ULCM	stroški dela na (količinsko) enoto proizvodov v predelovalni dejavnosti
ULCT	stroški dela na (količinsko) enoto proizvodov v celotnem gospodarstvu

V skladu s prakso Skupnosti so države EU v tem poročilu našteje po abecednem redu imen držav v nacionalnih jezikih.

**UVOD IN POVZETKI
PO POSAMEZNIH
DRŽAVAH**

UVOD

Euro je 1. januarja 1999 uvedlo 11 držav članic, 1. januarja 2001 pa se jim je pridružila še Grčija. Po širitvi Evropske unije (EU) na deset novih držav 1. maja 2004 tako obstaja 13 držav članic, ki še ne sodelujejo polnopravno v ekonomski in monetarni uniji (EMU). To konvergenčno poročilo je pripravljeno na zahtevo Slovenije in Litve, ki sta 2. marca 2006 oziroma 16. marca 2006 zaprosili za pregled njunih držav. S pripravo poročila ECB izpolnjuje zahteve iz člena 122(2) v povezavi s členom 121(1) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (Pogodba), po katerih mora ECB Svetu Evropske unije (Svet EU) vsaj enkrat na dve leti ali na prošnjo države članice z odstopanjem poročati „o napredku, ki so ga države članice dosegle pri izpolnjevanju svojih obveznosti v zvezi z uresničevanjem ekonomske in monetarne unije”. Enak mandat je dobila Evropska komisija, obe poročili pa sta bili vzporedno predloženi Svetu EU.

Evropska centralna banka (ECB) uporablja enak okvir kot v prejšnjih konvergenčnih poročilih ECB in Evropskega monetarnega inštituta (EMI), njen namen pa je ugotoviti, ali sta ti dve državi dosegli visoko stopnjo trajne gospodarske konvergence, zagotoviti skladnost nacionalne zakonodaje s Pogodbo in oceniti, ali njuni centralni banki izpolnjujeta pravne zahteve, ki jih morajo za vključitev v Eurosistem izpolnjevati nacionalne centralne banke (NCB).

Ocena procesa gospodarske konvergence je močno odvisna od kakovosti in neoporečnosti uporabljenih statističnih podatkov. Na pripravo in poročanje statističnih podatkov, zlasti podatkov o državnih finančah, ne smejo vplivati politični dejavniki. Države članice naj zato kakovost in neoporečnost svojih statističnih podatkov obravnavajo kot prednostno nalogo, s čimer se pri zbiranju statističnih podatkov vzpostavi ustrezen sistem varovalk in kontrol, na statističnem področju pa se uporabljajo minimalni standardi. Z uporabo teh standardov se bo povečala neodvisnost, poštenost in odgovornost nacionalnih statističnih uradov ter okrepilo zaupanje v kakovost javnofinančne

statistike (glej tudi statistično prilogo k poglavju 1).

Konvergenčno poročilo obsega dve poglavji. Poglavje 1 opisuje ključne vidike in rezultate pregleda ekonomske konvergence. Poglavje 2 pa proučuje združljivost nacionalne zakonodaje Slovenije in Litve, vključno s statutom njunih centralnih bank, s členoma 108 in 109 Pogodbe ter s Statutom evropskega sistema centralnih bank in Evropske centralne banke.

POVZETKI PO POSAMEZNIH DRŽAVAH

LITVA

Litva je v referenčnem obdobju zabeležila 2,7% 12-mesečno povprečno stopnjo inflacije po HICP, kar je le nekoliko nad referenčno vrednostjo, določeno v Pogodbi. Vendar pa bo, sodeč po najnovjših podatkih, 12-mesečna povprečna stopnja inflacije po HICP v prihodnjih mesecih predvidoma postopno naraščala.

Kot kaže pregled daljšega preteklega obdobja, je bila inflacija cen življenjskih potrebščin v Litvi v zadnjih petih letih razmeroma nizka. K temu je prispevala usmeritev denarne politike k doseganju cenovne stabilnosti, predvsem z delovanjem valutnega odbora, ki je zagotavljal zasidranje inflacijskih pričakovanj. Država je dosegla nizko inflacijo kljub razmeroma visoki realni rasti BDP. Nizka inflacija pa je bila v precejšnji meri rezultat tečajne strategije Litve in z njo povezanih gibanj nominalnega efektivnega tečaja. Sprva, ko je bil litovski litas z valutnim odborom vezan na ameriški dolar, je občutna apreciacija dolarja prispevala k znižanju uvoznih cen. Leta 2002 je bila vezava spremenjena in litas je bil vezan na euro. Zatem je naraščanje uvoznih cen preprečevala močna apreciacija eura do drugih valut, ki je trajala do leta 2004. Obdobje deflacije od leta 2002 do prve polovice leta 2004 je bilo predvsem posledica zunanjih dejavnikov ter povečane konkurence na nekaterih domačih trgih. Od leta 2001 dalje je bila realna rast BDP razmeroma visoka, predvsem zaradi domačega povpraševanja, ki je prispevalo tudi k zmanjševanju brezposelnosti. Rast sredstev na zaposlenega se je v zadnjih letih precej povečala. Medtem ko je na rast stroškov dela na enoto proizvoda do leta 2004 zaviralno vplivala visoka rast produktivnosti dela, se je rast leta 2005 okrepila na 3,8%. Kot kažejo nedavna gibanja, je povprečna medletna stopnja inflacije po HICP v letu 2005 dosegla 2,7%. Medletna stopnja inflacije po HICP se je januarja 2006 povečala na 3,5%, marca pa se je zopet spustila in znašala 3,1%.

V naslednjih letih je bilo v Litvi več tveganj za dvig inflacije. Prvič, raven cen plina za gospodinjstva je leta 2005 še vedno predstavlja samo približno 50% povprečne ravni v euroobmočju, uskladitev trošarin na motorna goriva, tobačne izdelke in alkohol z ravno v EU pa še ni zaključena. Uskladitev trošarin na tobačne izdelke bo k rasti inflacije v obdobju do leta 2010 skupno prispevala 2 odstotni točki. Drugič, zelo hitra gospodarska rast, ki jo spodbujajo močna kreditna rast in nizke obrestne mere, ter nastajajoča ozka grla na trgu dela predstavljajo tveganje za rast stroškov dela na enoto proizvoda in domačih cen na splošno. Čeprav bo pričakovana rast cen energentov, posrednih davkov in nadzorovanih cen predvidoma povzročila samo enkratne cenovne šoke, kombinacija takšnih šokov v okolju zelo hitre gospodarske rasti in zaostrovanja pogojev na trgu dela predstavlja tveganje, da pride do sekundarnih učinkov in s tem do občutnejšega in morda dolgotrajnejšega naraščanja inflacije. Poleg tega bo na inflacijo v prihodnjih letih verjetno vplival tudi proces dohitevanja, čeprav natančen obseg tega vpliva ni mogoče natančno oceniti.

Leta 2005 je imela Litva javnofinančni primanjkljaj v višini 0,5% BDP, kar je precej pod referenčno vrednostjo. Litva nima čezmernega primanjkljaja. Za leto 2006 Evropska komisija napoveduje rahlo povečanje na 0,6% BDP. Delež javnega dolga se je leta 2005 znižal na 18,7% BDP in se bo po napovedih v letu 2006 povečal na 18,9% ter tako ostal daleč pod referenčno vrednostjo 60%. Srednjeročni cilj je v konvergenčnem programu številčno opredeljen kot primanjkljaj v višini 1% BDP. Glede drugih fiskalnih dejavnikov delež javnofinančnega primanjkljaja v letih 2004 in 2005 ni presegel deleža javnih investicijskih odhodkov v BDP.

Po najnovjših napovedih Odbora za ekonomsko politiko EU in Evropske komisije bo v Litvi do leta 2050 predvidoma prišlo do zmernega neto povečanja izdatkov, povezanih s starostjo, v višini 1,4 odstotne točke BDP, kar deloma odraža izvedbo pokojninske reforme

v preteklosti. Vseeno je treba dogajanja budno spremljati, saj so lahko dejanska demografska, gospodarska in finančna gibanja manj ugodna, kot je predvideno v napovedih.

Litovski litas sodeluje v ERM II približno 22 mesecev, torej manj kot dve leti do pregleda s strani ECB. V delu referenčnega obdobja, ki obsega čas pred vstopom v ERM II, je bil litas stabilen na ravni centralnega tečaja do eura, ki je bil pozneje določen v okviru ERM II. Litva je v ERM II vstopila z obstoječim valutnim odborom kot enostransko zavezo, tako da to za ECB ne predstavlja nobenih dodatnih obveznosti. Od vstopa v ERM II je litas ostal na ravni centralnega tečaja. Litva ni na lastno pobudo devalvirala centralnega tečaja svoje valute do eura. Čeprav režim valutnega odbora pomeni, da je bila Lietuvos bankas redno aktivna na deviznih trgih, je bil neto obseg deviznih transakcij, ki jih je Lietuvos bankas izvedla z litovskimi komercialnimi bankami, majhen. Realni tečaj – tako dvostransko do eura kot tudi efektivno – je nekoliko nad dolgoročnim povprečjem. Ta merila je vseeno treba razlagati previdno, saj je v Litvi v referenčnem obdobju potekal proces tranzicije v tržno gospodarstvo, kar dodatno zapleta vsakršno dolgoročnejšo razlago tečajnih gibanj. Ne glede na to je bil primanjkljaj tekočega in kapitalnega računa skupaj v letu 2005 razmeroma velik in je znašal 5,6% BDP. Neto prilivi neposrednih tujih naložb so pokrili nekaj manj kot polovico tega primanjkljaja.

Dolgoročne obrestne mere so v referenčnem obdobju povprečno znašale 3,7% in so bile tako precej nižje od referenčne vrednosti, ki velja za kriterij obrestne mere. Še naprej so se približevale povprečnim stopnjam donosa obveznic v euroobmočju, kar odraža kredibilnost valutnega odbora in zaupanje trgov v splošna gospodarska in javnofinančna gibanja v Litvi.

Na splošno je za visoko stopnjo trajne konvergence pomembno, da Litva izvaja ustrezno zaostreno fiskalno politiko in tako zmanjša tveganje, da se okrepijo inflacijski

pritisiki, ki jih povzročata rast povpraševanja. Zaostrena fiskalna politika bo prispevala tudi h konsolidaciji javnih financ. Poleg tega je treba skrbno spremljati sedanjo hitro rast kreditov in velik primanjkljaj na tekočem računu, saj lahko opozarjata na nastanek neravnovesji. Poleg tega bo pomembno, da se nadalje okrepi konkurenca na trgih proizvodov, nadaljuje liberalizacija reguliranih sektorjev, izvaja ustrezna politika plač, ki upošteva rast produktivnosti dela in gibanja v konkurenčnih državah, in dodatno izboljša delovanje trgov dela. Takšni ukrepi bodo pripomogli k ohranjanju ugodnega okolja za cenovno stabilnost ter spodbujali konkurenčnost in zaposlovanje.

Litovska ustava in Zakon o centralni banki Lietuvos bankas sta bila spremenjena, drugi zakoni pa so bili 25. aprila 2006 razveljavljeni (Zakon o izdajanju denarja, Zakona o zamenjavi imena in zneskov denarnih enot, Zakon o denarju in Zakon o verodostojnosti litasa). Po zadnjih spremembah sta Litovska ustava in Zakon o centralni banki Lietuvos bankas skladna z zahtevami Pogodbe in Statuta za tretjo fazo ekonomske in monetarne unije.

SLOVENIJA

V referenčnem obdobju je bila 12-mesečna povprečna stopnja inflacije po HICP v Sloveniji 2,3%, torej pod referenčno vrednostjo, ki je v Pogodbi določena kot kriterij za cenovno stabilnost. Sodeč po najnovjših podatkih, bo 12-mesečna povprečna stopnja inflacije po HICP v prihodnjih mesecih ostala stabilna.

Pregled daljšega preteklega obdobja kaže, da Slovenija beleži nizke stopnje inflacije šele v zadnjem razmeroma kratkem obdobju. Inflacija cen življenjskih potrebščin se je bistveno zmanjšala med leti 1995 in 2005. Dinamika inflacijskih gibanj kaže na vrsto pomembnih odločitev politike, med katerimi sta najpomembnejša uvedba novega okvira denarne politike v letu 2001, katerega temeljni cilj je cenovna stabilnost, in vstop v ERM II junija 2004. V obdobju po vstopu v ERM II je Banka Slovenije s pomočjo začasnega odkupa in

prodaje deviz (deviznega swapa) zagotavljala stabilnost tečaja med eurom in tolarjem, obenem pa je ohranjala domače obrestne mere nad ravno obrestnih mer v euroobmočju. Takšna politika, ki je privedla do velike razlike v kratkoročnih obrestnih merah v primerjavi z euroobmočjem, je spodbujala proces dezinflacije. V večini obravnavanega obdobja je treba pri gibanju inflacije upoštevati tudi razmeroma hitro realno rast BDP in dokaj stabilne razmere na trgu dela. Sredstva na zaposlenega so rasla po razmeroma visokih stopnjah, čeprav se je rast po letu 2000 upočasnila, rast stroškov dela na enoto proizvoda pa se je po letu 2001 postopno umirjala. Kot kažejo nedavna gibanja, je povprečna medletna stopnja inflacije po HICP v letu 2005 dosegla 2,5%. Medletna stopnja inflacije po HICP se je januarja 2006 povečala na 2,6%, marca pa se je zopet spustila in znašala 2,0%.

Glede dejavnikov, ki naj bi v Sloveniji vplivali na rast inflacije v prihodnje, bo uskladitev trošarin na tobačne izdelke, ki bo predvidoma izvedena v treh korakih do leta 2008, k inflaciji po HICP skupno prispevala do 0,5 odstotne točke. Poleg tega bo morebitno povečanje stopnje davka na dodano vrednost, ki je v proračunu predvideno za 1. januar 2007, v tem letu povzročilo neposredno povečanje inflacije za približno 0,7 odstotne točke. Ugotoviti je mogoče številna tveganja za dvig inflacije. Prvič, tveganja so povezana z razmeroma močnim domačim povpraševanjem, zlasti ob upoštevanju pospešene rasti kreditov in nadaljnje konvergence obrestnih mer. Drugič, tveganje predstavljajo dvigi nadzorovanih cen in vedno manjši učinek okrepljene konkurence na zmanjševanje inflacije. Inflacijska tveganja so povezana tudi z rastjo plač in morebitnimi sekundarnimi učinki, ki so posledica nedavne rasti cen energentov. Poleg tega bo na inflacijo v prihodnjih letih verjetno vplival tudi proces dohitevanja, čeprav obseg tega vpliva ni mogoče natančno oceniti.

Leta 2005 je imela Slovenija javnofinančni primanjkljaj v višini 1,8% BDP, kar je precej

pod referenčno vrednostjo. Slovenija ni v položaju čezmernega primanjkljaja. Za leto 2006 Evropska komisija napoveduje rahlo povečanje primanjkljaja na 1,9% BDP. Delež javnega dolga v BDP se je leta 2005 znižal na 29,1% BDP in se bo po napovedih v letu 2006 povečal na 29,9% ter tako ostal daleč pod referenčno vrednostjo 60%. Na podlagi javnofinančnega salda, predvidenega v konvergenčnem programu, je potrebna nadaljnja konsolidacija, če želi Slovenija doseči srednjeročni cilj, ki je v konvergenčnem programu številčno opredeljen kot primanjkljaj v višini 1% BDP. Glede drugih fiskalnih dejavnikov delež javnofinančnega primanjkljaja v letih 2004 in 2005 ni presegel deleža javnih investicijskih odhodkov v BDP.

Po najnovejših napovedih Odbora za ekonomsko politiko EU in Evropske komisije bo v Sloveniji v obdobju do leta 2050 predvidoma prišlo do občutnega povečanja izdatkov, povezanih s starostjo, v višini 9,7 odstotne točke BDP. Nujno je, da se Slovenija s tem bremenom spopade dovolj zgodaj. Celotno breme staranja prebivalstva bo lažje obvladovati, če se v javnih finančah ustvari primeren manevrski prostor še pred obdobjem, ko se bodo demografske razmere predvidoma poslabšale.

Slovenski tolar sodeluje v ERM II približno 22 mesecev, torej manj kot dve leti do pregleda s strani ECB. V delu referenčnega obdobja pred vstopom v ERM II je tolar postopno depreciiral do eura. Slovenija je v ERM II vstopila s tečajem 239,64 tolarja za euro, kar je enako tržnemu tečaju v času vstopa v mehanizem. Ob vstopu v ERM II je bila politika depreciacije tolarja do eura postopno opuščena. Slovenija v ERM II ni na lastno pobudo devalvirala centralnega tečaja tolarja do eura in je uspešno ohranjala tečaj tolarja na ravni blizu centralne paritete, obenem pa je vzdrževala domače kratkoročne obrestne mere nad ravno v euroobmočju. Banka Slovenije je z začasnim odkupom in prodajo deviz ohranjala nihanja tolarja na zelo nizki ravni. Za zmanjšanje obsega akumuliranih začasnih odkupov deviz je občasno izvedla dokončne odkupe deviz, kar je predstavljalo precejšnje neto odkupe deviz,

katerih cilj je bila ublažitev morebitnih pritiskov na rast tečaja. Realni tečaj tolarja – tako dvostransko do eura kot tudi efektivno – je bil aprila 2006 blizu dolgoročnemu povprečju, izračunanem za obdobje od januarja 1996 dalje ter za obdobje od uvedbe eura. Glede drugih zunanjih gibanj je imela Slovenija v zadnjih desetih letih približno uravnotežen tekoči in kapitalski račun skupaj.

Povprečna raven dolgoročnih obrestnih mer je v referenčnem obdobju znašala 3,8% in je bila torej precej nižja od referenčne vrednosti za kriterij obrestnih mer. Dolgoročne obrestne mere so se vztrajno približevale povprečnim stopnjam donosa obveznic v euroobmočju, kar potrjuje predvsem zaupanje v denarno in tečajno politiko Banke Slovenije in splošna gospodarska in fiskalna gibanja v Sloveniji.

Na splošno je za visoko stopnjo trajne konvergence pomembno, da Slovenija izvaja vzdržno konsolidacijo javnih financ – kar bi obenem zmanjšalo morebitne pritiske s strani povpraševanja v gospodarstvu – in vodi politiko zmerne rasti plač, ki upošteva rast produktivnosti dela in gibanja v konkurenčnih državah. Ravno tako je bistveno, da nadaljuje strukturne reforme. K ustvarjanju ugodnega okolja za cenovno stabilnost bosta še posebno prispevala povečanje prožnosti trga dela z deindeksacijo ter nadaljnja liberalizacija gospodarstva, ki bo okrepila konkurenco na trgih proizvodov.

Po nedavnih spremembah in dopolnitvah Zakona o Banki Slovenije je Statut Banke Slovenije skladen z zahtevami Pogodbe in Statuta za tretjo fazo ekonomske in monetarne unije.

POGLAVJE 1

**PREGLED
EKONOMSKE
KONVERGENCE**

1 OKVIR ZA ANALIZO

Za pregled stanja ekonomske konvergence v Litvi in Sloveniji, ki sta zaprosili za pregled po državah, ECB pri obeh državah uporablja skupni okvir za analizo. Skupni okvir temelji na določbah Pogodbe, ki jih ECB uporablja pri gibanju cen, javnofinančnem saldu in stopnji dolga, deviznih tečajih in dolgoročnih obrestnih merah, skupaj z drugimi pomembnimi dejavniki. Hkrati temelji tudi na sklopu dodatnih ekonomskih kazalnikov za pretekla in prihodnja obdobja, ki so koristni za podrobnejši pregled trajnosti konvergence. V okvirjih 1 do 4 spodaj so na kratko navedene določbe Pogodbe ter metodološke podrobnosti glede uporabe teh določb s strani ECB.

Za zagotovitev kontinuitete in enakega obravnavanja Poročilo temelji na načelih, opredeljenih v prejšnjih poročilih, ki sta jih objavila EMI in ECB. ECB pri uporabi konvergenčnih kriterijev sledi predvsem vrsti vodilnih načel. Prvič, posamezni kriteriji se razlagajo in uporabljajo brez odstopanja. Razlog za to načelo je dejstvo, da morajo kriteriji zagotoviti, da lahko v euroobmočju sodelujejo samo tiste države članice, katerih gospodarske razmere omogočajo ohranjanje stabilnosti cen in povezanost euroobmočja. Drugič, konvergenčni kriteriji predstavljajo skladen in celosten sklop ter morajo biti vsi izpolnjeni. V Pogodbi so kriteriji naštetni na enakopravni osnovi in ne kažejo nobene hierarhije. Tretjič, konvergenčni kriteriji morajo biti izpolnjeni na podlagi dejanskih podatkov. Četrto, uporaba konvergenčnih kriterijev mora biti dosledna, pregledna in preprosta. Poleg tega je treba

še enkrat poudariti, da izpolnjevanje konvergenčnih kriterijev ni bistvenega pomena samo v določenem trenutku, temveč jih je treba izpolnjevati ves čas. Zato pregledi po državah podrobno obravnavajo trajnost konvergence.

Gospodarska gibanja v zadevnih državah članicah se tako ocenjujejo z vidika preteklih gibanj, ki načeloma obsegajo zadnjih deset let. Na ta način je lažje ugotoviti, v kolikšni meri so trenutni rezultati posledica resničnih strukturnih prilagoditev, kar posledično omogoči boljšo oceno trajnosti ekonomske konvergence. Hkrati je treba upoštevati, da so lahko podatki za nazaj pri večini novih držav članic pod močnim vplivom tranzicije, ki je potekala v teh državah. Kolikor je ustrezno, se uporablja tudi pogled v prihodnost. Ob tem je posebna pozornost posvečena dejstvu, da je trajnost ugodnih gospodarskih gibanj ključno odvisna od ustreznih in dolgoročnih odzivov politike na obstoječe in prihodnje izzive. V celoti gledano je treba poudariti, da je zagotavljanje trajne ekonomske konvergence odvisno tako od doseganja zdravega izhodišča kot od politik, ki se bodo izvajale po prevzemu eura.

Skupni okvir se uporablja za vsako ob obeh držav članic posebej. Preglede po državah, ki se osredotočajo na uspešnost posamezne države članice, je v skladu z določbo člena 121 Pogodbe treba obravnavati ločeno.

V okvirju 1 so predstavljene določbe Pogodbe o cenovnih gibanjih in njihova uporaba s strani ECB.

Okvir 1

CENOVNA GIBANJA

1 Določbe Pogodbe

Prva alineja člena 121(1) Pogodbe zahteva:

„doseganje visoke stopnje stabilnosti cen; to je razvidno iz stopnje inflacije, ki je blizu stopnji inflacije največ treh držav članic z najboljšimi doseženimi rezultati glede stabilnosti cen”.

Člen 1 Protokola o konvergenčnih kriterijih iz člena 121(1) Pogodbe določa, da:

„merilo stabilnosti cen iz prve alineje člena 121(1) te pogodbe pomeni, da ima država članica trajno stabilne cene in povprečno stopnjo inflacije, zabeleženo v enem letu pred pregledom, ki ne presega za več kakor 1,5 odstotne točke stopnje inflacije največ treh držav članic z najboljšimi doseženimi rezultati glede stabilnosti cen. Višina inflacije se izračuna z uporabo indeksa cen življenjskih potrebščin na primerljivi osnovi, upoštevaje razlike v definicijah posameznih držav”.

2 Uporaba določb Pogodbe

ECB v tem poročilu uporablja določbe Pogodbe, kot je navedeno v nadaljevanju.

- V zvezi s „povprečno stopnjo inflacije, zabeleženo v enem letu pred pregledom” je bila stopnja inflacije izračunana z uporabo zadnjih razpoložljivih podatkov o spremembi 12-mesečnega povprečja indeksa HICP v zadnjih 12 mesecih. Tako je referenčno obdobje za stopnjo inflacije v tem poročilu od aprila 2005 do marca 2006.
- Za opredelitev pojma „največ treh držav članic z najboljšimi doseženimi rezultati glede stabilnosti cen”, ki se uporablja za določanje referenčne vrednosti, je bilo uporabljeno netehtano aritmetično povprečje stopenj inflacije v naslednjih treh državah EU z najnižjo stopnjo inflacije: Švedska (0,9%), Finska (1,0%) in Poljska (1,5%). Tako je povprečna stopnja 1,1% in ko se k temu prišteje 1,5 odstotne točke, znaša referenčna vrednost 2,6%.

Inflacija je bila izmerjena na podlagi indeksa HICP, ki je bil razvit za namene ocenjevanja konvergence stabilnosti cen na primerljivi osnovi (glej statistično prilogo k poglavju 1). Povprečna stopnja inflacije v euroobmočju je prikazana v statističnem delu poročila.

Da bi omogočili podrobnejši pregled trajnosti cenovnih gibanj, je povprečna stopnja inflacije po HICP v 12-mesečnem referenčnem obdobju od aprila 2005 do marca 2006 ocenjena glede na ekonomsko uspešnost države članice pri doseganju cenovne stabilnosti v zadnjih desetih letih. Pri tem je posebna pozornost posvečena usmeritvi denarne politike, zlasti temu, ali so denarne oblasti svoja prizadevanja usmerile predvsem v doseganje in ohranjanje cenovne stabilnosti ter dejstvu, ali so tudi druga področja gospodarske politike prispevala k doseganju tega cilja. Poleg tega so upoštevani tudi vplivi makroekonomskega okolja na doseganje cenovne stabilnosti. Cenovna gibanja so ocenjena glede na ponudbo in povpraševanje, pri čemer je pozornost med drugim posvečena dejavnikom, ki vplivajo na stroške dela na enoto proizvoda in na uvozne

cene. Kot zadnje so bila upoštevana gibanja drugih pomembnih cenovnih indeksov (npr. HICP brez nepredelane hrane in energentov, nacionalni indeks cen življenjskih potrebščin (CPI), indeks cen življenjskih potrebščin brez sprememb v posrednih davkih, deflator zasebne potrošnje, deflator BDP in cene pri proizvajalcih). Z vidika prihodnjih gibanj so navedena možna inflacijska gibanja v bližnji prihodnosti, skupaj z napovedmi najpomembnejših mednarodnih organizacij in tržnih udeležencev. Obravnavani so tudi strukturni vidiki, ki so pomembni za ohranjanje ugodnega okolja za stabilnost cen po prevzemu eura.

V okvirju 2 so navedene določbe Pogodbe o fiskalnih gibanjih in njihova uporaba s strani ECB, skupaj s proceduralnimi vprašanji.

FISKALNA GIBANJA

1 Določbe Pogodbe

Druga alineja člena 121(1) Pogodbe zahteva:

„vzdržnost stanja javnih financ; izhaja iz doseženega proračunskega stanja brez čezmernega primanjkljaja v skladu s členom 104(6)“.

Člen 2 Protokola o konvergenčnih kriterijih iz člena 121 Pogodbe določa, da ta kriterij:

„pomeni, da v času pregleda država članica ni predmet odločbe Sveta iz člena 104(6) te pogodbe o obstoju čezmernega primanjkljaja“.

Člen 104 določa postopek v primeru čezmernega primanjkljaja. Evropska komisija v skladu s členom 104(2) in (3) pripravi poročilo, če katera od držav članic ne izpolnjuje zahtev javnofinančne discipline, zlasti če:

- (a) razmerje med načrtovanim ali dejanskim javnofinančnim primanjkljajem in BDP presega referenčno vrednost (ki je v Protokolu o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem opredeljena kot 3% BDP), razen:
  - če se je to razmerje znatno in stalno zmanjševalo ter doseglo raven blizu referenčne vrednosti, ali
  - če je preseganje referenčne vrednosti le izjemno in začasno, razmerje pa ostaja blizu referenčne vrednosti;
- (b) razmerje med javnim dolgom in BDP presega referenčno vrednost (ki je v Protokolu o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem opredeljena kot 60% BDP), razen če se razmerje znižuje v zadostnem obsegu in se dovolj hitro približuje referenčni vrednosti.

Poleg tega mora poročilo, ki ga pripravi Komisija, upoštevati, ali javnofinančni primanjkljaj presega javne investicijske odhodke, ter vse druge pomembne dejavnike, tudi srednjeročno gospodarsko in javnofinančno stanje države članice. Komisija lahko ravno tako pripravi poročilo, če meni, da ne glede na izpolnjevanje meril v državi članici obstaja tveganje čezmernega primanjkljaja. Ekonomsko-finančni odbor pripravi mnenje o poročilu Komisije. Končno Svet EU v skladu s členom 104(6) na osnovi priporočila Komisije in ob upoštevanju vseh pripomb obravnavane države članice ter po opravljeni celoviti oceni s kvalificirano večino odloči, ali čezmerni primanjkljaj v državi članici obstaja.

2 Uporaba določb Pogodbe

ECB za namene pregleda konvergence izrazi svoje mnenje o fiskalnih gibanjih. ECB pri vprašanju vzdržnosti preverja ključne kazalnike fiskalnih gibanj od leta 1996 do leta 2005, upošteva obete in izzive javnih financ ter podrobno preuči povezave med gibanjem primanjkljaja in dolga.

ECB v zvezi s členom 104 v nasprotju s Komisijo nima nobene formalne vloge v postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem. Poročilo ECB samo pokaže, ali je država predmet postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem ali ne.

ECB v zvezi z določbo Pogodbe, da se mora delež dolga nad 60% BDP „zniževati v zadostnem obsegu in dovolj hitro približevati referenčni vrednosti“, preuči pretekle in prihodnje trende v deležu dolga.

Pregled fiskalnih gibanj temelji na podatkih, zbranih na podlagi nacionalnih računov, v skladu z Evropskim sistemom računov 1995 (glej statistično prilogo k poglavju 1). Večino podatkov v tem poročilu je zagotovila Komisija aprila 2006 in zajemajo javnofinančno stanje od leta 1996 do leta 2005 ter napovedi Komisije za leto 2006.

V zvezi z vzdržnostjo javnih financ se rezultat v referenčnem letu 2005 pregleda z vidika uspešnosti države članice v zadnjih desetih letih. Kot izhodišče obravnavamo gibanje deleža javnega dolga v tem obdobju ter dejavnike, ki so vplivali nanj, tj. razliko med nominalno rastjo BDP in obrestnimi merami, primarni saldo ter prilagoditev med primanjkljajem in dolgom. S te perspektive je mogoče dobiti dodatne informacije o tem, v kolikšni meri je makroekonomsko okolje, zlasti kombinacija rasti in obrestnih mer, vplivalo na dinamiko dolga. Prav tako je mogoče dobiti več informacij o vplivu prizadevanj za fiskalno konsolidacijo, ki se kažejo v primarnem saldu in vlogi, ki jo imajo posebni dejavniki, zajeti v prilagoditvi med primanjkljajem in dolgom. Ob tem obravnavamo tudi strukturo javnega dolga s posebnim poudarkom na deležu kratkoročnega dolga in dolga v tuji valuti ter njunem gibanju. S primerjanjem teh deležev in tekočega deleža dolga se izpostavi občutljivost javnofinančnega salda na spremembe deviznih tečajev in obrestnih mer.

Naslednji korak je preučitev gibanja deleža primanjkljaja. Tu je treba upoštevati, da na spremembo letnega deleža primanjkljaja v državi običajno vplivajo številni povezani dejavniki. Ti so pogosto razdeljeni na „ciklične učinke“, ki odražajo reakcijo primanjkljaja na

spremembe v gospodarskem ciklu, na eni strani in „neciklične učinke“ na drugi strani, ki pogosto odražajo strukturne ali stalne prilagoditve fiskalne politike. Neciklični učinki, kot so številčno ovrednoteni v tem poročilu, pa niso nujno samo odraz strukturnih sprememb v javnofinančnem položaju, saj zajemajo tudi vpliv ukrepov politike in posebnih dejavnikov, ki imajo samo začasen učinek na javnofinančni saldo. Podrobneje so obravnavana še pretekla gibanja javnofinančnih odhodkov in prihodkov, opisana pa so tudi širša področja, kjer je potrebna konsolidacija.

Ocene prihodnjih gibanj temeljijo na načrtovanih nacionalnih proračunih in nedavnih napovedih Evropske komisije za leto 2006, pri čemer je upoštevana srednjeročna fiskalna strategija, kot je opisana v konvergenčnem programu. Sem sodi ocena predvidenega doseganja srednjeročnega cilja, kot ga predvideva Pakt za stabilnost in rast. Poleg tega so izpostavljeni dolgoročni izzivi za vzdržnost proračunskega stanja, zlasti tisti, ki so ob demografskih spremembah povezani z vprašanjem javnih pokojninskih sistemov, ki se financirajo brez skladov, ter z državnimi jamstvi.

V okvirju 3 so navedene določbe Pogodbe o gibanjih deviznega tečaja in njihova uporaba s strani ECB.

GIBANJA DEVIZNEGA TEČAJA**1 Določbe Pogodbe**

Tretja alineja člena 121(1) Pogodbe zahteva:

„upoštevanje normalnih meja nihanja, predvidenih z mehanizmom deviznega tečaja evropskega denarnega sistema, v obdobju najmanj dveh let brez devalvacije glede na valuto katere koli druge države članice”.

Člen 3 Protokola o konvergenčnih kriterijih iz člena 121(1) Pogodbe določa, da:

„merilo sodelovanja v mehanizmu deviznega tečaja evropskega denarnega sistema iz tretje alineje člena 121(1) te pogodbe pomeni, da je država članica upoštevala normalne meje nihanja, predvidene z mehanizmom deviznega tečaja evropskega denarnega sistema brez hujših napetosti vsaj zadnji dve leti pred pregledom. Država članica v tem času zlasti ni na lastno pobudo devalvirala dvostranskega osrednjega tečaja svoje valute glede na valuto druge države članice”.

2 Uporaba določb Pogodbe

ECB v zvezi s stabilnostjo deviznega tečaja preuči, ali je država v ERM II (ki je januarja 1999 nasledil ERM) vsaj dve leti pred pregledom konvergence sodelovala brez hujših napetosti, predvsem brez devalvacije glede na euro. Če je obdobje sodelovanja krajše, se ocenijo gibanja tečaja v dveletnem referenčnem obdobju, enako kot v prejšnjih poročilih.

Pregled stabilnosti tečaja do eura se podobno kot v preteklosti osredotoča na to, ali je tečaj blizu centralnega tečaja v ERM II, upošteva dejavnike, ki bi lahko privedli do apreciacije. Pri tem širina razpona nihanja v ERM II ne posega v oceno merila stabilnosti deviznega tečaja.

Poleg tega se vprašanje „brez hujših napetosti” na splošno obravnava: (i) s pregledom odmika tečaja od centralne paritete v ERM II glede na euro; (ii) z uporabo kazalnikov, kot so nihanja deviznega tečaja do eura in trendno gibanje tečaja ter razlike v kratkoročnih obrestnih merah v primerjavi z euroobmočjem in njihova gibanja ter (iii) s preučitvijo vloge, ki jo imajo posegi na deviznem trgu.

Vsi dvostranski tečaji za referenčno obdobje od maja 2004 do aprila 2006 so uradne referenčne stopnje ECB (glej statistično prilogo k poglavju 1).

Slovenija in Litva sodelujeta v ERM II od 28. junija 2004, torej manj kot dve leti pred pregledom ECB. Uspešnost njunih valut do eura se ocenjuje v obdobju od 29. aprila 2004 do 28. aprila 2006.

Poleg uspešnosti nominalnega tečaja do eura se na kratko ocenijo tudi podatki, ki kažejo vzdržnost trenutnega deviznega tečaja. Ti podatki temeljijo na gibanju realnega dvostranskega in efektivnega tečaja, tekočem, kapitalskem in finančnem računu plačilne bilance ter na neto stanju mednarodnih naložb

v daljšem obdobju. Glede povezanosti trgov se preuči tudi delež euroobmočja v skupni zunanji trgovini države.

V okvirju 4 so navedene določbe Pogodbe o gibanju dolgoročnih obrestnih mer in njihova uporaba s strani ECB.

Okvir 4

GIBANJA DOLGOROČNIH OBRESTNIH MER

1 Določbe Pogodbe

Četrta alineja člena 121(1) Pogodbe zahteva:

„trajnost dosežene konvergence in sodelovanja države članice v mehanizmu deviznega tečaja evropskega denarnega sistema, kar se kaže v ravni dolgoročnih obrestnih mer”.

Člen 4 Protokola o konvergenčnih kriterijih iz člena 121(1) Pogodbe določa, da:

„merilo konvergence obrestnih mer iz četrte alineje člena 121(1) te pogodbe pomeni, da ima država članica v enem letu pred pregledom tako povprečno dolgoročno nominalno obrestno mero, ki ne presega za več kakor 2 odstotni točki dolgoročne obrestne mere v največ treh državah članicah z najboljšimi doseženimi rezultati glede stabilnosti cen. Obrestne mere se izračunajo na podlagi dolgoročnih državnih obveznic ali primerljivih vrednostnih papirjev, upoštevaje razlike v definicijah posameznih držav”.

2 Uporaba določb Pogodbe

ECB v tem poročilu uporablja določbe Pogodbe, kot je navedeno v nadaljevanju.

- Glede „povprečne dolgoročne nominalne obrestne mere”, zabeležene „v enem letu pred pregledom” je bila dolgoročna obrestna mera izračunana kot aritmetično povprečje zadnjih 12 mesecev, za katere so bili na razpolago podatki o HICP. Referenčno obdobje v tem poročilu je od aprila 2005 do marca 2006.
- Za opredelitev pojma „največ treh držav članic z najboljšimi doseženimi rezultati glede stabilnosti cen”, ki se uporablja za določanje referenčne vrednosti, se je uporabilo netehtano aritmetično povprečje dolgoročnih obrestnih mer v istih treh državah, ki so bile uporabljene za izračun referenčne vrednosti pri merilu cenovne stabilnosti (glej okvir 1). V referenčnem obdobju, obravnavanem v tem poročilu, so dolgoročne obrestne mere teh treh držav znašale 3,3% (Švedska), 3,3% (Finska) in 5,0% (Poljska). Tako je povprečna obrestna mera 3,9% in ko se k temu prištejeta še 2 odstotni točki, znaša referenčna vrednost 5,9%.

Obrestne mere so bile merjene na osnovi usklajenih dolgoročnih obrestnih mer, ki so bile razvite za pregled konvergence (glej statistično prilogo k poglavju 1).

Kot je navedeno zgoraj, se Pogodba izrecno sklicuje na „trajnost konvergence”, ki se izraža v ravni dolgoročnih obrestnih mer. Zaradi tega so gibanja v referenčnem obdobju od aprila 2005 do marca 2006 ocenjena glede na gibanje dolgoročnih obrestnih mer v zadnjih desetih letih (oziroma v obdobju, za katerega so na voljo podatki) ter glede na glavne dejavnike, ki določajo razliko v primerjavi s prevladujočimi povprečnimi dolgoročnimi obrestnimi merami v euroobmočju.

Nazadnje člen 121(1) Pogodbe zahteva, da to poročilo upošteva tudi več drugih relevantnih dejavnikov, zlasti gibanje ekuja, rezultate glede povezanosti trgov, stanje in gibanja v tekočem računu plačilne bilance ter pregled gibanja stroškov dela na enoto proizvoda in drugih cenovnih indeksov. Ti dejavniki se ocenijo v naslednjem poglavju v okviru posameznih kriterijev, ki so naštetih zgoraj. Glede na uvedbo eura 1. januarja 1999 ni več posebne razprave o gibanju ekuja.

Statistične podatke za oceno konvergenčnih kriterijev je zagotovila Evropska komisija (glej tudi statistično prilogo k poglavju 1 ter tabele in grafe) v sodelovanju z ECB v primeru dolgoročnih obrestnih mer. Konvergenčni podatki o gibanju cen in dolgoročnih obrestnih mer zajemajo obdobje do marca 2006, ki je zadnji mesec, za katerega so na voljo podatki o HICP. Pri deviznih tečajih poročilo obravnava obdobje do 28. aprila 2006. Podatki o javno-finančnem stanju pokrivajo obdobje do leta 2005. Upošteevane so tudi napovedi iz različnih virov ter najnovejši konvergenčni programi teh dveh držav članic in drugi podatki, ki so pomembni za oceno trajnosti konvergence v prihodnjem obdobju.

Presečni datum za statistične podatke v tem konvergenčnem poročilu je 28. april 2006.

2 PREGLED PO DRŽAVAH

2.1 LITVA

2.1.1 CENOVNA GIBANJA

V referenčnem obdobju od aprila 2005 do marca 2006 je 12-mesečna povprečna stopnja inflacije, merjene z indeksom HICP, v Litvi znašala 2,7%, kar je nekoliko nad referenčno vrednostjo 2,6%, kolikor znaša kriterij cenovne stabilnosti (glej tabelo 1). Sodeč po najnovjših podatkih, pa se bo 12-mesečna povprečna stopnja inflacije po HICP v prihodnjih mesecih predvidoma postopno povečala.

Podatki za daljše preteklo obdobje kažejo, da se je inflacija po HICP v drugi polovici devetdesetih let strmo znižala s 25%, kolikor je znašala leta 1996, na približno 1,5% leta 1999. V povprečju je inflacija ostala nespremenjena na doseženi nizki ravni do sredine leta 2002, ko je zaradi spleta posebnih dejavnikov postala negativna. Ti dejavniki obsegajo nizke cene v sektorju telekomunikacij zaradi korenitih reform ter precejšnje znižanje stroškov dela na enoto proizvoda in uvoznih cen. Inflacija je spet postala pozitivna sredi leta 2004 in se leta 2005 povzpela na 2,7% (glej graf 1). Proces dezinflacije po letu 1996 kaže na številne pomembne odločitve politik, predvsem usmeritev denarne politike k doseganju stabilnosti cen, ki je poglobitveni cilj, določen v zakonu o centralni banki. Leta 1994 je Litva uvedla valutni odbor, pri čemer je bil litas najprej vezan na ameriški dolar, leta 2002 pa je bila uvedena vezava na euro, kar je zagotovilo zasidranje inflacijskih pričakovanj. Kljub temu je bila nizka inflacija v prvih letih tega desetletja v precejšnji meri rezultat tečajne strategije in z njo povezanih gibanj nominalnega efektivnega tečaja. Močna apreciacija ameriškega dolarja do več drugih valut leta 1999 in 2000 je imela precejšen vpliv na znižanje uvoznih cen v Litvi. Leta 2002 je bila uvedena vezava litasa na euro. Zatem je naraščanje uvoznih cen preprečevala močna apreciacija eura do drugih valut, ki je trajala do leta 2004. K procesu dezinflacije so precej pripomogli tudi fiskalna politika, reforme za povečanje konkurence na trgih proizvodov, postopna liberalizacija finančnih trgov in

reformne na trgu dela. Obdobje deflacije od leta 2002 do prve polovice leta 2004 je bilo predvsem posledica zunanjih dejavnikov ter povečane konkurence na nekaterih domačih trgih.

Zmanjšanje inflacije proti koncu devetdesetih let je bilo doseženo kljub relativno močni realni rasti BDP. Zaradi vpliva ruske krize na litovski izvozni sektor je bila realna rast BDP v letu 1999 negativna, kar je še dodatno znižalo inflacijo (glej tabelo 2). Litovsko gospodarstvo je po ruski krizi hitro okrevalo in je po letu 2001 ponovno dosegalo dokaj visoke stopnje rasti, ki jih je spodbujalo predvsem domače povpraševanje. Močna gospodarska rast je skupaj z emigracijskimi tokovi prispevala k precejšnjemu zmanjšanju brezposelnosti, ki se je znižala s 16,5% leta 2001 na 8,2% leta 2005. Ob tem se je rast sredstev na zaposlenega okrepila s 3,8%, kolikor je znašala leta 2001, na 8,7% leta 2005. Zaradi takšnih gibanj plač in produktivnosti dela je bila rast stroškov dela na enoto proizvoda od leta 2000 do leta 2001 negativna. Rast je bila v zadnjih nekaj letih zopet pozitivna in se je leta 2005 v primerjavi s prejšnjim letom okrepila z 1,0% na 3,8%. Uvozne cene so v obravnavanem obdobju precej nihale predvsem zaradi gibanja tečaja in cen nafte, vendar je njihova stopnja rasti ostala negativna v celotnem obdobju 2001–2004. Uvozni deflator se je leta 2005 povečal na 8,2% predvsem zaradi podražitve cen energentov, kar je okrepilo inflacijske pritiske. V nasprotju s skupno inflacijo po HICP je bila inflacija po HICP brez nepredelane hrane in energentov v zadnjih letih nižja in bolj stabilna (glej tabelo 2).

Kot kažejo nedavna gibanja, je povprečna medletna stopnja inflacije po HICP v letu 2005 dosegla 2,7%. Medletna stopnja inflacije po HICP se je januarja 2006 povečala na 3,5%, marca pa se je zopet spustila in znašala 3,1% (glej tabelo 3a). V letu 2005 so k inflaciji največ prispevali energenti, hrana in storitve. V primerjavi s prejšnjim letom se je najbolj povečal prispevek storitvenih dejavnosti k skupni inflaciji, in sicer skoraj za 1 odstotno točko. Lietuvos bankas ocenjuje, da so

spremembe v posrednih davkih in nadzorovanih cenah v letu 2005 skupno prispevale približno 0,8 odstotne točke. Povečanje inflacije na začetku leta 2006 je povzročilo predvsem naraščanje cen storitev in cen industrijskega blaga razen energentov. Tekoča inflacijska gibanja je treba obravnavati v povezavi z zelo dinamičnimi gospodarskimi razmerami. V zadnjem četrtletju 2005 se je realna rast BDP medletno okrepila na 8,7%, tako da je povprečna stopnja rasti v letu 2005 znašala 7,5%. Gospodarsko rast je spodbujalo domače povpraševanje, kar deloma odraža nizke obrestne mere in hitro rast kreditov, negativni prispevek neto izvoza k rasti pa se je zaradi precejšnje rasti izvoza začel postopno izravnati. Močna rast celotnega povpraševanja in migracijski odliv sta vplivala tudi na trg dela, saj so imeli številni domači proizvajalci pomanjkanje kvalificirane delovne sile, zaradi česar se je zmanjšala brezposelnost.

V prihodnjem obdobju bo postopen prenos dviga cen uvoženega plina z začetka leta 2006 v celotnem letošnjem letu neposredno povišal inflacijo za skupno okrog 0,4 odstotne točke. Obstaja več dejavnikov tveganja, ki lahko povišajo inflacijo. Prvič, raven cen plina za gospodinjstva v Litvi je leta 2005 še vedno predstavlja le približno 50% povprečne ravni v euroobmočju,¹ zato je mogoče pričakovati nadaljnje prilagajanje cen energije. Drugič, usklajevanje trošarin na goriva, tobak in alkoholne pijače z ravno EU še ni končano. Precejšen vpliv na povišanje inflacije bo imelo zlasti usklajevanje trošarin na tobačne izdelke, ki mora biti zaključeno do 1. januarja 2010, vpliv pa naj bi v naslednjih nekaj letih skupno znašal približno 2 odstotni točki z začetkom v letu 2007. Poleg tega predstavljajo trenutno zelo hitra gospodarska rast, ki jo spodbujajo izredno močna rast obsega kreditov in nizke obrestne mere, ter nastajajoča ozka grla na trgu dela tveganje za nadaljnjo rast stroškov dela na enoto proizvoda in domačih cen na splošno. Čeprav bo pričakovana rast cen energentov, posrednih davkov in nadzorovanih cen predvidoma povzročila samo enkratne cenovne šoke, kombinacija takšnih šokov v razmerah

zelo hitre gospodarske rasti in zaostrovanja pogojev na trgu dela predstavlja tveganje, da pride do sekundarnih učinkov in s tem do občutnejšega in dolgotrajnejšega naraščanja inflacije. Pogled v prihodnost kaže, da lahko v prihodnjih nekaj letih proces dohitevanja vpliva na inflacijo v Litvi v primerjavi z dokaj nizko ravnijo BDP na prebivalca in nizko ravnijo cen v primerjavi z euroobmočjem (glej tabelo 2). Seveda je težko natančno oceniti, koliko bo ta proces dohitevanja vplival na inflacijo.

Ugodno okolje za trajno stabilnost cen v Litvi je med drugim odvisno od izvajanja ustrezno zaostrene fiskalne politike, ki bi nevtralizirala inflacijske pritiske s strani povpraševanja. Enako pomembno bo okrepiti nacionalne politike za nadaljnje povečanje konkurence na trgih proizvodov ter nadaljevati liberalizacijo reguliranih sektorjev. Ravno tako je treba izboljšati delovanje trga dela glede na to, da visoka stopnja brezposelnosti v Litvi vztraja kljub ozkim grlom na trgu dela, ki so prisotna v celotni regiji in posameznih sektorjih. Rast plač bi morala biti usklajena z rastjo produktivnosti dela, hkrati pa bi morala upoštevati gibanja v konkurenčnih državah.

2.1.2 FISKALNA GIBANJA

V referenčnem letu 2005 je javnofinančni saldo izkazoval primanjkljaj v višini 0,5% BDP, kar je precej pod referenčno vrednostjo 3%. Razmerje javnega dolga do BDP je bilo 18,7%, kar je prav tako daleč pod referenčno vrednostjo 60% (glej tabelo 4). Javnofinančni primanjkljaj se je v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšal za 1,0 odstotno točko, delež javnega dolga pa za 0,8 odstotne točke. Po napovedih Evropske komisije se bo delež primanjkljaja v letu 2006 nekoliko povečal na 0,6%, delež javnega dolga pa naj bi znašal 18,9%. V letih 2004 in 2005 delež primanjkljaja ni presegel deleža javnih investicijskih odhodkov v BDP. Litva nima čezmernega primanjkljaja.

¹ Uvozne cene plina so odvisne od dolgoročnega dogovora z edinim večjim dobaviteljem plina.

V obdobju od leta 1996 do leta 2005 se je javni dolg skupno povečal za 4,2 odstotne točke (glej graf 2a in tabelo 5). Najprej se je povečeval postopno, in sicer s 14,5% leta 1996 na 16,8% leta 1998, leta 1999 pa je skokovito porasel na 23,0%. Leta 2000 se je delež dolga zvišal na 23,6%, nato se je postopno zniževal in leta 2005 dosegel 18,7%. Kot podrobno kaže graf 2b, je do leta 2000 k rasti javnega dolga prispeval primarni primanjkljaj, zlasti leta 1997. Prilagoditve med primanjkljajem in dolgom, ki odražajo kupnine iz naslova privatizacije in prihodke vrednotenja iz dolga v tuji valuti, so bile glavni dejavnik zmanjšanja deleža dolga od leta 2000 do leta 2004 (glej tabelo 6). Na podlagi gibanj od sredine devetdesetih let do začetka leta 2000 je mogoče ugotoviti tesno povezavo med primarnim primanjkljajem in neugodno dinamiko dolga, ne glede na začetno raven dolga, ki je bila v primeru Litve sorazmerno nizka. Ob tem lahko opazimo, da se je delež javnega dolga s kratkoročno zapadlostjo od leta 1997 do leta 2003 ves čas zmanjševal, v letih 2004 in 2005 pa se je povečal za skupno 5,7 odstotne točke. Delež dolga s kratkoročno zapadlostjo je precejšen, vendar je javnofinančni saldo ob upoštevanju višine dolga dokaj neobčutljiv na spremembe v obrestnih merah. Medtem ko je delež javnega dolga v tuji valuti velik, je več kot 95% tega dolga denominirano v eurih, ki je osrednja valuta v litovskem valutnem odboru. Javnofinančni saldo je zato z izjemo tečaja med eurom in litasem neobčutljiv na tečajne spremembe.

Razmerje med primanjkljajem in BDP je po letu 1996 sprva precej nihalo, nato pa se je izboljševalo (glej graf 3a in tabelo 7). Leta 1996 je stopnja primanjkljaja znašala 3,6%, nato pa je leta 1997 dosegla rekordno visoko vrednost v višini 11,4%. To povečanje lahko pojasnimo predvsem s spremembo v beleženju vračanja odvetega premoženja in nadomestil za izgube, ki so nastale med prehodom z rublja na litas. Stopnja primanjkljaja se je nato znižala na 3,0% leta 1998 in 2,9% leta 1999, vendar se je leta 2000 zopet povečala na 3,6%. V naslednjih letih se je stopnja primanjkljaja postopno izboljšala

in leta 2003 znašala 1,2%, zatem se je leta 2004 zopet poslabšala in znašala 1,5%, nato pa se je leta 2005 izboljšala na 0,5%. Kot je podrobneje razvidno iz grafa 3b, ocene Evropske komisije kažejo, da so imeli ciklični dejavniki v zadnjih nekaj letih le razmeroma majhen vpliv na spremembo javnofinančnega salda. Neciklične spremembe v javnofinančnem saldu pa so v povprečju imele večinoma nevtralen učinek. Po dosegljivih podatkih začasni ukrepi niso imeli večjega vpliva na saldo v letih 2004 in 2005.

Kar zadeva gibanja drugih fiskalnih kazalnikov, graf 4 in tabela 7 kažeta, da se je delež skupnih javnofinančnih odhodkov leta 1997 zvišal na 50%, vendar se je med leti 1998 in 2000 ustalil na ravni okrog 40%. Po letu 2000 se je delež odhodkov znižal zaradi omejevanja v vseh glavnih kategorijah odhodkov glede na BDP, tako da je leta 2003 ta delež znašal 33,2%. V letu 2004 je bil delež odhodkov večinoma nespremenjen na ravni 33,4%, leta 2005 pa na ravni 33,7%. V celoti gledano je bil delež odhodkov leta 2005 4,2 odstotne točke nižji kot leta 1996. Javnofinančni prihodki glede na BDP so se leta 1997 močno povečali, v naslednjih letih so se zmanjšali, leta 2005 pa so se zopet povečali. Od leta 1996 do leta 2005 so se skupaj zmanjšali za 1,2 odstotne točke.

Litovska srednjeročna strategija fiskalne politike, ki je predstavljena v konvergenčnem programu za obdobje 2006–2008, objavljenem decembra 2005, se nekoliko razlikuje od napovedi Komisije, ki so predstavljene v tabeli 4, in predvideva, da bo javnofinančni primanjkljaj leta 2006 znašal 1,4% BDP (v primerjavi z ocenjenim 1,5% BDP leta 2005), javni dolg pa naj bi znašal 19,9% BDP. Skupni delež prihodkov in odhodkov bo v primerjavi s podatki iz programa za leto 2005 predvidoma ostal večinoma nespremenjen. Trenutno ni opaziti nobenih ukrepov, ki bi imeli večji začasni učinek na proračun za leto 2006. Za leto 2007 je napovedano znižanje stopnje primanjkljaja na 1,3%, delež javnega dolga pa naj bi ostal približno nespremenjen na ravni iz leta 2006. Srednjeročni cilj iz Pakta za

stabilnost in rast je v konvergenčnem programu številčno opredeljen kot primanjkljaj v višini 1% BDP.

Kar zadeva prihodnja gibanja deleža javnega dolga, trenutni trendi kažejo, da se bo delež javnega dolga zvišal, vendar bo v bližnji prihodnosti ostal nižji od 60% BDP.

Kot kaže table 8, lahko pričakujemo precejšnje staranje prebivalstva. Po najnovejših napovedih Odbora za ekonomsko politiko EU in Evropske komisije,² se bodo javnofinančni odhodki, povezani s starostjo, v Litvi do leta 2050 predvidoma neto povečali za 1,4 odstotne točke BDP, kar deloma odraža izvedbo pokojninske reforme v preteklosti. Vseeno je treba dogajanja budno spremljati, saj so lahko demografska, gospodarska in finančna gibanja manj ugodna, kot je predvideno v napovedih.

Na področju javnofinančnih izzivov bo za zaježitev celotnega povpraševanja potrebna ustrezno zaostrena fiskalna politika, saj ima Litva velik primanjkljaj tekočega računa in pospešeno rast obsega kreditov, poleg tega je treba brzdati tudi inflacijske pritiske. S strukturnega stališča zbuja spremembe proračuna za financiranje dodatnega trošenja skrbi glede doslednosti izvajanja proračuna.

2.1.3 GIBANJA DEVIZNEGA TEČAJA

Litovski litas sodeluje v ERM II od 28. junija 2004, tj. približno 22 mesecev od celotnega dveletnega referenčnega obdobju od maja 2004 do aprila 2006 (glej tabelo 9a). Po natančni oceni ustreznosti in vzdržnosti litovskega valutnega odbora v času vstopa v ERM II se je Litva pridružila mehanizmu deviznih tečajev z obstoječim valutnim odborom kot enostransko zavezo, tako da to za ECB ni predstavljalo nobene dodatne obveznosti. Določen je bil standardni razpon nihanja v višini $\pm 15\%$ okrog centralnega tečaja litasa do eura (3,45280 LTL za 1 EUR).

V delu referenčnega obdobja, ki obsega čas pred vstopom v ERM II, je bil litas stabilen na ravni

centralnega tečaja do eura, ki je bil kasneje določen v okviru ERM II. Po vključitvi v ERM II ostaja litas še naprej stabilen in se ne odmika od centralnega tečaja do eura, kar odraža nespremenjeno tečajno politiko Litve v okviru režima valutnega odbora (glej tabelo 9a in graf 5). Znotraj ERM II Litva ni na lastno pobudo devalvirala centralnega tečaja svoje valute do eura. Čeprav režim valutnega odbora po definiciji pomeni, da je bila Lietuvos bankas redno aktivna na deviznih trgih, je bil neto obseg deviznih transakcij, ki jih je Lietuvos bankas izvedla z litovskimi komercialnimi bankami, majhen. Razlika med kratkoročnimi obrestnimi merami in trimesečno obrestno mero EURIBOR se je v referenčnem obdobju zmanjšala, in sicer z 0,6 odstotne točke v treh mesecih do konca julija 2004 na zanemarljivo raven v treh mesecih do konca aprila 2006 (glej tabelo 9b).

V daljšem časovnem obdobju je bil realni tečaj litasa (zlasti efektivni tečaj) aprila 2006 nekoliko nad zgodovinskim povprečjem, ki obsega obdobje od januarja 1996 dalje, vendar je bil blizu povprečja v obdobju od uvedbe eura (glej tabelo 10). Ta merila je vseeno treba razlagati previdno, saj je v Litvi v referenčnem obdobju potekal proces tranzicije v tržno gospodarstvo, ki dodatno zapleta vsakršno dolgoročno razlago tečajnih gibanj. Glede drugih zunanjih gibanj je imela Litva ves čas velik primanjkljaj na tekočem in kapitalnem računu plačilne bilance skupaj, ki je leta 1998 dosegel 11,7% BDP, leta 2002 se je znižal na 4,7%, leta 2005 pa se je spet povzpел in dosegel 5,6% (glej tabelo 11). Po eni strani bi lahko tako velik primanjkljaj opozarjal na probleme v zvezi s cenovno konkurenčnostjo. Po drugi strani pa lahko odraža proces dohitevanja gospodarstva, kakršno je litovsko. V zadnjih desetih letih so neto prilivi neposrednih tujih naložb pokrili nekaj manj kot polovico primanjkljaja. Leta 2005 je bilanca portfeljskih naložb po daljšem obdobju neto prilivov izkazovala neto odliv. Ker so bile v zadnjih nekaj letih dodatne potrebe po

2 „The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pension, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004–2050)“, Odbor za ekonomsko politiko in Evropska komisija (2006).

financiranju zapolnjene s prilivi „drugih naložb”, predvsem v obliki bančnih posojil, se je bruto zunanji dolg Litve povečal. Neto stanje mednarodnih naložb Litve je bilo negativno in se je med leti 1996 in 1999 povečalo, v naslednjih letih pa se je ustalilo na ravni okrog 35% BDP.

Litvo in euroobmočjem zmanjšala na nizko raven, na kredibilnost valutnega odbora ter zaupanje v splošna gospodarska in javnofinancijska gibanja v Litvi.

Litva je majhno odprto gospodarstvo, saj po zadnjih razpoložljivih podatkih razmerje med zunanjo trgovinsko menjavo blaga in storitev ter BDP znaša 58,3% na izvozni strani in 65,3% na uvozni strani. Leta 2005 je izvoz blaga v euroobmočje in EU predstavljal 28,5% oziroma 65,3% celotnega izvoza. Uvoz iz euroobmočja in EU pa je predstavljal 32,3% oziroma 59,0% celotnega uvoza.

2.1.4 GIBANJA DOLGOROČNIH OBRESTNIH MER

V referenčnem obdobju od aprila 2005 do marca 2006 je bila povprečna raven dolgoročnih obrestnih mer v Litvi 3,7%, torej nižje od referenčne vrednosti za kriterij obrestnih mer, ki znaša 5,9% (glej tabelo 12).

Dolgoročne obrestne mere so se od leta 2001 dalje zniževale (glej graf 6a)³. Znižanje je bilo zlasti izrazito do začetka leta 2002, potem pa se je nekoliko umirilo. Podobno se je razlika v dolgoročnih obrestnih merah med Litvo in povprečjem euroobmočja dokaj hitro zmanjševala in je po prehodu valutnega odbora na euro leta 2002 ostala majhna (glej graf 6b). Marca 2006 sta bili obe obrestni meri na isti ravni. Glavni dejavniki, ki so prispevali k zmanjšanju razlike v dolgoročnih obrestnih merah, so bila pozitivna gibanja v litovskem gospodarstvu in njen napredek pri prehodu v tržno gospodarstvo. Na zmanjševanje razlike v dolgoročnih obrestnih merah so pozitivno vplivala tudi tržna pričakovanja predvidene zgodnje vključitve Litve v ERM II, po juniju 2004 pa tudi njeno nemoteno sodelovanje v mehanizmu ob ohranitvi obstoječega režima valutnega odbora. Proces konvergence obrestnih mer so dodatno spodbujala pričakovanja o uvedbi eura. V celoti gledano kaže dejstvo, da se je razlika v dolgoročnih obrestnih merah med

3 Podatki o referenčni dolgoročni obrestni meri v Litvi so prvič na voljo za leto 2001.

2.1.5 SEZNAM TABEL IN GRAFOV

LITVA

1 CENOVNA GIBANJA

- Tabela 1 Inflacija, merjena z indeksom HICP
- Graf 1 Cenovna gibanja
- Tabela 2 Merila inflacije in povezani kazalniki
- Tabela 3 Najnovejša inflacijska gibanja in napovedi
(a) Najnovejša gibanja v indeksu HICP
(b) Napovedi inflacije

2 FISKALNA GIBANJA

- Tabela 4 Javnofinančni položaj širše države
- Graf 2 Bruto javni dolg
(a) Raven
(b) Medletne spremembe in glavni dejavniki sprememb
- Tabela 5 Bruto javni dolg – strukturne značilnosti
- Graf 3 Javnofinančni presežek (+)/primanjkljaj (-)
(a) Raven
(b) Medletne spremembe in glavni dejavniki sprememb
- Tabela 6 Prilagoditev med javnofinančnim primanjkljajem in dolgom
- Graf 4 Javnofinančni odhodki in prihodki
- Tabela 7 Javnofinančni položaj širše države
- Tabela 8 Napovedi javnofinančnega bremena zaradi staranja prebivalstva

3 GIBANJA DEVIZNEGA TEČAJA

- Tabela 9 (a) Stabilnost deviznega tečaja
(b) Ključni kazalniki tečajnih pritiskov na litovski litas
- Graf 5 Litovski litas: odklon od centralnega tečaja ERM II
- Tabela 10 Litovski litas: gibanja realnega tečaja
- Tabela 11 Zunanja gibanja

4 GIBANJA DOLGOROČNIH OBRESTNIH MER

- Tabela 12 Dolgoročne obrestne mere
- Graf 6 (a) Dolgoročna obrestna mera
(b) Razlika v dolgoročni obrestni meri in inflaciji po HICP v primerjavi z euroobmočjem

1 CENOVNA GIBANJA

Tabela 1 Inflacija, merjena z indeksom HICP

(medletne spremembe v odstotkih)

	2005		2006		od apr. 2005 do mar. 2006
	dec.	jan.	feb.	mar.	
Inflacija po HICP	3,0	3,5	3,4	3,1	2,7
Referenčna vrednost ¹⁾	-	-	-	-	2,6
Euroobmočje ²⁾	2,2	2,4	2,3	2,2	2,3

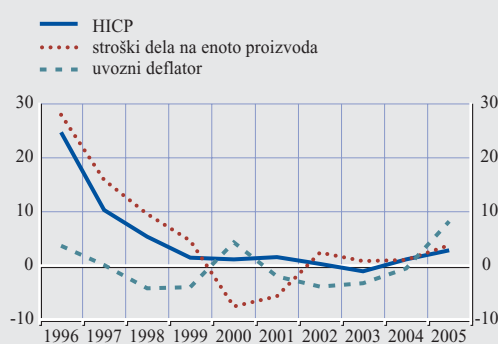
Viri: Evropska komisija (Eurostat).

1) Izračun za obdobje od aprila 2005 do marca 2006 temelji na netehtanem aritmetičnem povprečju medletne odstotne spremembe v indeksu HICP za Poljsko, Finsko in Švedsko, čemur se prišteje 1,5 odstotne točke.

2) Euroobmočje je navedeno zgolj informativno.

Graf 1 Cenovna gibanja

(povprečne medletne spremembe)

Viri: Evropska komisija (Eurostat) in nacionalni podatki.

Tabela 2 Merila inflacije in povezani kazalniki

(medletne spremembe v odstotkih, razen če ni navedeno drugače)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Merila inflacije										
HICP	24,7	10,3	5,4	1,5	1,1	1,6	0,3	-1,1	1,2	2,7
HICP brez nepredelane hrane in energentov	-	10,3	4,5	1,7	-1,1	0,1	0,6	0,7	0,7	1,3
CPI	24,6	8,9	5,1	0,8	1,0	1,3	0,3	-1,2	1,2	2,7
CPI brez sprememb v posrednih davkih	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Deflator zasebne potrošnje	18,2	9,5	5,4	-0,4	-1,5	2,4	-0,1	-2,7	1,1	3,3
Deflator BDP	20,6	14,0	5,0	-0,6	1,8	-0,5	0,2	-1,1	2,8	5,9
Cene pri proizvajalcih ¹⁾	-	-	-0,5	1,0	10,2	-0,6	-0,7	-0,7	2,4	5,9
Povezani kazalniki										
Realna rast BDP	4,7	7,0	7,3	-1,7	3,9	6,4	6,8	10,5	7,0	7,5
BDP na prebivalca v PKM ²⁾ (euroobmočje = 100)	31,8	33,5	35,3	34,1	35,1	36,9	38,9	42,2	44,8	.
Primerjalna raven cen (euroobmočje = 100)	33,7	41,4	43,9	45,4	51,7	52,8	54,0	53,4	53,2	.
Proizvodna vrzel ³⁾	-6,3	-3,0	0,0	-5,2	-4,9	-2,5	-1,6	2,1	2,1	2,2
Stopnja brezposelnosti (%) ⁴⁾	-	14,1	13,2	13,7	16,4	16,5	13,5	12,4	11,4	8,2
Stroški dela na enoto proizvoda, celotno gospodarstvo	28,0	15,9	6,8	1,9	-6,5	-5,7	2,4	0,8	1,0	3,8
Sredstva na zaposlenega, celotno gospodarstvo	32,7	23,3	15,5	2,5	1,3	3,8	5,1	8,9	8,2	8,7
Produktivnost dela, celotno gospodarstvo	3,7	6,4	8,1	0,5	8,3	10,1	2,7	8,0	7,1	4,7
Deflator uvoza blaga in storitev	3,7	0,1	-4,2	-4,0	4,3	-2,0	-3,9	-3,3	-0,5	8,2
Nominalni efektivni tečaj ⁵⁾	3,2	11,3	3,3	2,9	10,8	3,2	4,6	4,9	1,5	-0,8
Ponudba denarja (M3) ⁶⁾	-3,6	35,7	13,6	7,2	16,1	21,9	17,0	20,1	27,5	30,6
Posojanje bank ⁶⁾	-10,1	9,5	21,4	9,7	-3,2	24,8	29,4	56,2	40,6	63,5
Tečaji delnic (OMX Vilnius Index) ⁶⁾	-	-	-	-	-	-18,5	12,2	105,8	68,2	52,9
Cene stanovanjskih nepremičnin	-	-	-	-	-9,6	23,6	9,8	17,8	9,6	50,2

Viri: Evropska komisija (Eurostat), nacionalni podatki (CPI, cene stanovanjskih nepremičnin) in Evropska komisija (proizvodna vrzel).

1) Industrija skupaj razen gradbeništva, podatki temeljijo na domači prodaji.

2) PKM pomeni pariteto kupne moči.

3) Odstotek potencialnega BDP. Pozitiven predznak pomeni, da je dejanski BDP nad potencialnim.

4) Definicija je skladna z ILO.

5) Pozitiven (negativen) predznak pomeni apreciacijo (depreciacijo).

6) Medletna stopnja rasti ob koncu leta po izračunu ECB.

Tabela 3 Najnovejša inflacijska gibanja in napovedi

(medletne spremembe v odstotkih)

(a) Najnovejša gibanja v indeksu HICP

	2005		jan.	2006	
	nov.	dec.		feb.	mar.
HICP					
Medletna sprememba v odstotkih	2,9	3,0	3,5	3,4	3,1
Sprememba v povprečju zadnjih 3 mesecev glede na prejšnje 3 mesece, medletno, desezonirano	5,5	4,5	3,4	3,2	3,1
Sprememba v povprečju zadnjih 6 mesecev glede na prejšnjih 6 mesecev, medletno, desezonirano	3,1	3,5	3,9	4,1	3,9

Vira: Evropska komisija (Eurostat) in izračuni ECB.

(b) Napovedi inflacije

	2006	2007
HICP, Evropska komisija (pomlad 2006)	3,5	3,3
CPI, OECD (december 2005) ¹⁾	-	-
CPI, MDS (april 2006)	3,2	2,7
CPI, Consensus Economics (marec 2006)	2,6	2,3

Viri: Evropska komisija, OECD, MDS in Consensus Economics.

1) Litva ni članica OECD.

2 FISKALNA GIBANJA

Tabela 4 Javnofinančni položaj širše države

(v odstotkih BDP)

	2004	2005	2006 ¹⁾
Javnofinančni presežek (+)/primanjkljaj (-)	-1,5	-0,5	-0,6
Referenčna vrednost	-3,0	-3,0	-3,0
Presežek/primanjkljaj brez javnih investicijskih odhodkov ²⁾	2,0	3,0	2,9
Bruto javni dolg	19,5	18,7	18,9
Referenčna vrednost	60,0	60,0	60,0

Vira: Evropska komisija in izračuni ECB.

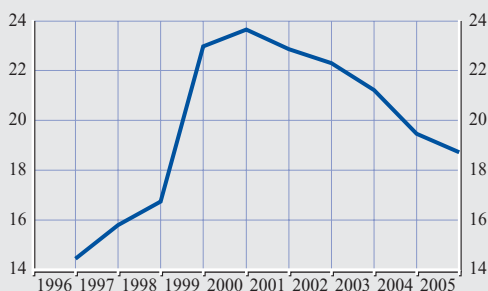
1) Napovedi Evropske komisije.

2) Pozitiven predznak pomeni, da je javnofinančni primanjkljaj manjši kot investicijski odhodki.

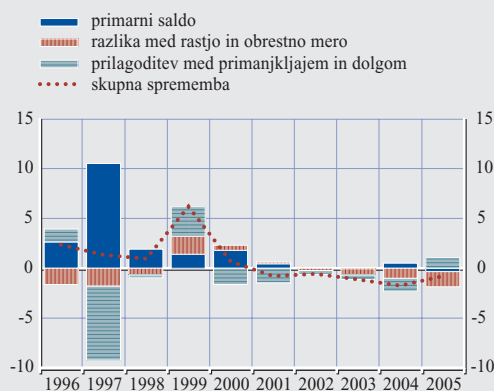
Graf 2 Bruto javni dolg

(v odstotkih BDP)

(a) Raven

(b) Medletne spremembe in glavni dejavniki sprememb

Vira: Evropska komisija in ECB.

Opomba: V grafu 2(b) negativna vrednost pomeni prispevek posameznega dejavnika k zmanjšanju deleža dolga, pozitivna vrednost pa pomeni prispevek k povečanju dolga.

Tabela 5 Bruto javni dolg – strukturne značilnosti

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Skupni dolg (odstotek BDP)	14,5	15,8	16,8	23,0	23,6	22,9	22,3	21,2	19,5	18,7
Valutna struktura (% skupne vrednosti)										
V domači valuti	30,5	37,3	36,4	23,4	25,9	26,1	33,4	35,2	29,4	29,5
V tujih valutah	69,5	62,7	63,6	76,6	74,1	73,9	66,6	64,8	70,6	70,5
Euro ¹⁾	9,0	9,0	19,6	33,5	40,6	44,5	53,8	54,6	62,5	68,6
Druge tuje valute	60,4	53,8	44,0	43,1	33,5	29,4	12,8	10,2	8,1	1,9
Zadolževanje iz domačih virov (% skupne vrednosti)	23,2	39,6	38,9	27,4	32,1	35,3	40,0	39,8	39,5	40,0
Povprečna preostala zapadlost (v letih)	5,2	6,0	5,5	5,2	5,0	4,8	5,2	4,1	4,3	4,8
Struktura zapadlosti ²⁾ (% skupne vrednosti)										
Kratkoročna (do vključno enega leta)	24,0	29,1	24,2	15,4	11,3	6,8	5,3	5,0	5,6	10,7
Srednje in dolgoročna (več kot eno leto)	76,0	70,9	75,8	84,6	88,7	93,2	94,7	95,0	94,4	89,3

Vira: ESCB in Evropska komisija.

Opomba: Podatki ob koncu leta. Razlike med skupnim zneskom in seštevkom komponent so posledica zaokroževanja.

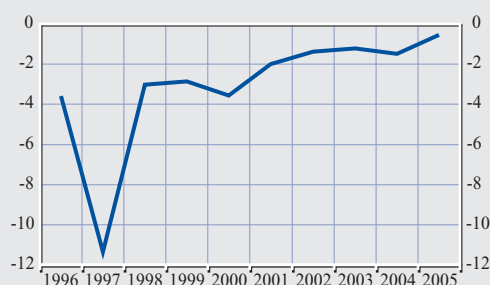
1) Obsega dolg v eurih, pred letom 1999 pa dolg v ekujih ali eni od valut držav članic, ki so uvedle euro.

2) Izvirna zapadlost.

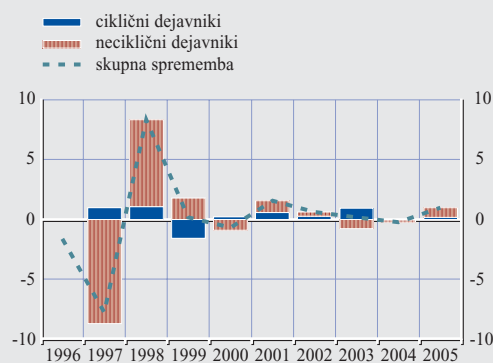
Graf 3 Javnofinančni presežek (+)/primanjkljaj (-)

(v odstotkih BDP)

(a) Raven

(b) Medletne spremembe in glavni dejavniki sprememb

Vira: Evropska komisija in ECB.

Opomba: V grafu 3(b) negativna vrednost pomeni prispevek posameznega dejavnika k povečanju primanjkljaja, pozitivna vrednost pa pomeni prispevek k zmanjšanju primanjkljaja.

Tabela 6 Prilagoditev med javnofinančnim primanjkljajem in dolgom

(v odstotkih BDP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Sprememba javnega dolga	4,9	4,0	2,7	5,8	1,9	0,5	0,9	0,8	0,2	1,6
Javnofinančni presežek (+)/ primanjkljaj (-)	-3,6	-11,4	-3,0	-2,9	-3,6	-2,0	-1,4	-1,2	-1,5	-0,5
Prilagoditev med primanjkljajem in dolgom	1,3	-7,4	-0,3	3,0	-1,6	-1,4	-0,4	-0,4	-1,3	1,1
Neto pridobitve (+)/neto prodaja (-)										
finančnih sredstev	1,4	2,3	-1,8	-0,1	0,0	-0,8	0,8	-0,8	-0,7	0,4
Gotovina in vloge	0,1	1,6	1,4	-2,2	0,5	0,2	1,2	0,9	-0,1	0,3
Posojila in vrednostni papirji razen delnic	1,0	1,0	1,7	2,8	1,0	0,1	0,0	-0,1	-0,3	-0,2
Delnice in drug lastniški kapital	0,0	-0,1	-5,0	-1,0	-1,7	-1,0	-0,6	-1,6	-0,6	-0,3
Privatizacija	0,0	-0,1	-5,0	-1,0	-1,7	-1,0	-0,6	-1,6	-0,6	-0,3
Dokapitalizacija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drugo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Druga finančna sredstva	0,3	-0,2	0,0	0,3	0,3	0,0	0,2	0,1	0,4	0,6
Spremembe vrednotenja javnega dolga	0,0	-0,3	0,2	-0,4	-0,6	-0,7	-1,0	-0,5	0,0	0,0
Prihodki (-)/odhodki (+) od imetij deviz	0,5	0,0	0,2	-0,4	-0,6	-0,7	-1,0	-0,4	-0,1	0,1
Drugi učinki vrednotenja ¹⁾	-0,6	-0,3	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Druge spremembe v javnem dolgu²⁾	0,0	-9,5	1,4	3,4	-0,9	0,0	-0,2	0,9	-0,6	0,7

Vira: ESCB in Evropska komisija.

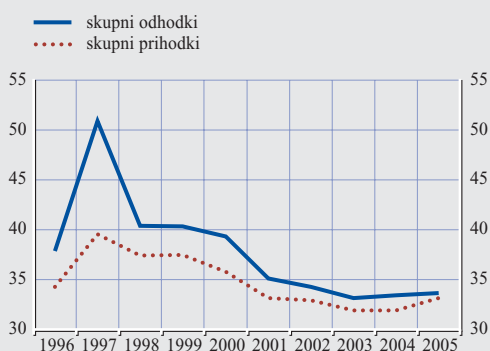
Opombe: Razlike med skupnim zneskom in seštevkom komponent so posledica zaokroževanja.

1) Zajemajo razliko med nominalnim in tržnim vrednotenjem javnega dolga ob izdaji.

2) Transakcije z drugimi obveznostmi (obveznosti države), spremembe v klasifikaciji sektorjev in statistična napaka. Postavka lahko vključuje tudi nekatere prevzeme dolga.

Graf 4 Javnofinančni odhodki in prihodi

(v odstotkih BDP)

Vir: ESCB.

Tabela 7 Javnofinančni položaj širše države

(v odstotkih BDP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Skupni prihodi	34,3	39,6	37,4	37,5	35,8	33,1	32,9	31,9	31,9	33,1
Tekoči prihodi	34,3	39,5	37,4	37,4	35,7	33,1	32,4	31,5	31,5	32,4
Neposredni davki	8,3	9,0	9,1	9,2	8,4	7,8	7,5	8,0	8,7	9,1
Posredni davki	11,9	14,6	14,0	13,8	12,6	12,2	12,4	11,8	11,1	11,2
Prispevki za socialno varnost	8,0	8,6	9,1	9,3	9,4	9,0	8,7	8,6	8,7	8,6
Drugi tekoči prihodi	6,2	7,3	5,1	5,0	5,4	4,1	3,8	3,2	2,9	3,5
Kapitalski prihodi	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,5	0,4	0,5	0,8
Skupni odhodki	37,9	50,9	40,4	40,3	39,3	35,1	34,3	33,2	33,4	33,7
Tekoči odhodki	32,7	35,4	36,7	36,8	34,7	32,2	30,8	29,7	29,6	30,0
Sredstva za zaposlene	10,9	11,4	12,8	13,5	12,7	11,7	11,4	10,8	10,8	10,4
Socialni prejemki razen prejemkov v naravi	8,9	9,3	10,0	11,4	10,7	10,6	9,3	9,1	9,1	9,0
Plačila obresti	0,9	0,8	1,1	1,4	1,7	1,5	1,3	1,2	0,9	0,8
od tega: posli zamenjave in dogovori o terminski obrestni meri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drugi tekoči odhodki	12,0	13,9	12,8	10,4	9,6	8,5	8,8	8,5	8,8	9,7
Kapitalski odhodki	5,1	15,5	3,8	3,6	4,6	2,9	3,5	3,4	3,8	3,7
Presežek (+)/primanjkljaj (-)	-3,6	-11,4	-3,0	-2,9	-3,6	-2,0	-1,4	-1,2	-1,5	-0,5
Primarni saldo	-2,7	-10,5	-1,9	-1,5	-1,8	-0,5	-0,1	0,0	-0,5	0,3
Presežek/primanjkljaj brez javnih investicijskih odhodkov	-1,1	-9,0	-0,5	-0,3	-1,2	0,2	1,5	1,8	2,0	3,0

Vira: ESCB in Evropska komisija.

Opombe: Razlike med skupnim zneskom in seštevkom komponent so posledica zaokroževanja. Plačila obresti kot se poročajo v okviru postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem. Postavka „posli zamenjave in dogovori o terminski obrestni meri“ je enaka razliki med obrestni (oz. primanjkljajem/presežkom), kot so opredeljene v postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem in v ESR 95. Glej Uredbo (ES) št. 2558/2001 Evropskega parlamenta in Sveta glede reklasifikacije poravnjav v okviru poslov zamenjave (swap) in nestandardiziranih terminskih pogodb.

Tabela 8 Napovedi javnofinančnega bremena zaradi staranja prebivalstva

(odstotki)	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Koeficient starostne odvisnosti starih (delež prebivalstva v starosti 65 let ali več glede na prebivalstvo v starosti 15–64 let)	22,3	23,4	26,0	33,4	39,3	44,9
Sprememba v javnofinančnih odhodkih, povezanih s starostjo (v odstotkih BDP), v primerjavi z letom 2004	-	-0,7	-0,9	0,3	0,8	1,4

Vir: Evropska komisija (2006): „The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-2050)”, poročilo, ki sta ga pripravila Odbor za ekonomsko politiko in Evropska komisija (DG-ECFIN).

3 GIBANJA DEVIZNEGA TEČAJA

Tabela 9 (a) Stabilnost deviznega tečaja

Sodeluje v mehanizmu deviznih tečajev (ERM II)		da
Sodeluje od		28. junija 2004
Devalvacija dvostranskega centralnega tečaja na pobudo države		ne
Največji odklon navzgor ali navzdol ¹⁾	Največji odklon navzgor	Največji odklon navzdol
<i>Od 28. junija 2004 do 28. aprila 2006</i>		
Euro	0,0	0,0

Vir: ECB.

1) Najvišji odklon v odstotkih od centralnega tečaja ERM II. Desetdnevno drseče povprečje dnevni podatkov, zbranih v dnevih poslovanja.

(b) Ključni kazalniki tečajnih pritiskov na litovski litas

(trimesečno povprečje ob koncu navedenega meseca)

	2004		2005				2006	
	jul.	okt.	jan.	apr.	jul.	okt.	jan.	apr.
Nihanja deviznega tečaja ¹⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Razlika v kratkoročnih obrestnih merah ²⁾	0,6	0,6	0,5	0,4	0,2	0,2	0,1	0,0

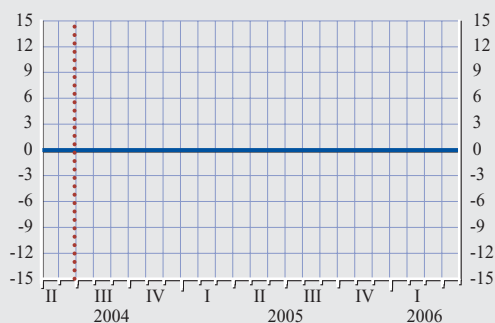
Viri: nacionalni podatki in izračuni ECB.

1) Standardni mesečni odklon na letni ravni (v odstotkih) dnevni odstotni sprememb tečaja do eura.

2) Razlika (v odstotnih točkah) med trimesečnimi medbančnimi obrestnimi merami in trimesečno obrestno mero EURIBOR.

Graf 5 Litovski litas: odklon od centralnega tečaja ERM II

(dnevni podatki; odklon v odstotkih; od 1. maja 2004 do 28. aprila 2006)

Vir: ECB.

Opomba: Navpična črta kaže datum vstopa v ERM II (28. junij 2004). Pozitiven/negativen odklon od centralnega tečaja pomeni, da je valuta na močnejši/šibkejši strani razpona. Razpon nihanja za litovski litas je $\pm 15\%$. Odklon pred 28. junijem 2004 se nanaša na centralni tečaj litasa, kakor je bil določen ob vstopu v ERM II.

Tabela 10 Litovski litas: gibanja realnega tečaja

(mesečni podatki; odklon v odstotkih; april 2006 v primerjavi z različnimi referenčnimi obdobji)

	Povprečje od jan. 1996 do apr. 2006	Povprečje od jan. 1999 do apr. 2006
Realni dvostranski tečaj do eura ¹⁾	9,5	1,8
<i>Zaznamki</i>		
Nominalni efektivni tečaj ²⁾	13,8	6,5
Realni efektivni tečaj ^{1),2)}	11,3	4,4

Vir: ECB.

Opomba: Pozitiven predznak pomeni apreciacijo, negativen predznak pa depreciacijo.

1) Na podlagi gibanj HICP in CPI.

2) Efektivni tečaj v primerjavi z euroobmočjem, državami članicami EU zunaj euroobmočja in desetimi drugimi najpomembnejšimi trgovinskimi partnericami.

Tabela 11 Zunanja gibanja

(v odstotkih BDP, razen če ni navedeno drugače)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Saldo tekočega in kapitalnega računa skupaj	-8,9	-9,9	-11,7	-11,0	-5,9	-4,7	-4,7	-6,4	-6,4	-5,6
Saldo neposrednih in portfeljskih naložb skupaj ¹⁾	4,2	5,3	8,1	9,1	5,6	5,8	5,1	2,3	3,2	1,1
Neposredne naložbe	1,9	3,3	8,3	4,4	3,3	3,6	5,0	0,8	2,3	2,6
Portfeljske naložbe	2,3	2,0	-0,2	4,7	2,3	2,2	0,1	1,5	0,9	-1,5
Neto stanje mednarodnih naložb	-13,9	-18,5	-22,5	-34,3	-35,0	-34,6	-32,9	-33,4	-34,7	-35,4
Izvoz blaga in storitev ²⁾	52,2	53,1	45,7	39,1	44,6	49,8	52,8	51,3	52,2	58,3
Uvoz blaga in storitev ²⁾	61,8	63,4	57,2	49,2	50,9	55,2	58,3	57,0	59,2	65,3
Izvoz blaga v euroobmočje ^{3),4)}	29,7	27,4	30,4	36,4	32,0	26,7	25,7	27,5	30,4	28,5
Uvoz blaga in storitev iz euroobmočja ^{3),4)}	31,8	34,7	36,8	35,3	32,3	34,7	35,4	34,7	35,6	32,3
<i>Zaznamki</i>										
Izvoz blaga znotraj EU 25 ^{3),4)}	54,5	50,8	58,8	73,5	74,6	73,4	69,2	62,5	66,9	65,3
Uvoz blaga znotraj EU 25 ^{3),4)}	53,6	57,7	60,7	60,0	54,5	54,8	56,5	55,8	63,3	59,0

Vira: ESCB in Evropska komisija (Eurostat).

1) Razlike med skupnim zneskom in seštevkom komponent so posledica zaokroževanja.

2) Statistika plačilne bilance.

3) Zunanjetrgovinska statistika.

4) Odstotek skupnega uvoza/izvoza.

4 GIBANJA DOLGOROČNIH OBRETNIH MER

Tabela 12 Dolgoročne obrestne mere

(v odstotkih; povprečje podatkov za posamezno obdobje)

	2005 dec.	jan.	2006 feb.	mar.	od apr. 2005 do mar. 2006
Dolgoročna obrestna mera ¹⁾	3,8	3,6	3,5	3,7	3,7
Referenčna vrednost ²⁾					5,9
Euroobmočje ³⁾	3,4	3,4	3,6	3,7	3,4

Vira: ECB in Evropska komisija.

1) Dolgoročna obrestna mera temelji na stopnjah donosa na primarnem trgu.

2) Izračun za obdobje od aprila 2005 do marca 2006 temelji na netehtanem aritmetičnem povprečju stopenj obrestnih mer na Poljskem, Finskem in Švedskem, čemur se prištejeta 2 odstotni točki.

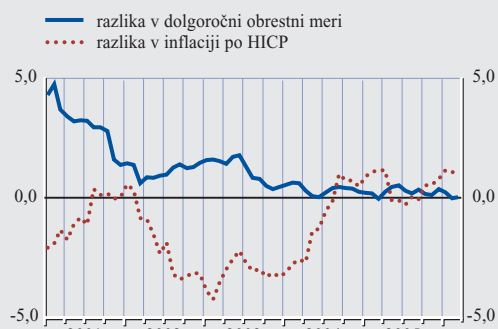
3) Povprečje za euroobmočje je navedeno zgolj informativno.

Graf 6

(a) Dolgoročna obrestna mera
(mesečno povprečje v odstotkih)

(b) Razlika v dolgoročni obrestni meri in inflaciji po HICP v primerjavi z euroobmočjem
(mesečno povprečje v odstotnih točkah)

Vira: ECB in Evropska komisija.

2.2 SLOVENIJA

2.2.1 CENOVNA GIBANJA

V referenčnem obdobju od aprila 2005 do marca 2006 je 12-mesečna povprečna stopnja inflacije, merjene z indeksom HICP, v Sloveniji znašala 2,3%, kar je pod referenčno vrednostjo 2,6% za merilo cenovne stabilnosti (glej tabelo 1). Po najnovjših podatkih bo 12-mesečno povprečje stopenj medletne inflacije po HICP v prihodnjih mesecih predvidoma ostalo stabilno.

Pregled daljšega obdobja za nazaj kaže, da Slovenija beleži nizke stopnje inflacije šele v nedavnem in razmeroma kratkem obdobju. Inflacija cen življenjskih potrebščin (CPI) se je postopno zmanjševala do leta 1999, ko je bil trend prekinjen, in začela ponovno padati po letu 2000 (glej graf 1). Inflacija po HICP se je postopoma znižala z 9,9% v letu 1996 na 6,1% v letu 1999 in v letu 2000 nato ponovno narasla na 8,9%. K temu ponovnemu povečanju inflacije so prispevali številni dejavniki, predvsem uvedba davka na dodano vrednost, silovito povečanje domačega povpraševanja, hitra rast plač in povečanje uvoznih cen. Proces dezinflacije se je ponovno stopnjeval po letu 2000, tako da je inflacija postopno padla in v letu 2005 znašala 2,5%. Ta dinamika inflacije odraža več pomembnih političnih odločitev. Leta 2001 je bila sprejeta nova usmeritev denarne politike, katere temeljni cilj, cenovna stabilnost, je določen v novem zakonu o Banki Slovenije. Prizadevanja za vmesni cilj denarne rasti so bila opuščena, uveden pa je bil dvostebni okvir denarne politike, ki zajema denarna in realna gospodarska gibanja. Hkrati z denarno politiko je bila sprejeta nova politika deviznega tečaja na podlagi nepokrite obrestne paritete, ki je denarni politiki omogočila, da vzdržuje obrestne mere na dovolj visoki ravni za nadaljevanje procesa dezinflacije. Od 28. junija 2004, ko je Slovenija vstopila v ERM II, je bila denarna politika usmerjena k ohranjanju stabilnega menjalnega razmerja do eura. V obdobju pregleda je Banka Slovenije z uporabo deviznega swapa vzdrževala stabilen tečaj

tolarja do eura in hkrati ohranjala razmeroma visoke obrestne mere, s čimer je zagotavljala pozitiven razpon do primerljivih obrestnih mer euroobmočja¹. S tem je ustvarila pogoje za doseganje cenovne stabilnosti. K procesu dezinflacije so v splošnem prispevale tudi javnofinančna politika in strukturne reforme, vključno z nadaljnjo deindeksacijo finančnih pogodb in plač, ter postopna liberalizacija finančnih trgov.

Pri analizi inflacijskih gibanj v večini obdobja od leta 1996 do leta 2005 je treba upoštevati tudi razmeroma hitro gospodarsko rast. Realni BDP je med letoma 2001 in 2003 naraščal nekoliko počasneje, od leta 2004 pa se je rast ponovno okrepila (glej tabelo 2). Razmere na trgu dela so bile ves čas precej stabilne, stopnja brezposelnosti pa se je večinoma gibala med 6% in 7%. Rast sredstev na zaposlenega je v letih 2000 in 2001 dosegla dvomestno vrednost, nato pa v letu 2004² padla na 7,7%. Skupaj z začasno nekoliko počasnejšo rastjo produktivnosti dela je rast plač med letoma 2000 in 2001 povzročila občutno povečanje stroškov dela na enoto proizvoda. V letu 2004 so stroški dela postopno ponovno padli na 3,8%. Uvozne cene so bile v obdobju pregleda precej nestabilne, k čemur so največ prispevala tečajna gibanja in gibanja cen nafte. Razmeroma majhno povečanje uvoznih cen v letih 2002 in 2003 je v teh dveh letih omogočilo proces dezinflacije. Osnovni vzorec zmanjševanja inflacije je razviden tudi iz drugih kazalnikov, npr. iz inflacije po HICP brez nepredelane hrane in energentov ter inflacije po indeksu cen življenjskih potrebščin (CPI) brez sprememb neto posrednih davkov (glej tabelo 2).

Med novjšimi trendi je povprečna medletna inflacija po HICP leta 2005 dosegla 2,5%. Medletna stopnja inflacije po HICP je januarja 2006 znašala 2,6%, nato pa v marcu padla na 2,0% (glej tabelo 3). Padec cen industrijskega blaga brez energentov ter nižja inflacija cen

1 Za podrobnosti glej poglavje 3 z naslovom „Gibanja deviznega tečaja“.

2 Podatki o sredstvih na zaposlenega v letu 2005 še niso na voljo. Povprečna mesečna bruto plača je v letu 2005 naraščala po stopnji 4,9%, v letu 2004 pa po stopnji 4,6%.

hrane, ki jo je povzročila okrepljena mednarodna in domača konkurenca, je ublažila pritiske na rast inflacije zaradi višjih cen nafte. Učinek nedavnih povečanj cen nafte so ublažile tudi pogoste prilagoditve trošarin, ki so po navedbah Banke Slovenije inflacijo v referenčnem obdobju zmanjšale za 0,06 odstotne točke. Po ocenah Banke Slovenije so spremembe v posrednih davkih in nadzorovanih cenah k inflaciji v letu 2005 skupno prispevale približno 1,9 odstotne točke, od česar približno 1,3 odstotne točke odpade na višje cene energentov. Pri obravnavi sedanjih inflacijskih gibanj je treba upoštevati razmeroma dinamične gospodarske razmere. V četrtem četrtletju 2005 se je realni BDP v primerjavi z enakim obdobjem pred enim letom povečal za 3,7%, tako da je povprečna medletna stopnja rasti za leto 2005 znašala 3,9%.

Glede dejavnikov, ki bodo po pričakovanjih spodbujali rast inflacije v prihodnosti, bo uskladitev trošarin za tobačne izdelke predvidoma izvedena v treh korakih do leta 2008, k inflaciji po HICP pa bo predvidoma skupno prispevala do 0,5 odstotne točke. V letu 2007 utegne neposredno povečanje inflacije za približno 0,7 odstotne točke povzročiti tudi morebitno povečanje davka na dodano vrednost, ki je v proračunu predvideno za 1. januar 2007 in naj bi nadomestilo izpad prihodkov zaradi postopne odprave davka na izplačane plače. Poleg tega je treba izpostaviti še nekatera druga inflacijska tveganja. Prvič, s približevanjem obrestnih mer ravni euroobmočja se utegne še dodatno okrepiti že sicer razmeroma visoko domače povpraševanje, ki ga spodbuja vse hitrejša kreditna rast. Drugič, tveganja so povezana tudi s slabitvijo dezinflacijskih pritiskov okrepljene konkurence, ki so bili prisotni od sredine leta 2004 in so deloma povezani s slovenskim vstopom v EU. In končno, morebitni dodatni sekundarni učinki, ki izhajajo iz nedavnih povečanj cen energentov, lahko v povezavi s krepitvijo domačega povpraševanja in možnimi prilagoditvami nadzorovanih cen povzročijo močne pritiske na rast plač in inflacije. Pri plačnih gibanjih dodatno negotovost zbuja dejstvo, da novi sporazum o

politiki plač za leto 2006 in prihodnja leta še ni sklenjen. Glede gibanj v prihodnosti lahko na inflacijo v prihodnjih nekaj letih vpliva proces dohitevanja, saj sta BDP na prebivalca in raven cen v Sloveniji še vedno nižja kot v euroobmočju (glej tabelo 2). Seveda je težko natančno oceniti, koliko bo ta proces dohitevanja vplival na inflacijo.

V Sloveniji bo okolje, ki omogoča cenovno stabilnost, med drugim odvisno od izvedbe učinkovitih ukrepov javnofinančne konsolidacije, ki bi hkrati zmanjšali tudi potencialne ekonomske pritiske na strani povpraševanja. Poleg tega bo za ohranjanje cenovne stabilnosti ključnega pomena hitrejša izvajanje dodatnih strukturnih reform, kot je nadaljnja deindeksacija (predvsem plač in nekaterih socialnih transferjev, ki so še vedno vezani na inflacijo). V tem kontekstu bo pomembno, da se poveča prožnost trga dela s spodbujanjem regionalne mobilnosti dela in zmanjševanjem neskladij med ponudbo in povpraševanjem na področju usposobljenosti iskalcev zaposlitve. Obenem morajo socialni partnerji zagotoviti, da plače naraščajo skladno z rastjo produktivnosti dela, pri čemer morajo upoštevati tudi razmere v konkurenčnih državah. Prav tako bo pomembno, da se nadaljuje proces liberalizacije celotnega gospodarstva in pospeši izvajanje nacionalnih politik, katerih cilj je okrepiti konkurenco na trgu proizvodov.

2.2.2 FISKALNA GIBANJA

V referenčnem letu 2005 je javnofinančni saldo izkazoval primanjkljaj v višini 1,8% BDP, kar je daleč pod referenčno vrednostjo 3%. Razmerje javnega dolga do BDP je bilo 29,1%, kar je prav tako daleč pod referenčno vrednostjo 60% (glej tabelo 4). V primerjavi z letom prej se je javnofinančni primanjkljaj zmanjšal za 0,5 odstotne točke, delež javnega dolga pa za 0,4 odstotne točke. Po napovedih Evropske komisije se bo stopnja primanjkljaja v letu 2006 povečala na 1,9%, stopnja javnega dolga pa naj bi znašala 29,9%. V letih 2004 in 2005 stopnja

primanjkljaja ni presegla stopnje javnih investicijskih odhodkov v BDP. Slovenija ni v položaju čezmernega primanjkljaja.

V obdobju od leta 1999 (prvo leto, za katerega so na voljo primerljivi podatki o dolgu države) do leta 2005, se je stopnja dolga širše države skupno zvišala za 4,5 odstotne točke (glej graf 2a in tabelo 5). Dolg se je s 24,6% v letu 1999 strmo povečal na 29,7% v letu 2002 in v obdobju do leta 2005 ostal nad 29%. Kot kaže graf 2b, so primarni primanjkljaji prispevali k rasti javnega dolga v obdobju od leta 2000 naprej (prvo leto, za katero so na voljo primerljivi podatki). Prilagoditev med primanjkljajem in dolgom je povečala raven javnega dolga predvsem v letu 2002, in sicer zlasti zaradi sprememb v proračunskem sistemu (glej tabelo 6). Razlika med stopnjo gospodarske rasti in obrestnimi merami je v obdobju pregleda gledano v celoti zmanjševala stopnjo dolga. Gibanja od leta 2000 kažejo na tesno povezavo med primarnim primanjkljajem in neugodno dinamiko dolga, čeprav je bila začetna raven dolga v primeru Slovenije sorazmerno nizka. V tem kontekstu je treba poudariti, da se je delež kratkoročnega javnega dolga v obdobju med letoma 1999 in 2002 povečal na 7,7%, nato pa do leta 2005 padel za 2,8 odstotne točke. Delež kratkoročnega dolga je majhen in glede na višino javnega dolga je javnofinančni saldo razmeroma neobčutljiv na spremembe v obrestnih merah. Delež javnega dolga v tuji valuti je velik, vendar pa je več kot 95% vsega dolga denominiranega v eurih. Javnofinančne bilance so zato razmeroma neobčutljive na gibanja deviznih tečajev, razen na gibanja tečaja med eurom in tolarjem.

Od leta 2000 (prvo leto, za katero so na voljo primerljivi podatki) se razmerje med primanjkljajem in BDP na splošno izboljšuje (glej graf 3a in tabelo 7). Stopnja primanjkljaja se je z začetne ravni 3,9% v letu 2000 poslabšala na 4,3% v letu 2001, nato pa izboljšala na 2,3% v letu 2004 in nadalje na 1,8% v letu 2005. Kot kaže graf 3b, so po ocenah Evropske komisije ciklični dejavniki negativno prispevali k

spremembi javnofinančnega salda, še zlasti v letih 2001 in 2003. Neciklične spremembe so na proračunski saldo vplivale pozitivno, še zlasti v letu 2002. Takšne spremembe lahko kažejo bodisi na trajne strukturne spremembe ali pa na učinke začasnih ukrepov. Po dosegljivih podatkih začasnih ukrepov na saldo v letih 2004 in 2005 niso vplivali.

Kar zadeva gibanja drugih fiskalnih kazalnikov, je iz grafa 4 in tabele 7 razvidno, da se je delež skupnih javnofinančnih odhodkov z 48,1% v letu 2000 (prvo leto, za katero so dosegljivi primerljivi podatki) povečal na 49,0% v letu 2001. Do leta 2003 se je nato ustalil na ravni okrog 48% in se kasneje še nekoliko zmanjšal. Po letu 2001 je padec odhodkov za obrestni k zmanjšanju prispeval približno polovico. Ob upoštevanju vseh dejavnikov je bil delež odhodkov v letu 2005 za 0,8 odstotne točke nižji kot v letu 2000. Proračunski prihodki so se v odnosu do BDP med letoma 2000 in 2002 povečali za 1,1% BDP, nato pa so se stabilizirali. V letu 2005 je bila stopnja prihodkov 45,5%.

Slovenska srednjeročna strategija fiskalne politike, ki je predstavljena v konvergenčnem programu za obdobje 2006–2008, objavljenem decembra 2005, se nekoliko razlikuje od napovedi Komisije, ki so predstavljene v tabeli 4, in predvideva, da se bo proračunski primanjkljaj leta 2006 rahlo znižal na 1,7% BDP, dolg širše države pa povečal na 29,6% BDP. Po načrtih se bodo tako skupni odhodki kot tudi skupni prihodki zmanjšali za približno 0,5% BDP v primerjavi s podatki, ki so za leto 2005 predvideni v programu, pri čemer naj bi k zmanjšanju deloma prispevala postopna odprava davka na izplačane plače. Ta izpad dohodkov naj bi deloma nadomestilo povečanje drugih davkov. Tako je v proračunu za leto 2007, ki je še v parlamentarnem postopku, predvideno povečanje davka na dodano vrednost (z 8,5% na 9% oz. z 20% na 21%). Trenutno ni opaziti nobenih ukrepov, ki bi imeli večji začasni učinek na proračun za leto 2006. Za leto 2007 je napovedano znižanje stopnje primanjkljaja na 1,4%, delež javnega dolga pa

naj bi ostal približno nespremenjen na ravni iz leta 2006. Glede na proračunski saldo, ki je napovedan v konvergenčnem programu, je potrebna nadaljnja konsolidacija javnih financ, če želi Slovenija doseči srednjeročni cilj iz Pakta za stabilnost in rast, ki je v konvergenčnem programu številčno opredeljen kot primanjkljaj v višini 1% BDP.

Glede prihodnjih gibanj javnega dolga sedanji trendi kažejo, da se bo delež javnega dolga zvišal, vendar ga bo v bližnji prihodnosti mogoče ohraniti na ravni pod 60% BDP.

Kot kaže tabela 8, je mogoče pričakovati precejšnje staranje prebivalstva. Po najnovejših napovedih Odbora za ekonomsko politiko EU in Evropske komisije³ se bodo v Sloveniji v obdobju do leta 2050 občutno – za 9,7 odstotne točke BDP – povečali javnofinanci izdatki, povezani s staranjem prebivalstva. Slovenija se mora nujno soočiti s tem vprašanjem in ga lahko uspešno rešuje, če bo v obdobju pred pričakovanim poslabšanjem demografskih razmer v javnih financah ustvarila zadosten manevrski prostor za spoprijem s tem bremenom.

V zvezi z ostalimi javnofinančnimi izzivi bo pomembno, da Slovenija na javnofinančnem področju izvede vzdržne konsolidacijske ukrepe, s katerimi bo med drugim zmanjšala tudi pritiske s strani povpraševanja, še zlasti zaradi vse hitrejši kreditni rasti in zblíževanja kratkoročnih obrestnih mer. Zdi se, da je za strukturo slovenskih odhodkov značilna precejšnja togost, ki utegne zavirati javnofinančna prilagajanja na odhodkovni strani. Po podatkih Evropske komisije iz obdobja ob koncu leta 2003 predstavljajo izrecne potencialne obveznosti, predvsem v obliki državnih garancij javnim podjetjem za financiranje infrastrukture ter izvoznih garancij, približno 8% BDP. Ta delež se je v letih 2004 in 2005 očitno nekoliko povečal, vendar pa je treba poudariti, da ne obstaja nobena splošno sprejeta metoda za oceno skupnih potencialnih obveznosti, zato se različne ocene med seboj lahko močno razlikujejo.

2.2.3 GIBANJA DEVIZNEGA TEČAJA

Slovenski tolar v ERM II sodeluje od 28. junija 2004, tj. približno 22 mesecev od dveletnega referenčnega obdobju od maja 2004 do aprila 2006 (glej tabelo 9a). Slovenija je v mehanizem vstopila s centralnim tečajem 239,64 tolarja za euro, kar je enako tržnemu tečaju v času vstopa v mehanizem. Določen je bil standardni razpon nihanja v višini $\pm 15\%$ okrog centralnega tečaja.

V začetku referenčnega obdobja, preden je tolar vstopil v ERM II, so slovenske oblasti izvajale tečajno politiko od eura, ki je privedla do postopne in vedno počasnejše depreciacije tečaja tolarja do eura. Vodilo te politike, ki so jo oblasti izvajale tudi v prejšnjih letih, je bila nepokrita obrestna pariteta, njen namen pa je bil pospešiti proces nominalne konvergenca. Politika je bila opuščena ob vstopu v ERM II. Od vstopa v mehanizem se je tečaj tolarja gibal v zelo ozkem pasu okrog centralne paritete do eura (glej graf 5). Znotraj ERM II Slovenija ni na lastno pobudo devalvirala centralnega tečaja svoje valute do eura. Banka Slovenije je začasno intervenirala na deviznih trgih kmalu po vstopu v ERM II, da bi nakazala svojo namero, da bo nominalni tečaj tolarja ohranjala blizu centralnega tečaja. V obdobju pregleda je centralna banka uspešno vzdrževala stabilen tečaj tolarja do eura, obenem pa domače kratkoročne obrestne mere ohranjala nad ravnjo obrestnih mer v euroobmočju. Nihanja valute je preprečevala z uporabo začasnega odkupa in prodaje deviz (devizni swap). Ta instrument poslovnim bankam omogoča, da pridobijo likvidnost v domači valuti s sedemdnevno zamenjavo deviznih imetij v centralni banki. Premija za te operacije, ki se izvajajo v povezavi s sterilizacijo s tolarškimi blagajniškimi zapisi, je centralni banki omogočala, da vzdržuje precejšnjo razliko med kratkoročnimi obrestnimi merami v Sloveniji in euroobmočju. V manjši meri je ta razkorak mogoče pojasniti tudi s premijami za tveganje.

³ „The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-2050)”, Odbor za ekonomsko politiko in Evropska komisija (2006).

Da bi zmanjšala število akumuliranih nedokončanih deviznih swapov, je Banka Slovenije nekajkrat izvedla dokončne odkupe deviz, kar pomeni precejšnje neto odkupe deviz, katerih cilj je bila ublažitev morebitnih pritiskov na rast tečaja. V referenčnem obdobju tečaja tolarja zelo malo nihal v razmerju do eura (glej tabelo 9b). Od vstopa v ERM II se je razlika med kratkoročnimi obrestnimi merami in trimesečno obrestno mero EURIBOR postopno zmanjševala, a je v zadnjem četrtletju leta 2005 še vedno znašala 1,7 odstotne točke. Potem, ko je Banka Slovenije v februarju in marcu 2007 svoje obrestne mere znižala za skupno 50 bazičnih točk, je v aprilu 2006 razlika padla na 0,7 odstotne točke.

Pred vstopom v ERM II je zaradi devizne politike slovenskih oblasti do eura trajno padal tudi nominalni efektivni tečaj tolarja. To padanje je odražalo precejšnje razlike v stopnji inflacije med Slovenijo in euroobmočjem v preteklosti. Posledično je bil realni tečaj tolarja – tako dvostransko do eura kot tudi efektivno – aprila 2006 blizu dolgoročnemu povprečju, izračunanemu za obdobju od januarja 1996 in od uvedbe eura (glej tabelo 10). Vseeno je pri analizi teh ukrepov potrebna previdnost, saj je v Sloveniji potekal proces tranzicije v tržno gospodarstvo, ki otežuje vsakršno zgodovinsko presojo preteklih gibanj realnega deviznega tečaja.

Na področju zunanjih gibanj Slovenija v zadnjih desetih letih v povprečju beleži na splošno uravnoteženo bilanco združenega tekočega in kapitalskega računa. Izjema sta leti 1999 in 2000, ko je Slovenija zabeležila primanjkljaj v višini 3% BDP. V naslednjih dveh letih, 2001 in 2002, je združeni tekoči in kapitalski račun plačilne bilance rahlo zanihal v nasprotno smer in zabeležil manjši presežek. Kljub temu od leta 2003 Slovenija ponovno beleži primanjkljaj v višini od 1% do 2,5% BDP (glej tabelo 11). Obseg neposrednih tujih naložb je v zadnjih desetih letih v Sloveniji skromen. Neto stanje mednarodnih naložb je bilo negativno in je skrajno točko doseglo leta 2005 pri 19,3% BDP.

Slovenija je majhno odprto gospodarstvo, v katerem po najnovejših dosegljivih podatkih razmerje med zunanjo trgovinsko menjavo blaga in storitev ter BDP znaša 64,8% na izvozni strani in 65,3% na uvozni strani. Leta 2005 je izvoz blaga v euroobmočje in EU predstavljal 52,9% oziroma 66,4% celotnega izvoza. Uvoz iz euroobmočja in EU pa je predstavljal 66,7% oziroma 78,2% celotnega uvoza.

2.2.4 GIBANJA DOLGOROČNIH OBRESTNIH MER

V referenčnem obdobju od aprila 2005 do marca 2006 je bila povprečna raven dolgoročnih obrestnih mer v Sloveniji 3,8%, torej precej nižje od referenčne vrednosti za kriterij obrestnih mer, ki znaša 5,9% (glej tabelo 12).

V zadnjih letih so dolgoročne obrestne mere na splošno padale (glej graf 6a).⁴ Posledično se je od leta 2002 naprej vztrajno zmanjševala tudi razlika med dolgoročno obrestno mero v Sloveniji in povprečjem euroobmočja (glej graf 6b), ki je marca 2006 tako znašala približno 0,1 odstotne točke. Poglavitni dejavniki, ki so vplivali na ta trend, so bili ublažitev gospodarske in finančne negotovosti zaradi preudarne javnofinančne in denarne politike ter zmanjševanje razkoraka v inflaciji med Slovenijo in euroobmočjem. Na zmanjševanje razlike v dolgoročnih obrestnih merah so pozitivno vplivala tudi tržna pričakovanja predvidene zgodnje vključitve Slovenije v ERM II, kar se je zgodilo junija 2004, ter dokaj stabilen tečaj tolarja do eura po vključitvi. Proces konvergence obrestnih mer so dodatno spodbujala pričakovanja o uvedbi eura. Gledano v celoti, so se dolgoročne obrestne mere v Sloveniji vztrajno približevale obrestnim meram v euroobmočju, kar kaže predvsem na zaupanje trgov v splošna gospodarska in fiskalna gibanja v Sloveniji ter kredibilno denarno in tečajno politiko.

⁴ Marec 2002 je prvi mesec, za katerega obstajajo podatki o referenčni dolgoročni obrestni meri v Sloveniji.

2.2.5 SEZNAM TABEL IN GRAFOV

SLOVENIJA

1 CENOVNA GIBANJA

- Tabela 1 Inflacija, merjena z indeksom HICP
- Graf 1 Cenovna gibanja
- Tabela 2 Merila inflacije in povezani kazalniki
- Tabela 3 Najnovejša inflacijska gibanja in napovedi
- (a) Najnovejša gibanja v indeksu HICP
- (b) Napovedi inflacije

2 FISKALNA GIBANJA

- Tabela 4 Javnofinančni položaj širše države
- Graf 2 Bruto javni dolg
- (a) Raven
- (b) Medletne spremembe in glavni dejavniki sprememb
- Tabela 5 Bruto javni dolg – strukturne značilnosti
- Graf 3 Javnofinančni presežek (+)/ primanjkljaj (-)
- (a) Raven
- (b) Medletne spremembe in glavni dejavniki sprememb
- Tabela 6 Prilagoditev med javnofinančnim primanjkljajem in dolgom
- Graf 4 Javnofinančni odhodki in prihodki
- Tabela 7 Javnofinančni položaj širše države
- Tabela 8 Napovedi javnofinančnega bremena zaradi staranja prebivalstva

3 GIBANJA DEVIZNEGA TEČAJA

- Tabela 9 (a) Stabilnost deviznega tečaja
(b) Ključni kazalniki tečajnih pritiskov na slovenski tolar
- Graf 5 Slovenski tolar: odklon od centralnega tečaja ERM II
- Tabela 10 Slovenski tolar: gibanja realnega tečaja
- Tabela 11 Zunanja gibanja

4 GIBANJA DOLGOROČNIH OBRETNIH MER

- Tabela 12 Dolgoročne obrestne mere
- Graf 6 (a) Dolgoročna obrestna mera
(b) Razlika v dolgoročni obrestni meri in inflaciji po HICP v primerjavi z euroobmočjem

1 CENOVNA GIBANJA

Tabela 1 Inflacija, merjena z indeksom HICP

(medletne spremembe v odstotkih)

	2005	2006			od apr. 2005 do mar. 2006
	dec.	jan.	feb.	mar.	
Inflacija po HICP	2,4	2,6	2,3	2,0	2,3
Referenčna vrednost ¹⁾					2,6
Euroobmočje ²⁾	2,2	2,4	2,3	2,2	2,3

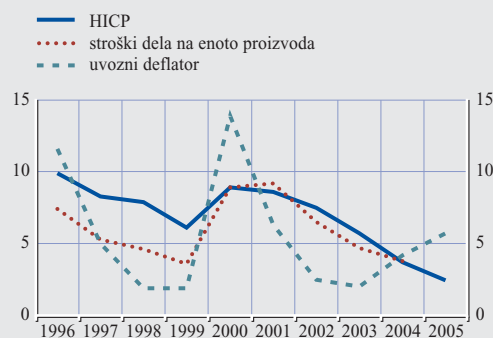
Vir: Eurostat.

1) Izračun za obdobje od marca 2005 do februarja 2006 temelji na netehtanem aritmetičnem povprečju medletne odstotne spremembe v indeksu HICP za Poljsko, Finsko in Švedsko, čemur se prišteje 1,5 odstotne točke.

2) Euroobmočje je navedeno zgolj informativno.

Graf 1 Cenovna gibanja

(povprečne medletne spremembe v odstotkih)

Viri: Evropska komisija (Eurostat) in nacionalni podatki.

Tabela 2 Merila inflacije in povezani kazalniki

(medletne spremembe v odstotkih, razen če ni navedeno drugače)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Merila inflacije										
HICP	9,9	8,3	7,9	6,1	8,9	8,6	7,5	5,7	3,7	2,5
HICP brez nepredelane hrane in energentov	-	-	-	-	-	7,4	8,4	6,3	3,7	1,3
CPI	9,8	8,4	7,9	6,2	8,9	8,4	7,5	5,6	3,6	2,5
CPI brez sprememb v posrednih davkih	-	-	-	-	7,9	8,3	6,5	5,3	3,4	2,3
Deflator zasebne potrošnje	10,7	8,6	6,8	6,4	7,9	7,7	7,9	5,4	3,5	1,6
Deflator BDP	11,1	8,4	6,8	6,4	5,4	8,7	7,9	5,8	3,2	1,0
Cene pri proizvajalcih ¹⁾	6,1	6,0	6,1	2,2	7,7	8,9	5,1	2,6	4,3	2,7
Povezani kazalniki										
Realna rast BDP	3,7	4,8	3,9	5,4	4,1	2,7	3,5	2,7	4,2	3,9
BDP na prebivalca v PKM ²⁾ (euroobmočje = 100)	63,2	65,0	65,8	67,6	67,0	68,0	69,2	70,8	74,1	.
Primerjalna raven cen (euroobmočje = 100)	68,8	70,9	73,3	73,6	73,2	73,0	74,7	75,7	73,8	.
Proizvodna vrzel ³⁾	-	0,1	0,2	1,2	1,0	-0,3	-0,5	-1,6	-1,2	-0,9
Stopnja brezposelnosti (%) ⁴⁾	6,9	6,9	7,4	7,3	6,7	6,2	6,3	6,7	6,3	6,3
Stroški dela na enoto proizvoda, celotno gospodarstvo	7,3	5,3	4,6	3,6	8,9	9,2	6,5	4,7	3,8	.
Sredstva na zaposlenega, celotno gospodarstvo	13,6	12,6	8,9	7,7	12,4	11,6	8,5	7,8	7,7	.
Produktivnost dela, celotno gospodarstvo	5,9	6,9	4,1	3,9	3,3	2,2	1,9	2,9	3,7	3,1
Deflator uvoza blaga in storitev	11,6	5,0	1,9	1,9	13,9	6,3	2,5	2,0	4,2	5,7
Nominalni efektivni tečaj ⁵⁾	-9,8	-5,5	-1,2	-6,4	-9,3	-5,1	-2,8	0,5	-0,9	-0,8
Ponudba denarja (M3) ⁶⁾	19,7	20,0	19,1	10,2	17,2	29,4	10,6	6,5	8,6	-3,0
Posojanje bank ⁶⁾	20,2	14,2	26,9	29,9	18,8	18,7	10,2	16,4	17,0	23,7
Tečaji delnic (Indeks SBI) ⁶⁾	-18,3	18,7	21,4	5,9	0,1	19,0	55,2	17,7	24,7	-5,6
Cene stanovanjskih nepremičnin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Viri: Evropska komisija (Eurostat), nacionalni podatki (CPI) in Evropska komisija (proizvodna vrzel).

1) Industrija skupaj razen gradbeništva, podatki temeljijo na domači prodaji.

2) PKM pomeni pariteto kupne moči.

3) Odstotek potencialnega BDP. Pozitiven predznak pomeni, da je dejanski BDP nad potencialnim.

4) Definicija je skladna z ILO.

5) Pozitiven (negativen) predznak pomeni apreciacijo (depreciacijo).

6) Medletna stopnja rasti ob koncu leta po izračunu ECB.

Tabela 3 Najnovejša inflacijska gibanja in napovedi

(medletne spremembe v odstotkih)

(a) Najnovejša gibanja v indeksu HICP

	2005		jan.	2006	
	nov.	dec.		feb.	mar.
HICP					
Medletna sprememba v odstotkih	2,1	2,4	2,6	2,3	2,0
Sprememba v povprečju zadnjih 3 mesecev glede na prejšnje 3 mesece, medletno, desezonirano	4,8	2,8	0,8	0,3	0,7
Sprememba v povprečju zadnjih 6 mesecev glede na prejšnjih 6 mesecev, medletno, desezonirano	2,8	3,0	2,8	2,9	2,4

Vira: Evropska komisija (Eurostat) in izračuni ECB.

(b) Napovedi inflacije

	2006	2007
HICP, Evropska komisija (pomlad 2006)	2,4	2,5
CPI, OECD (december 2005) ¹⁾	-	-
CPI, MDS (april 2006)	2,4	2,4
CPI, Consensus Economics (marec 2006)	2,3	2,1

Viri: Evropska komisija, OECD, MDS in Consensus Economics.
 1) Slovenija ni članica OECD.

2 FISKALNA GIBANJA

Tabela 4 Javnofinančni položaj širše države

(v odstotkih BDP)

	2004	2005	2006 ¹⁾
Javnofinančni presežek (+)/primanjkljaj (-)	-2,3	-1,8	-1,9
<i>Referenčna vrednost</i>	-3,0	-3,0	-3,0
Presežek/primanjkljaj brez javnih investicijskih odhodkov ²⁾	1,1	1,5	1,5
Bruto javni dolg	29,5	29,1	29,9
<i>Referenčna vrednost</i>	60,0	60,0	60,0

Vira: Evropska komisija in izračuni ECB.

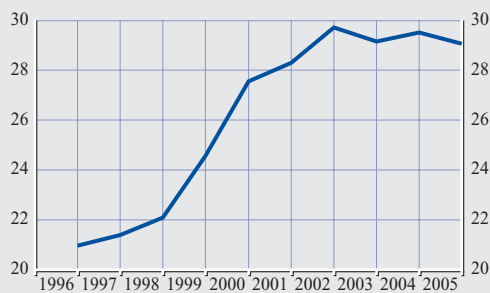
1) Napovedi Evropske komisije.

2) Pozitiven predznak pomeni, da je javnofinančni primanjkljaj manjši od investicijskih odhodkov.

Graf 2 Bruto javni dolg

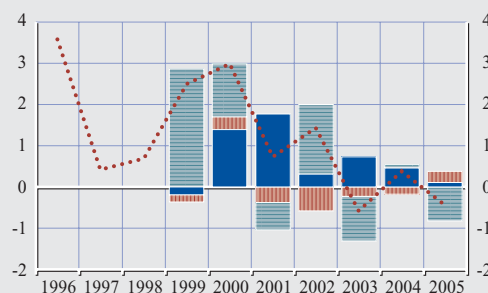
(v odstotkih BDP)

(a) Raven

(b) Medletne spremembe in glavni dejavniki sprememb

- primarni saldo
- razlika med rastjo in obrestno mero
- prilagoditev med primanjkljajem in dolgom
- skupna sprememba

Vira: Evropska komisija in ECB.

Opombe: V grafu 2b negativna vrednost pomeni prispevek posameznega dejavnika k zmanjšanju deleža dolga, pozitivna vrednost pa pomeni prispevek k povečanju dolga. Zaradi sprememb v metodologiji in virih podatki o dolgu pred letom 1999 niso primerljivi s podatki od leta 1999 naprej, podatki o primanjkljaju pred letom 2000 pa niso primerljivi s podatki od leta 2000 naprej.

Tabela 5 Bruto javni dolg – strukturne značilnosti

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Skupni dolg (odstotek BDP)	21,0	21,4	22,1	24,6	27,6	28,3	29,7	29,1	29,5	29,1
Valutna struktura (% skupne vrednosti)										
V domači valuti	38,2	47,9	50,8	46,5	42,9	42,2	45,5	46,6	53,0	60,0
V tujih valutah	61,8	52,1	49,2	53,5	57,1	57,8	54,5	53,4	47,0	40,0
Euro ¹⁾	29,9	22,4	32,0	37,9	43,5	53,7	52,4	51,9	45,8	39,0
Druge tuje valute	31,9	29,7	17,2	15,7	13,6	4,1	2,1	1,5	1,1	1,0
Zadolževanje iz domačih virov (% skupne vrednosti)	-	-	-	53,3	50,4	51,3	59,2	62,4	68,6	72,6
Povprečna preostala zapadlost (v letih)	.	.	.	6,7	6,7	7,2	6,5	5,9	5,6	5,6
Struktura zapadlosti²⁾ (% skupne vrednosti)										
Kratkoročna (do vključno enega leta)	0,1	0,1	2,3	3,0	5,0	5,9	7,7	7,2	5,5	4,9
Srednje- in dolgoročna (več kot eno leto)	99,9	99,9	97,7	97,0	95,0	94,1	92,3	92,8	94,5	95,1

Vira: ESCB in Evropska komisija.

Opombe: Podatki ob koncu leta. Razlike med skupnim zneskom in seštevkom komponent so posledica zaokroževanja. Zaradi sprememb v metodologiji in virih podatki iz obdobja pred letom 1999 niso primerljivi s podatki po od leta 1999 naprej.

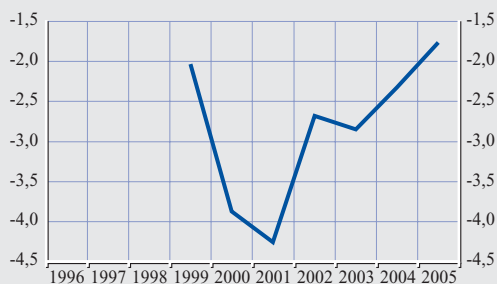
1) Obsega dolg v eurih, pred letom 1999 pa dolg v ekujih ali eni od valut držav članic, ki so uvedle euro.

2) Izvirna zapadlost.

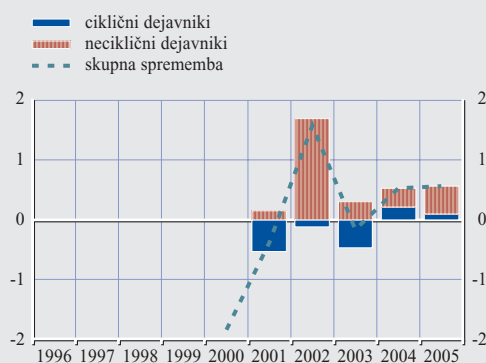
Graf 3 Javnofinančni presežek (+)/primanjkljaj (-)

(v odstotkih BDP)

(a) Raven

(b) Medletne spremembe in glavni dejavniki sprememb

Viri: Evropska komisija in izračuni ECB.

Opombe: V grafu 3b negativna vrednost pomeni prispevek posameznega dejavnika k povečanju primanjkljaja, pozitivna vrednost pa pomeni prispevek k zmanjšanju primanjkljaja. Zaradi sprememb v metodologiji in virih podatki pred letom 2000 niso primerljivi s podatki od leta 2000 naprej.

Tabela 6 Prilagoditev med javnofinančnim primanjkljajem in dolgom

(v odstotkih BDP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Sprememba javnega dolga	5,9	2,9	2,8	4,9	5,2	3,6	4,4	1,8	2,4	0,9
Javnofinančni presežek (+)/ primanjkljaj (-)	-	-	-	-2,0	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8
Prilagoditev med primanjkljajem in dolgom	-	-	-	2,9	1,3	-0,7	1,7	-1,1	0,1	-0,8
Neto pridobitve (+)/neto prodaja (-)										
finančnih sredstev	-	-	-	0,9	0,6	-0,4	0,1	-2,2	2,0	-0,9
Gotovina in vloge	-	-	-	0,7	0,8	0,7	3,0	-1,1	0,3	-0,9
Posojila in vrednostni papirji razen delnic	-	-	-	0,3	0,1	-0,2	0,7	-0,1	-0,1	0,2
Delnice in drug lastniški kapital	-	-	-	-0,1	-0,2	-0,2	-3,9	-0,7	-0,1	-0,6
Privatizacija	-	-	-	-	-0,9	-0,7	-3,6	-0,7	-0,6	-1,1
Dokapitalizacija	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drugo	-	-	-	-	0,7	0,5	-0,4	-0,1	0,5	0,5
Druga finančna sredstva	-	-	-	-0,1	0,0	-0,8	0,3	-0,3	1,9	0,4
Spremembe vrednotenja javnega dolga	-	-	-	0,8	1,1	0,7	1,1	0,3	-0,8	0,0
Prihodki (-)/odhodki (+) od imetij deviz	-	-	-	0,9	1,3	0,9	0,5	0,3	0,2	0,0
Drugi učinki vrednotenja ¹⁾	-	-	-	-0,1	-0,2	-0,1	0,6	0,0	-1,0	0,0
Druge spremembe v javnem dolgu²⁾	-	-	-	1,2	-0,4	-1,0	0,5	0,9	-1,1	0,1

Vira: ESCB in Evropska komisija.

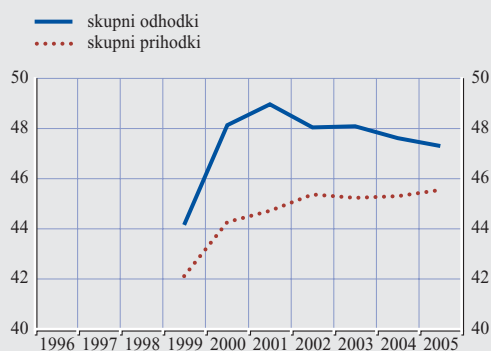
Opombe: Razlike med skupnim zneskom in seštevkom komponent so posledica zaokroževanja. Zaradi sprememb v metodologiji in virih podatki o spremembah primanjkljaja in dolga pred letom 2000 niso primerljivi s podatki o spremembah primanjkljaja in dolga od leta 2000 naprej.

1) Zajemajo razliko med nominalnim in tržnim vrednotenjem javnega dolga ob izdaji.

2) Transakcije z drugimi obveznostmi (obveznosti države), spremembe v klasifikaciji sektorjev in statistične napake. Postavka lahko vključuje tudi nekatere prevzeme dolga.

Graf 4 Javnofinančni odhodki in prihodki

(v odstotkih BDP)

Vir: ESCB.

Opomba: Zaradi sprememb v metodologiji in virih podatki o prihodkih in odhodkih pred letom 2000 niso primerljivi s podatki o prihodkih in odhodkih od leta 2000 naprej.

Tabela 7 Javnofinančni položaj širše države

(v odstotkih BDP)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Skupni prihodki	-	-	-	42,1	44,3	44,7	45,4	45,2	45,3	45,5
Tekoči prihodki	-	-	-	41,9	44,1	44,5	45,2	45,1	45,1	45,3
Neposredni davki	-	-	-	9,1	7,5	7,6	7,9	8,2	8,4	8,6
Posredni davki	-	-	-	16,2	16,3	16,1	16,4	16,6	16,2	16,2
Prispevki za socialno varnost	-	-	-	14,3	15,0	15,2	15,1	15,0	15,0	15,2
Drugi tekoči prihodki	-	-	-	2,3	5,3	5,5	5,8	5,4	5,5	5,3
Kapitalski prihodki	-	-	-	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2
Skupni odhodki	-	-	-	44,1	48,1	49,0	48,0	48,1	47,6	47,3
Tekoči odhodki	-	-	-	39,4	43,2	44,3	43,8	43,3	43,0	43,1
Sredstva za zaposlene	-	-	-	10,5	11,6	12,2	12,0	12,1	12,0	12,1
Socialni prejemki razen prejemkov v naravi	-	-	-	.	17,0	17,0	17,1	17,0	16,9	16,9
Plačila obresti	-	-	-	2,2	2,5	2,5	2,4	2,1	1,9	1,6
<i>od tega: posli zamenjave in dogovori o terminski obrestni meri</i>	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drugi tekoči odhodki	-	-	-	.	12,1	12,6	12,4	12,1	12,3	12,4
Kapitalski odhodki	-	-	-	4,8	4,9	4,7	4,2	4,7	4,6	4,2
Presežek (+)/primanjkljaj (-)	-	-	-	-2,0	-3,9	-4,3	-2,7	-2,8	-2,3	-1,8
Primarni saldo	-	-	-	0,2	-1,4	-1,8	-0,3	-0,7	-0,5	-0,1
Presežek/primanjkljaj brez javnih investicijskih odhodkov	-	-	-	0,7	-0,7	-1,1	0,3	0,5	1,1	1,5

Vira: ESCB in Evropska komisija.

Opombe: Razlike med skupnim zneskom in seštevkom komponent so posledica zaokroževanja. Plačila obresti kot se poročajo v okviru postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem. Postavka „posli zamenjave in dogovori o terminski obrestni meri“ je enaka razliki med obrestni (oz. primanjkljajem/presežkom), kot so opredeljene v postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem in v ESR 95. Glej Uredbo (ES) št. 2558/2001 Evropskega parlamenta in Sveta glede reklasifikacije poravnjav v okviru poslov zamenjave (swap) in nestandardiziranih terminskih pogodb. Zaradi sprememb v metodologiji in virih podatki o prihodkih, odhodkih in presežku/primanjkljaju pred letom 2000 niso primerljivi s podatki o prihodkih, odhodkih in presežku/primanjkljaju od leta 2000 naprej.

Tabela 8 Napovedi javnofinančnega bremena zaradi staranja prebivalstva

(odstotki)

	2004	2010	2020	2030	2040	2050
Koeficient starostne odvisnosti starih (delež prebivalstva v starosti 65 let ali več glede na prebivalstvo v starosti 15–64 let)	21,4	23,6	30,8	40,4	47,7	55,6
Spremembe v javnofinančnih odhodkih, povezanih s starostjo (% BDP), glede na leto 2004	-	-0,2	1,3	4,4	7,5	9,7

Vir: Evropska komisija (2006): „The impact of ageing on public expenditure: projections for the EU25 Member States on pensions, health care, long-term care, education and unemployment transfers (2004-2050)“. Poročilo, ki sta ga pripravila Odbor za ekonomsko politiko in Evropska komisija (DG-ECFIN).

3 GIBANJA DEVIZNEGA TEČAJA

Tabela 9 (a) Stabilnost deviznega tečaja

Sodeluje v mehanizmu deviznih tečajev (ERM II)		da
Sodeluje od		28. junija 2004
Devalvacija dvostranskega centralnega tečaja na pobudo države		ne
Največji odklon navzgor ali navzdol ¹⁾	Največji odklon navzgor	Največji odklon nazdol
<i>Od 28. junija 2004 do 28. aprila 2006</i>		
Euro	0,1	-0,2

Vir: ECB.

1) Najvišji odklon v odstotkih od centralnega tečaja ERM II. Desetdnevno drseče povprečje dnevni podatkov, zbranih v dnevni poslovanja.

(b) Ključni kazalniki tečajnih pritiskov na slovenski tolar

(trimesečno povprečje ob koncu navedenega meseca)

	2004		2005				2006	
	jul.	okt.	jan.	apr.	jul.	okt.	jan.	apr.
Nihanja deviznega tečaja ¹⁾	0,4	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
Razlika v kratkoročnih obrestnih merah ²⁾	2,3	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,6	0,9

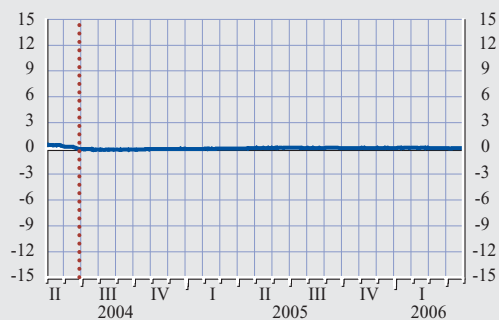
Viri: nacionalni podatki in izračuni ECB.

1) Standardni mesečni odklon na letni ravni (kot odstotek) dnevni odstotnih sprememb tečaja do eura.

2) Razlika (v odstotnih točkah) med trimesečnimi medbančnimi obrestnimi merami in trimesečno obrestno mero EURIBOR.

Graf 5 Slovenski tolar: odklon od centralnega tečaja ERM II

(dnevni podatki; odklon v odstotkih; od 1. maja 2004 do 28. aprila 2006)

Vir: ECB.

Opomba: Navpična črta kaže datum vstopa v ERM II (28. junij 2004). Pozitiven/negativen odklon od centralnega tečaja pomeni, da je valuta na močnejši/šibkejši strani razpona. Razpon nihanja za slovenski tolar je $\pm 15\%$. Odklon pred 28. junijem 2004 se nanaša na centralni tečaj tolarja, kakor je bil določen ob vstopu v ERM II.

Tabela 10 Slovenski tolar: gibanja realnega tečaja

(mesečni podatki; odklon v odstotkih; april 2006 v primerjavi z različnimi referenčnimi obdobji)

	Povprečje od jan. 1996 do apr. 2006	Povprečje od jan. 1999 do apr. 2006
Realni dvostranski tečaj do eura ¹⁾	1,7	0,4
<i>Zaznamki</i>		
Nominalni efektivni tečaj ²⁾	-12,2	-5,5
Realni efektivni tečaj ^{1),2)}	3,2	2,6

Vir: ECB.

Opomba: Pozitiven predznak pomeni apreciacijo, negativen predznak pa depreciacijo.

1) Na podlagi gibanj HICP in CPI.

2) Efektivni tečaj v primerjavi z euroobmočjem, državami članicami EU zunaj euroobmočja in desetimi drugimi najpomembnejšimi trgovinskimi partnericami.

Tabela 11 Zunanja gibanja

(v odstotkih BDP, razen če ni navedeno drugače)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Saldo tekočega in kapitalnega računa skupaj	0,2	0,3	-0,6	-3,3	-2,7	0,2	0,8	-1,0	-2,5	-1,5
Saldo neposrednih in portfeljskih naložb skupaj ¹⁾	3,9	2,7	1,5	1,8	1,2	1,5	6,2	-1,4	-1,3	-4,6
Neposredne naložbe	0,8	1,5	1,1	0,3	0,4	1,1	6,5	-0,5	0,8	-0,1
Portfeljske naložbe	3,1	1,2	0,4	1,6	0,8	0,3	-0,3	-0,9	-2,2	-4,5
Neto stanje mednarodnih naložb	-2,7	-2,1	-4,6	-9,9	-12,5	-6,7	-2,6	-11,2	-16,2	-19,3
Izvoz blaga in storitev ²⁾	51,3	53,0	52,7	48,8	55,5	57,2	57,1	55,8	60,1	64,8
Uvoz blaga in storitev ²⁾	52,2	53,7	54,1	52,9	59,0	57,8	55,6	55,8	61,3	65,3
Izvoz blaga v euroobmočje ^{3),4)}	61,4	60,4	62,1	62,3	60,0	57,6	55,1	54,4	53,0	52,9
Uvoz blaga in storitev iz euroobmočja ^{3),4)}	63,7	63,2	65,1	63,4	62,5	63,5	64,0	63,5	69,1	66,7
<i>Zaznamki</i>										
Izvoz blaga znotraj EU 25 ^{3),4)}	70,3	69,5	71,8	72,9	71,2	69,6	67,5	66,9	66,0	66,4
Uvoz blaga znotraj EU 25 ^{3),4)}	74,2	74,9	76,1	76,4	75,9	76,1	76,4	75,6	81,3	78,2

Vira: ESCB in Evropska komisija (Eurostat).

1) Razlike med skupnim zneskom in seštevkom komponent so posledica zaokroževanja.

2) Statistika plačilne bilance.

3) Zunanjetrgovinska statistika.

4) Odstotek skupnega uvoza/izvoza.

4 GIBANJA DOLGOROČNIH OBRETNIH MER

Tabela 12 Dolgoročne obrestne mere

(v odstotkih; povprečje podatkov za posamezno obdobje)

	2005 dec.	jan.	2006 feb.	mar.	od apr. 2005 do mar. 2006
Dolgoročna obrestna mera	3,7	3,7	3,7	3,8	3,8
Referenčna vrednost ¹⁾					5,9
Euroobmočje ²⁾	3,4	3,4	3,6	3,7	3,4

Vira: ECB in Evropska komisija.

1) Izračun za obdobje od aprila 2005 do marca 2006 temelji na netehtanem aritmetičnem povprečju stopenj obrestnih mer na Poljskem, Finskem in Švedskem, čemur se prištejeta 2 odstotni točki.

2) Povprečje za euroobmočje je navedeno zgolj informativno.

Graf 6

(a) Dolgoročna obrestna mera
(mesečno povprečje v odstotkih)

(b) Razlika v dolgoročni obrestni meri in inflaciji po HICP v primerjavi z euroobmočjem
(mesečno povprečje v odstotkih)

Vira: ECB in Evropska komisija.

Opomba: harmonizirana dolgoročna obrestna mera je na voljo samo od marca 2002 naprej.

PRILOGA

STATISTIČNA METODOLOGIJA ZA KAZALNIKE KONVERGENCE

STATISTIČNA
METODOLOGIJA ZA
KAZALNIKE
KONVERGENCE

Ocenjevanje procesa konvergence je zelo odvisno od kakovosti in neoporečnosti uporabljenih statističnih podatkov. Na pripravo in sporočanje statističnih podatkov, predvsem statistike javnih financ, ne smejo vplivati politični vidiki. Države naj kakovost in neoporečnost svojih statističnih podatkov obravnavajo kot prednostno nalogo, pri pripravi statističnih podatkov pa vzpostavijo ustrezen sistem varovalk in kontrol ter na področju statističnih podatkov uporabljajo določene standarde v zvezi z upravljanjem in kakovostjo.

Kodeks nacionalnih statističnih uradov in statističnih uradov Skupnosti (v nadaljevanju „kodeks“) naj bi okrepil neodvisnost, neoporečnost in odgovornost nacionalnih statističnih uradov (NSU) in pomagal vlivati zaupanje v kakovost fiskalnih statistik¹. Kodeks, ki presega uporabo minimalnih standardov, priporoča nekatere institucionalne in organizacijske ureditve za izdelavo statistik, ki jih opravljajo NSU, in je namenjen tudi izboljšanju kakovosti teh statistik s spodbujanjem uporabe najboljših mednarodnih statističnih načel, metod in praks.

V nadaljevanju sledi pregled kakovosti in neoporečnosti temeljnih kazalnikov konvergence glede na uporabljene statistične podatke. Zadeva nekatere institucionalne značilnosti kakovosti in neoporečnosti statističnih podatkov in na splošno daje informacije o statistični metodologiji za kazalnike konvergence in o skladnosti uporabljenih statističnih podatkov s standardi, ki so potrebni za ustrezno ocenjevanje procesa konvergence.

1 INSTITUCIONALNE ZNAČILNOSTI V ZVEZI S KAKOVOSTJO STATISTIČNIH PODATKOV ZA OCENJEVANJE PROCESA KONVERGENCE

Kodeks se nanaša na izvajanje različnih načel, ki zajemajo institucionalne značilnosti, kakor je strokovna neodvisnost, pristojnost za zbiranje podatkov, ustreznost virov, zavezanost kakovosti, zaupnost statističnih podatkov, ter

nepristranskost in objektivnost, pa tudi statistične procese in rezultate.²

V letu 2005 so Eurostat in NSU prvič samoocenili upoštevanje kodeksa na podlagi vprašalnika. Pregled nekaterih institucionalnih značilnosti v zvezi s kakovostjo statističnih podatkov, in sicer specifikacijo zakonske neodvisnosti NSU, njegovega upravnega nadzora in proračunske neodvisnosti, zakonske pristojnosti za zbiranje podatkov in zakonskih predpisov glede zaupnosti statističnih podatkov, je prikazan v tabeli 1.³

2 INFLACIJA PO HICP

To poglavje obravnava metodologijo in kakovost statistike, na kateri temelji merjenje cenovnih gibanj, zlasti harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin (HICP). HICP je bil razvit za ocenjevanje konvergence stabilnosti cen na primerljivi osnovi. Za vse države članice ga objavlja Evropska komisija (Eurostat).⁴ HICP za euroobmočje kot celoto je od januarja 1999 glavno merilo cenovnih gibanj za enotno denarno politiko ECB.

Člen 1 Protokola št. 21 o konvergenčnih kriterijih iz člena 121 Pogodbe določa, da se cenovna konvergenca meri z indeksom cen življenjskih potrebščin na primerljivi osnovi, pri čemer se upoštevajo razlike med nacionalnimi opredelitvami. Svet EU je

1 Glej „Priporočilo Komisije o neodvisnosti, celovitosti in odgovornosti statističnih organov držav članic in Skupnosti“, COM(2005) 217 končno, Evropska komisija, Bruselj, 25. maj 2005.

2 Načela, ki zadevajo statistične procese, vključujejo zanesljivo metodologijo, ustrezne statistične postopke, ne preveliko obremenitev sodelujočih in stroškovno učinkovitost. Načela, povezana s statističnimi rezultati, ustrezajo kakovosti podatkov, kakor jih navaja Eurostat. To so pomembnost, natančnost in zanesljivost, pravočasnost in točnost, doslednost in primerljivost ter dostopnost in jasnost. Glej <http://epp.eurostat.cec.eu.int> (april 2006).

3 Nekatero informacije o institucionalni ureditvi NSU so vzete s spletnih strani <http://epp.eurostat.cec.eu.int>, <http://www.std.lt> in <http://www.stat.si>. (april 2006).

4 Dodatne podrobnosti o metodoloških vidikih HICP so na voljo v izdaji „Harmonizirani indeksi cen življenjskih potrebščin (HICP) – Kratka navodila za uporabnike“, Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, Luxembourg 2004.

Tabela 1 Kakovost in neoporečnost temeljnih kazalnikov konvergence

	Litva	Slovenija
Institucionalne značilnosti v zvezi s kakovostjo in neoporečnostjo statističnih podatkov za ocenjevanje konvergenčnega procesa		
Zakonska neodvisnost nacionalnega statističnega urada (NSU)	V skladu s 4. členom Zakona o statistiki statistični podatki temeljijo na načelih objektivnosti, strokovne neodvisnosti, preglednosti metod in metodologij, skladnosti z mednarodnimi klasifikacijami in standardi ter zaupnosti. Vodjo NSU imenuje predsednik vlade na podlagi določenega uradnega izbirnega postopka, ki ga ureja Zakon o javnih uslužbencih; trajanje mandata ni določeno.	V skladu z 2. členom Zakona o državni statistiki se nacionalna statistika izvaja po načelu nevtralnosti, objektivnosti, strokovne neodvisnosti, racionalnosti, statistične zaupnosti in preglednosti. Vodjo NSU imenuje predsednik vlade na podlagi priporočila ministra za finance; trajanje mandata je omejeno (5 let, možnost ponovnega imenovanja).
Upravni nadzor in proračunska neodvisnost	NSU je oddelek pod okriljem vlade Republike Litve. Je proračunsko neodvisen na podlagi letne vsote, dodeljene iz državnega proračuna.	NSU je vladni urad, neposredno odgovoren predsedniku vlade. Je proračunsko neodvisen na podlagi letne vsote, dodeljene iz državnega proračuna.
Zakonska pristojnost za zbiranje podatkov	Zakon o statistiki določa glavna načela za zbiranje podatkov.	Zakon o državni statistiki določa glavna načela za zbiranje podatkov.
Zakonske določbe glede zaupnosti statističnih podatkov	V skladu s 13. členom Zakona o statistiki je zaupnost statističnih podatkov zagotovljena. Glej tudi „Rules and Regulations for Data Acknowledgement as Confidential One and its Usage“ (Statistics Lithuania).	V skladu z 2. členom Zakona o državni statistiki je zaupnost statističnih podatkov zagotovljena.
Inflacija po HICP		
Skladnost z zakonskimi minimalnimi standardi	Eurostat potrdil leta 2004 (28. zasedanje Odbora za monetarno, finančno in plačilnobilančno statistiko – CMFB, junij 2004, spremljanje izpolnjevanja HICP – poročilo o napredku) in leta 2006.	Eurostat potrdil leta 2004 (28. zasedanje Odbora za monetarno, finančno in plačilnobilančno statistiko – CMFB, junij 2004, spremljanje izpolnjevanja HICP – poročilo o napredku) in leta 2006.
Druga vprašanja	Litva je leta 2006 posredovala revidirane podatke HICP za obdobje od leta 1996 do 2000. Zajemanje in uteži podatkov ustrezajo standardom, uporabljenim od leta 2001 dalje.	Slovenija je posredovala pretekle podatke za obdobje od leta 1995 do 1999 za skupni indeks in 12 podindeksov COICOP na podlagi opredelitve in zajetja CPI.
Statistika državnih financ		
Zajetje podatkov	Podatki o prihodkih, odhodkih, primanjkljaju in dolgu so podani za obdobje od leta 1996 do 2005.	Podatki o prihodkih, odhodkih in primanjkljaju niso podani za obdobje pred letom 1999.
Odpri statistična vprašanja	Trenutno razpoložljive informacije kažejo, da Litva nima nobenih odprtih statističnih vprašanj.	Učinek spremembe evidentiranja davkov na dodano vrednost v proračunu na prilagoditev med primanjkljajem in dolgom v letu 2002 je še vedno predmet razprave.
Skladnost statistike državnih financ	Opažene niso nobene neskladnosti.	Od leta 1999 do 2001 se podatki za neto transakcije s finančnimi sredstvi/obveznostmi ne ujemajo s podatki za transakcije s sredstvi in transakcije z obveznostmi.
Prilagoditev med primanjkljajem in dolgom	Opažena niso nobena pomembnejša vprašanja.	Transakcije v maastrichtskem dolgu za obdobje od leta 1999 do 2001 so evidentirane v nominalni vrednosti namesto v tržni vrednosti. Zato za ta leta ni mogoče uskladiti zadolževanja in spremembe dolga.
Institucija, odgovorna za zbiranje dejanskih podatkov v postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem	V sodelovanju z ministrstvom za finance NSU zbere dejanske podatke za postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem, medtem ko ministrstvo za finance posreduje napovedi. NCB ni neposredno udeležena pri zbiranju teh statističnih podatkov, temveč prek metodoloških razprav pozorno spremlja proces zbiranja.	NSU v sodelovanju z ministrstvom za finance zbere dejanske podatke za postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem, medtem ko ministrstvo za finance posreduje napovedi. NCB ni neposredno udeležena pri zbiranju teh statističnih podatkov, temveč prek metodoloških razprav pozorno spremlja proces zbiranja.

oktobra 1995 sprejel Uredbo št. 2494/95 o harmoniziranih indeksih cen življenjskih potrebščin. Poleg tega so ukrepi za harmonizacijo, uvedeni za HICP, temeljili na več uredbah Sveta EU in Komisije. Indeksi HICP uporabljajo skupno zajemanje, kar zadeva vključene postavke, ozemlje in prebivalstvo (vse troje je glavni razlog za razlike med nacionalnimi indeksi cen življenjskih potrebščin). Skupni standardi so bili vzpostavljeni tudi na številnih drugih področjih (na primer obravnava novega blaga in storitev).

Indeksi HICP uporabljajo uteži izdatkov, ki se letno posodablajo (ali manj pogosto, če to ne bo imelo večjega vpliva na indeks). Zajemajo vse blago in storitve, vključene v denarne izdatke za končno potrošnjo gospodinjstev (HFMCE). HFMCE izhaja iz koncepta izdatkov za končno potrošnjo gospodinjstev nacionalnih računov, vendar ne vključuje stroškov za lastniška stanovanja. Opazovane cene so cene, ki jih gospodinjstva z denarnimi transakcijami dejansko plačajo za blago in storitve in tako vključujejo davke (razen subvencij) na proizvode, npr. DDV in trošarine. Izdatki za zdravje, izobraževanje in socialne storitve so zajeti, kolikor jih gospodinjstva financirajo „iz svojega žepa“ in jim niso povrnjeni.

2.1 SKLADNOST DRŽAV Z ZAKONSKIMI MINIMALNIMI STANDARDI

Marca 2004 je Eurostat potrdil, da Litva in Slovenija izpolnjujeta zakonske minimalne standarde za HICP. Vnovič je to potrdil leta 2006, ko je bila preverjena obravnava nadzorovanih cen in zlasti cen energije. Oba nacionalna HICP zajemata HFMCE, kakor to zahtevajo standardi EU. Uteži izdatkov in košarice proizvodov se letno revidirajo. Izpolnjeni so tudi drugi standardi HICP, povezani na primer s stopnjo podrobnosti objavljenih indeksov cen in časovnim razporedom objav. Ker pa so bili HICP harmonizirani po fazah, podatki HICP pred letom 2001 niso v celoti primerljivi z novejšimi podatki.

3 STATISTIKA DRŽAVNIH FINANC

To poglavje ocenjuje metodologijo in statistiko, uporabljeno za merjenje fiskalnih gibanj. Statistika državnih financ temelji na konceptu nacionalnih računov in mora biti skladna z Evropskim sistemom nacionalnih in regionalnih računov v Skupnosti (ESA 95)⁵ in z Uredbo Sveta (ES) št. 3605/93 z dne 22. novembra 1993 za dolg, spremenjene z Uredbo Sveta (ES) 2103/2005 z dne 12. decembra 2005. Protokol št. 20 o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem, skupaj z Uredbo Sveta (ES) št. 3605/93 o uporabi protokola o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem s spremembami⁶, opredeljuje pojme, kakor so „država“, „presežek/primanjkljaj“, „izdatki za obresti“, „naložba“, „dolg“ in „bruto domači proizvod (BDP)“ glede na ESA 95. ESA 95 je skladen z drugimi mednarodnimi statističnimi standardi, kakor je Sistem nacionalnih računov 1993 (SNA 93). Statistični podatki o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem se nanašajo na sektor „država“ sistema ESA 95. To sestavljajo centralna država, federalna država (v državah članicah s federalno ureditvijo), regionalna ali lokalna država in skladi socialne varnosti. Tipično, ne zajema javnih družb.

Primanjkljaj (-)/presežek (+) države v postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem je enako „neto posojanje (+)/neto zadolževanje (-)“ plus „neto poravnave na podlagi zamenjave in navadnih terminskih poslov“ v ESA 95. Neto posojanje (+)/neto zadolževanje (-) v ESA 95 je enako „skupni prihodki“ minus „skupni odhodki“. Medtem ko večina transakcij

5 Uredba Sveta (ES) št. 2223/96 z dne 25. junija 1996 o Evropskem sistemu nacionalnih in regionalnih računov v Skupnost, UL L 310, 30. 11. 1996, str. 1–469.

6 Pomembna zakonska besedila so člen 104 Pogodbe; Protokol o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem, priložen pogodbi; Uredba Sveta (ES) št. 3605/93 o uporabi Protokola o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem; Pakt za stabilnost in rast, ki zajema: (i) Uredbo Sveta (ES) št. 1467/97 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem, in (ii) Uredbo Sveta (ES) št. 1056/2005 o spremembi Uredbe (ES) št. 1467/97 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem.

znotraj podsektorjev države ni konsolidiranih, so „obresti razdelitvenih transakcij“, „drugi tekoči transferi“, „investicijske podpore“ in „drugi kapitalski transferi“ konsolidirani. Primarni primanjkljaj/presežek države je primanjkljaj/presežek države brez izdatkov za obresti.

Dolg države v postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem je vsota stanja neto obveznosti v nominalni vrednosti (nominalna vrednost), kakor so razvrščene v kategorijah ESA 95 „gotovina in vloge“, „vrednostni papirji, razen delnic in izvedenih finančnih instrumentov“ (npr. državne menice, dolžniški vrednostni papirji in obveznice), in „posojila“. Ne vsebuje izvedenih finančnih instrumentov, kakor so zamenjave, ter komercialnih kreditov in drugih obveznosti, ki niso predstavljeni s finančnim dokumentom, npr. preveč plačane akontacije davkov. Ne vsebuje tudi potencialnih obveznosti, kakor so državna jamstva in pokojninske obveznosti. Za zdaj ni nobene dogovorjene metode za ocenjevanje celotnega obsega potencialnih fiskalnih obveznosti. Ocene teh postavk morajo temeljiti na dolgoročnih domnevah in se lahko zelo razlikujejo. Ker je dolg države izražen kot bruto dolg, kar pomeni, da niti finančna niti nefinančna sredstva niso odštetata od obveznosti, se konsolidira znotraj sektorja države in zato ne vsebuje dolga države, ki ga imajo druge enote države.

Merilo BDP, ki se uporablja za zbiranje primanjkljaja države in stopenj zadolženosti, je v ESA 95 BDP v tekočih tržnih cenah.

Evropska komisija je aprila 2006 posredovala ECB podatke o javnofinančnem stanju (primanjkljaj/presežek in dolg države) od leta 1996 do 2005 in napovedi za leto 2006. NCB Eurosistema posredujejo ECB podrobne statistike državnih financ v skladu s smernico ECB o statistiki državnih financ (ECB/2005/5).⁷ Čeprav je ta smernica pravno obvezujoča le za NCB euroobmočja, nacionalne centralne banke zunaj euroobmočja posredujejo ECB te podatke o statistiki državnih financ v enakih rokih in z uporabo enakih postopkov kakor NCB

euroobmočja. Smernica za statistiko državnih financ ne zahteva le podrobne informacije o razčlenitvi prihodkov in izdatkov, temveč tudi o komponentah prilagoditve med primanjkljajem in dolgom. Poleg tega se zahtevajo razčlenitve dolga glede na instrument, začetno in preostalo zapadlost in imetnika.

3.1 ZAJETJE PODATKOV DRŽAV

Litva je, kar zadeva izpolnjevanja zakonske zahteve o prenosu statistike državnih financ Evropski komisiji, posredovala podatke o letnih prihodkih, odhodkih, primanjkljaju in dolgu za obdobje od 1996 do 2005. Slovenija še ni posredovala podatkov o prihodkih, odhodkih in primanjkljaju pred letom 1999. Zaradi sprememb metodologije in virov njeni podatki pred letom 2000 niso primerljivi s podatki po letu 2000. Zato podatki o dolgu pred letom 1999 niso primerljivi s podatki o dolgu po letu 1999. Glavni dejavnik, ki vpliva na primerljivost teh statističnih podatkov, je drugačna razmejitev sektorja države.

3.2 ODPRTA STATISTIČNA VPRAŠANJA

Statistike za postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem morajo odražati odločitve, ki jih je Eurostat sprejel v skladu z ESA 95 za posamezne primere, ki zadevajo sektor države. Podrobna razlaga uporabe odločitev, ki jih je sprejel Eurostat, je navedena v priložniku Eurostata ESA 95 o državnem primanjkljaju in dolgu. Zadnje odločitve zadevajo razvrščanje pokojninskih shem, financiranih s skladi, v primeru odgovornosti ali jamstva države ter evidentiranje vojaških izdatkov.

Eurostat je 2. marca 2004 sprejel odločitev o razvrščanju pokojninskih shem, financiranih s skladi, kjer država sodeluje kot upravljavec tokov prispevkov in pokojninskih prejemkov ali kot garant pri tveganju neizplačila pokojnin.

⁷ Smernica ECB z dne 17. februarja 2005 o zahtevah Evropske centralne banke za statistično poročanje in o postopkih za izmenjavo statističnih podatkov znotraj Evropskega sistema centralnih bank na področju statistike državnih financ (ECB/2005/5); dopolnjeno s smernico ECB/2006/2.

Eurostat je sklenil, da sheme, pri katerih je enota države odgovorna za upravljanje sheme z vnaprej določenimi prispevki, za katero ni nobenega jamstva države pri tveganju neizplačil pokojnin, ki zajema večino prebivalstva, ne moremo obravnavati kot shemo socialne varnosti. Enoto, ki upravlja shemo, je treba razvrstiti kot javno finančno družbo. Zato tokovi prispevkov in prejemkov v okviru sheme niso evidentirani kot prihodki in odhodki države in ne vplivajo na primanjkljaj/presežek države. Obstoj državnega jamstva za shemo, ki ni razvrščena kot shema socialnega varstva, ni sam po sebi dovolj za prerazvrstitev sheme prejemkov v shemo socialnega varstva.

Eurostat je, kar zadeva izvajanje te odločitve, nekaterim državam članicam odobril prehodno obdobje, ki bo poteklo z uradnim obvestilom spomladi leta 2007. Ker bo uradno obvestilo zajemalo leta 2003 do 2007, bodo morale države članice, deležne prehodnega obdobja, z zbiranjem za nazaj pridobiti serije statističnih podatkov na koncu tega obdobja.

Vpliv pokojninskih reform na državni primanjkljaj v okviru ESA 95 je treba v okviru konvergenčnega procesa pozorno pretehtati. Zato mora biti evidentiranje pokojninskih reform dovolj podrobno, da bi se povečala zanesljivost podatkov, na katerih navadno temelji ocenjevanje konvergenčne. Strošek pokojninskih reform je treba meriti na podlagi računov pokojninskih shem. Posredovati je treba podatke o prihodkih, odhodkih in primanjkljaju/presežku novo oblikovane pokojninske sheme. Strošek pokojninskih reform je opredeljen kot razlika med podatki za državo skupaj s shemo in podatki za državo brez nje.

V letu 2004 je bila v Litvi uvedena shema z vnaprej določenimi prispevki v sklad in je bila razvrščena zunaj sektorja države. Tudi v Sloveniji so bile pokojninske sheme razvrščene zunaj sektorja države.

Kar zadeva vojaške izdatke, je Eurostat 9. marca 2006 sprejel odločitev, ki določa čas evidentiranja in s tem učinek na državni primanjkljaj/presežek. Najem vojaške opreme, ki jih organizira zasebni sektor, je treba šteti za finančni najem in ne za poslovni najem. Pri dolgoročnih pogodbah, ki zajemajo zapletene sisteme, je treba državne izdatke evidentirati v času dostave posameznih in operativnih kosov opreme, ki sestavljajo sistem, in ne ob zaključku pogodbe. Za zdaj so vojaški izdatki za opremo v Litvi in Sloveniji razmeroma nizki.

Glede Slovenije še vedno potekajo razprave med Eurostatom in slovenskimi oblastmi o učinku spremembe evidentiranja DDV v letu 2002. Zadeva je osredotočena na vprašanje, na katero komponento prilagoditve med primanjkljajem in dolgom bo to vplivalo, medtem ko bo državni primanjkljaj/presežek ostal nespremenjen. V tem kontekstu se finančni računi, ki jih pripravlja NCB, še ne uporabljajo za pripravo razčlenitve prilagoditve med primanjkljajem in dolgom v uradnem obvestilu o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem.

3.3 SKLADNOST STATISTIKE DRŽAVNIH FINANC

Eno od načel kodeksa, povezano s statističnimi rezultati, je osredotočeno na doslednost in primerljivost kakovosti podatkov, in pravi, da morajo biti evropske statistike notranje in časovno skladne in primerljive med državami, ter da morata biti mogoča kombinacija in skupna uporaba povezanih podatkov iz različnih virov. Z drugimi besedami, upoštevati je treba aritmetične in računovodske identitete, statistike morajo biti dosledne ali uskladjene v razumnem času in sestavljene na podlagi skupnih standardov glede obsega, opredelitev, enot in razvrstitev v različnih anketah in virih. Litva je posredovala celovit sklop statistik državnih financ, vendar si mora še bolj prizadevati za uskladitev svojih nefinančnih in finančnih transakcij ter podatkov o finančnih tokovih z ustreznimi podatki iz bilance stanja. Slovenija mora uskladiti svoje nefinančne račune z nedavno objavljenim integriranim sistemom

finančnih računov za obdobje od leta 2001 do 2004. Za obdobje od leta 1999 do 2001 se številke za neto transakcije s finančnimi sredstvi/obveznostmi ne ujemajo s številkami, posredovanimi za transakcije s sredstvi in transakcije z obveznostmi.

3.4 PRILAGODITEV MED PRIMANJKLJAJEM IN DOLGOM

Razlika med stanjem dolga države ob koncu leta v primerjavi s koncem preteklega leta se lahko zelo razlikuje od primanjkljaja države v obravnavanem letu. Na primer, dolg države se lahko zmanjša s kupninami od privatizacije javnih družb ali prodaje drugih finančnih sredstev, ne da bi to (neposredno) vplivalo na primanjkljaj države. Razlaga razlike med primanjkljajem in spremembo javnega dolga, „prilagoditev med primanjkljajem in dolgom“, velja za pomemben kazalnik za ocenjevanje kakovosti in skladnosti statistike državnih financ.⁸ Komponente te razlike so neto pridobitev finančnih sredstev, spremembe vrednotenja dolga države in druge spremembe dolga. Za izpolnjevanje teh komponent je treba zbrati popoln sistem finančnih računov za sektor države (transakcije, drugi tokovi in stanja) in ga uskladiti z nominalnim dolgom.

Kar zadeva podatke za leto 1997 je državni primanjkljaj Litve zrasel na 11,4% BDP predvsem zaradi spremembe evidentiranja vračil odvzetega premoženja in nadomestil za izgube prihrankov imetnikov vlog v rubljah, katerih vloge so bile ob zamenjavi rubljev v litvanski litas zamrznjene.⁹ To evidentiranje upošteva priporočilo Eurostata, naj se kapitalski transfer evidentira v letu, ko je država priznala to obveznost in ne, ko so bila izvedena dejanska plačila gospodinjstvom, z nasprotno vknjižbo kot druge obveznosti. Večina teh obveznosti se je nanašala na leto 1997.

Slovenski integrirani sistem finančnih računov in bilanc stanja v smislu „od koga komu“ za obdobje od 2001 do 2004 omogoča celovito ocenjevanje razmerja med državnim primanjkljajem in dolgom. Od leta 1999 do 2001 so transakcije

v maastrichtskem dolgu evidentirane v nominalni vrednosti namesto v tržni vrednosti.

4 DEVIZNI TEČAJI

Člen 3 Protokola št. 21 o konvergenčnih kriterijih iz člena 121 Pogodbe določa, kaj pomeni merilo sodelovanja v mehanizmu deviznega tečaja evropskega denarnega sistema. Svet ECB je v svojem stališču z dne 18. decembra 2003 pojasnil, da se merilo nanaša na sodelovanje v mehanizmu deviznih tečajev (ERM II) za obdobje vsaj dveh let pred ocenjevanjem konvergence brez hujših napetosti, predvsem brez devalvacije glede na euro.

Dvostranski devizni tečaji valut držav članic v primerjavi z eurom so dnevni referenčni devizni tečaji, ki jih ECB evidentira ob 14.15 (po dnevnem postopku zbiranja med centralnimi bankami). Objavljeni so na spletni strani ECB. Realni dvostranski devizni tečaji se izračunajo z deflacioniranjem indeksa nominalnega deviznega tečaja z uporabo HICP ali CPI. Nominalni in realni efektivni devizni tečaji se izračunajo z uporabo skupnih trgovinskih uteži (na podlagi geometričnega ponderiranja) na dvostranskih nominalnih in realnih deviznih tečajih valut držav članic v primerjavi z izbranimi trgovinskimi partnericami. Statistični podatki nominalnih in realnih efektivnih tečajev izračuna ECB. Povečanje indeksa ustreza apreciaciji valute države članice. Skupne trgovinske uteži se nanašajo na trgovino z industrijskimi izdelki in so

8 Glej „Prilagoditev stanj-tokov za euroobmočje in EU-25 od 2001 do 2004 iz drugega obvestila o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem za 2005“, Eurostat, 26. september 2005, <http://epp.eurostat.cec.eu.int> (aprila 2006).

9 Glej „Prvo obvestilo o primanjkljaju in dolgu za leto 2004“, Sporočilo Eurostata za javnost STAT/05/39 z dne 18. marca 2005. V tem sporočilu je bilo navedeno, da potekajo razprave med Eurostatom in Litvo glede evidentiranja vračil, ki bi lahko povzročile popravek državnega primanjkljaja v letu 2003 in prejšnja leta navzdol. Medtem ko je sporočilo za javnost Eurostata jeseni 2005 (120/2005) z dne 26. septembra 2005 o posredovanju podatkov o primanjkljaju in dolgu navajalo, da je bilo znižanje državnega primanjkljaja v letu 2003 in 2004 predvsem posledica spremembe evidentiranja vračil izgubljenih prihrankov in nepremičnin države, pa sporočilo za javnost, spomladi 2006 (48/2006) z dne 24. aprila 2006 tega vprašanja ni omenjalo.

izračunane tako, da upoštevajo učinke tretjih trgov. Indeksi efektivnih deviznih tečajev temeljijo na drsečih utežeh za obdobji od leta 1995 do 1997 in 1999 do 2001, ki sta povezani januarja 1999. Skupina trgovinskih partneric zajema euroobmočje, države članice EU zunaj euroobmočja, Avstralijo, Kanado, Kitajsko, Hong Kong, Japonsko, Norveško, Singapur, Južno Korejo, Švico in ZDA.

5 DOLGOROČNE OBRETNOSTNE MERE

Člen 4 Protokola št. 21 o konvergenčnih kriterijih iz člena 121 Pogodbe zahteva, da se obrestne mere merijo na podlagi obrestnih mer dolgoročnih državnih obveznic ali primerljivih vrednostnih papirjev, upoštevaje razlike v definicijah posameznih držav. Člen 5 nalaga odgovornost za posredovanje statističnih podatkov za uporabo Protokola Evropski komisiji, ECB pa zaradi svojega strokovnega poznavanja področja pomaga z določanjem reprezentativnih dolgoročnih obrestnih mer in od NCB zbira podatke, ki se prenesejo Komisiji. To je nadaljevanje dela, ki ga je v okviru priprav na tretjo fazo EMU v tesnem sodelovanju s Komisijo opravljal EMI.

Rezultat konceptualnega dela je opredelitev sedmih ključnih značilnosti, ki jih je treba upoštevati pri izračunu dolgoročnih obrestnih mer, kakor je prikazano v tabeli 2. Dolgoročne obrestne mere se nanašajo na obveznice v nacionalni valuti.

6 DRUGI DEJAVNIKI

Zadnji odstavek člena 121(1) Pogodbe pravi, da poročila Evropske komisije in ECB poleg štirih glavnih meril upoštevajo tudi gibanje ekuja, rezultate povezovanja trgov, stanje in gibanja tekočega računa plačilne bilance ter ocena gibanja stroškov dela na enoto proizvoda in drugih cenovnih kazalnikov.

Medtem ko Protokol št. 21 za štiri glavne kriterije določa, da bo Komisija posredovala podatke, ki bodo uporabljeni za ocenjevanje izpolnjevanja konvergence, in podrobneje opisuje te statistične podatke, ne predvideva nobenih določb za statistične podatke za te „druge dejavnike“.

Statistične podatke za statistiko plačilne bilance in stanja mednarodnih naložb zbira NCB v skladu s koncepti in opredelitvami, določenimi v peti izdaji plačilnobilančnega priročnika MDS (BPM5) in v skladu z metodološkimi standardi, ki sta jih določila ECB in Eurostat. To poročilo, podobno kot Konvergenčno poročilo ECB iz leta 2004, preučuje vsoto salda tekočega računa in saldo kapitalskega računa, ki ustreza neto posojanju/neto zadolževanju celotnega gospodarstva. Poleg tega je treba omeniti, da razlike med tekočimi transferji (podkomponenta tekočega računa) in kapitalskimi transferji (podkomponenta kapitalskega računa) v praksi ni vedno mogoče preprosto ugotoviti, ker je odvisna od prejemnikove uporabe transferja. Težava predvsem nastopi pri razvrščanju

Tabela 2 Statistični okvir za opredelitev dolgoročnih obrestnih mer za ocenjevanje konvergence

Koncept	Priporočilo
Izdajatelj obveznice	Obveznice bi morala izdati centralna država.
Zapadlost	Kolikor je mogoče blizu desetletni preostali zapadlosti. Vsaka zamenjava obveznic naj čim bolj zmanjša premik v zapadlosti; upoštevati je treba strukturno likvidnost trga.
Učinki kuponov	Nobene neposredne prilagoditve.
Obdavčenje	Bruto znesek davkov.
Izbira obveznic	Izbrane obveznice naj bodo dovolj likvidne. S to zahtevo se opredeli izbira med primerjalnimi ali vzorčnimi pristopi, odvisno od pogojev na nacionalnih trgih.
Formula donosnosti	„Donosnost do dospelja“ formula ISMA „Donosnost do odkupa“.
Agregiranje	Kadar je v vzorcu več obveznic, se za izračun reprezentativne obrestne mere uporabi preprosto povprečje donosnosti.

tekočih in kapitalskih komponent transferjev med institucijami EU in državami članicami.¹⁰

V tekočem in kapitalskem računu plačilne bilance so kreditni in debetni posli predstavljeni s pozitivnim predznakom. Predstavitev neto transakcij v finančnem računu plačilne bilance (npr. neposredna in portfeljska naložba) upošteva konvencije priročnika BPM5, pri čemer negativni predznak ustreza bodisi povečanju neto imetij ali zmanjšanju neto obveznosti, pozitivni predznak pa obratno. Pozitivni predznak za stanje mednarodnih naložb kaže na neto tujo aktivo (tj. aktiva presega obveznosti), medtem ko negativni predznak ustreza neto tujim obveznostim (tj. obveznosti presegajo aktivo).

Indeksi cen pri proizvajalcih se nanašajo na domačo prodajo celotne industrije razen gradbeništva. Statistični podatki se zbirajo na harmonizirani osnovi na podlagi Uredbe EU o kratkoročnih statističnih kazalcih.¹¹

Statistični podatki o stroških dela na enoto proizvoda (izračunani kot razmerje med sredstvi na zaposlenega in BDP v stalnih cenah na zaposlenega) izhajajo iz podatkov, ki se posredujejo na podlagi programa prenosa ESA 95.

7 PRESEČNI DATUM

Presečni datum za statistične podatke, vključene v to konvergenčno poročilo, je 28. april 2006.

¹⁰ Več podatkov je na voljo v publikaciji „European Union balance of payments/international investment position statistical methods“ ECB, november 2005.

¹¹ Uredba Sveta (ES) št. 1165/98 z dne 19. maja 1998 o kratkoročnih statističnih kazalcih, UL L 162, 5. 6. 1998 str. I, spremenjena z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1158/2005 z dne 6. julija 2005, UL L 191 z dne 22. 7. 2005 str. 1.

POGLAVJE 2

**ZDRUŽLJIVOST
NACIONALNE
ZAKONODAJE
S POGODBO**

1 UVOD

1.1 SPLOŠNE OPOMBE

Člen 122(2) Pogodbe zahteva, da ECB (in Komisija) najmanj enkrat vsaki dve leti ali na zahtevo države članice z odstopanjem poroča Svetu EU v skladu s postopkom, določenim v členu 121(1). Vsako tako poročilo mora vključevati pregled združljivosti nacionalne zakonodaje vsake od držav članic z odstopanjem, vključno s statutom centralne banke, s členoma 108 in 109 Pogodbe ter s Statutom Evropskega sistema centralnih bank in Evropske centralne banke (v nadaljevanju „Statut“). Navedena obveznost držav članic z odstopanjem iz Pogodbe se imenuje tudi „pravna konvergenca“.

1.2 DRŽAVE ČLANICE Z Odstopanjem IN PRAVNA KONVERGENCA

Slovenija in Litva, katerih nacionalna zakonodaja je pregledana v tem poročilu, imata status države članice z odstopanjem. Člen 4 Akta o pogojih pristopa¹ določa, da „vse nove države članice od dne pristopa sodelujejo v ekonomski in monetarni uniji kot države članice z odstopanjem v smislu člena 122 Pogodbe ES.“

ECB je preučila raven pravne konvergenca v Sloveniji in Litvi ter zakonodajne ukrepe, ki so bili sprejeti ali jih je treba sprejeti za doseg tega cilja.

Cilj ocenjevanja pravne konvergenca je Svetu EU olajšati odločitev o tem, katere države članice „izpolnjujejo potrebne pogoje za uvedbo enotne valute“. Takšni pogoji se na pravnem področju nanašajo zlasti na neodvisnost centralnih bank in na pravno integracijo NCB v Eurosistem.

1.3 STRUKTURA PRAVNE OCENE

Pravna ocena v splošnem sledi okviru prejšnjih poročil ECB in EMI o pravni konvergenca,

natančneje Konvergenčnih poročil ECB iz leta 2004 (o Češki, Estoniji, Cipru, Latviji, Litvi, Madžarski, Malti, Poljski, Sloveniji, Slovaški in Švedski), iz leta 2002 (o Švedski) in iz leta 2000 (o Grčiji in Švedski) ter Konvergenčnega poročila EMI iz leta 1998. Združljivost nacionalne zakonodaje se presoja tudi z vidika vseh sprememb zakonodaje, sprejetih pred 27. aprilom 2006.

2 OBSEG PRILAGODITEV

2.1 PODROČJA PRILAGODITEV

Za prepoznanje tistih področij, na katerih je treba prilagoditi nacionalno zakonodajo, so pregledana naslednja vprašanja:

- združljivost z določbami o neodvisnosti NCB v Pogodbi (člen 108) in Statutu (člena 7 in 14.2) ter tudi z določbami o zaupnosti (člen 38 Statuta);
- združljivost s prepovedjo denarnega financiranja (člen 101 Pogodbe) in privilegiranega dostopa (člen 102 Pogodbe) ter združljivost z enotnim zapisom eura, ki ga zahteva zakonodaja Skupnosti; in
- pravna integracija NCB v Eurosistem (zlasti v zvezi s členoma 12.1 in 14.3 Statuta).

2.2 „ZDRUŽLJIVOST“ PROTI „USKLADITVI“

Člen 109 Pogodbe zahteva, da je nacionalna zakonodaja „združljiva“ s Pogodbo in Statutom; sleherna nezdružljivost mora biti zato odpravljena. Na potrebo po izpolnjevanju te obveznosti ne

¹ Akt o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike in prilagoditvah Pogodb, na katerih temelji Evropska unija (UL L 236, 23. 9. 2003, str. 33).

vpliva niti prevlada Pogodbe in Statuta nad nacionalno zakonodajo niti značaj nezdružljivosti.

Zahteva, da je nacionalna zakonodaja „združljiva“, ne pomeni, da Pogodba zahteva „uskladitev“ statutih NCB bodisi med seboj bodisi s Statutom. Nacionalne posebnosti lahko obstajajo še naprej, kolikor ne posegajo v izključno pristojnost Skupnosti v denarnih zadevah. Dejansko člen 14.4 Statuta dovoljuje nacionalnim centralnim bankam, da opravljajo tudi druge funkcije razen tistih, določenih v Statutu, kolikor niso v nasprotju s cilji in nalogami ESCB. Določbe, ki dovoljujejo takšne dodatne funkcije v statutih NCB, so jasen primer okoliščin, v katerih razlike lahko ostanejo. Izraz „združljiv“ torej pomeni, da je treba nacionalno zakonodajo in statute NCB prilagoditi, da se odpravijo neskladja s Pogodbo in Statutom ter zagotovi potrebna stopnja integracije NCB v ESCB. Zlasti bi bilo treba prilagoditi določbe, ki posegajo v neodvisnost NCB, kot je opredeljena v Pogodbi, in v njeno vlogo kot sestavnega dela ESCB. Da bi se to doseglo, se torej ni dovolj zgolj zanašati na primarnost zakonodaje Skupnosti nad nacionalno zakonodajo.

Obveznost v členu 109 Pogodbe obsega samo nezdružljivost s Pogodbo in Statutom, vendar bi bilo treba tudi nacionalno zakonodajo, ki je nezdružljiva s sekundarno zakonodajo Skupnosti, uskladiti s takšno sekundarno zakonodajo. Primarnost zakonodaje Skupnosti namreč ne vpliva na obveznost, da se prilagodi nacionalna zakonodaja. Ta splošna zahteva ne izhaja samo iz člena 109 Pogodbe, temveč tudi iz sodne prakse Sodišča Evropskih skupnosti.²

Pogodba in Statut ne predpisujeta načina, kako bi bilo treba prilagoditi nacionalno zakonodajo. To je mogoče doseči s sklicevanjem na Pogodbo in Statut ali z vključevanjem določb iz Pogodbe in Statuta ter navajanjem njihovega vira ali s črtanjem sleherne nezdružljivosti ali s kombinacijo teh metod.

Poleg tega morajo institucije Skupnosti in države članice, med drugim za doseganje in

ohranjanje združljivosti nacionalne zakonodaje s Pogodbo in Statutom, zaprositi ECB, da svetuje glede osnutkov pravnih predpisov na področjih iz njene pristojnosti na podlagi člena 105(4) Pogodbe in člena 4 Statuta. Odločba Sveta 98/415/ES z dne 29. junija 1998 o posvetovanju nacionalnih organov z Evropsko centralno banko glede osnutkov pravnih predpisov³ izrecno zahteva, da države članice sprejmejo ukrepe, potrebne za zagotovitev spoštovanja te obveznosti.

3 NEODVISNOST NCB

Glede vprašanj o neodvisnosti centralnih bank in zaupnosti je morala biti nacionalna zakonodaja v državah članicah, ki so se pridružile EU leta 2004, prilagojena za združljivost z ustreznimi določbami Pogodbe in Statuta in veljavna 1. maja 2004. Švedska je morala vse potrebne prilagoditve uveljaviti do trenutka ustanovitve ESCB 1. junija 1998.

3.1 NEODVISNOST CENTRALNIH BANK

Leta 1997 je EMI pripravil seznam značilnosti neodvisnosti centralnih bank (pozneje podrobno opisane v svojem Konvergenčnem poročilu iz leta 1998), ki so bile podlaga za oceno nacionalne zakonodaje držav članic v tistem času, zlasti statutih NCB. Koncept neodvisnosti centralnih bank vključuje različne vrste neodvisnosti, ki jih je treba ocenjevati ločeno, in sicer funkcionalno, institucionalno, osebno in finančno neodvisnost. V zadnjih nekaj letih je bila analiza vidikov neodvisnosti centralnih bank podrobneje opravljena v mnenjih, ki jih je sprejela ECB. Ti vidiki so podlaga za ocenjevanje ravni konvergence med nacionalno zakonodajo držav članic z odstopanjem na eni strani ter Pogodbo in Statutom na drugi.

² Glej med drugim primer 167/73, *Komisija Evropskih skupnosti proti Francoski republiki* [1974] PSES 359 („Code du Travail Maritime”).

³ UL L 189, 3.7.1998, str. 42.

3.1.1 FUNKCIONALNA NEODVISNOST

Neodvisnost centralnih bank ni namenjena sama sebi, temveč je bistvenega pomena za doseganje cilja, ki bi moral biti jasno opredeljen in bi moral prevladati nad vsemi drugimi cilji. Funkcionalna neodvisnost zahteva, da se poglavitni cilj NCB določi jasno in s pravno varnostjo, ter zagotovi tej NCB potrebna sredstva in instrumente za doseg tega cilja neodvisno od drugih oblasti. Zahteva Pogodbe po neodvisnosti centralnih bank odraža splošno stališče, da lahko za poglavitni cilj stabilnosti cen najbolje skrbi v celoti neodvisna institucija z natančno opredeljenim mandatom. Neodvisnost centralnih bank je v celoti združljiva z odgovornostjo NCB za njihove odločitve, kar je pomemben vidik pri krepitvi zaupanja v njihov neodvisen status. To zahteva preglednost in dialog s tretjimi osebami.

Glede časovnega razporeda je Pogodba nejasna glede tega, kdaj bi morale nacionalne centralne banke držav članic z odstopanjem spoštovati poglavitni cilj stabilnosti cen, določen v členu 105(1) Pogodbe in členu 2 Statuta. V primeru Švedske se je postavilo vprašanje, ali bi morala ta obveznost teči od trenutka ustanovitve ESCB ali od sprejetja eura. Za tiste države članice, ki so se EU pridružile 1. maja 2004, se je postavilo vprašanje, ali bi morala obveznost teči od navedenega datuma ali od sprejetja eura. Medtem ko se člen 105(1) Pogodbe ne uporablja za države članice z odstopanjem (glej člen 122(3) Pogodbe), se člen 2 Statuta uporablja za te države članice (glej člen 43.1 Statuta). ECB meni, da obveznost NCB, da stabilnost cen obravnavajo kot svoj poglavitni cilj, teče od 1. junija 1998 v primeru Švedske in od 1. maja 2004 za države članice, ki so se pridružile EU na navedeni datum. To temelji na dejstvu, da eno vodilnih načel Skupnosti, namreč stabilnost cen (člen 4(3) Pogodbe), velja tudi za države članice z odstopanjem. Temelji tudi na cilju Pogodbe, da bi si morale vse države članice prizadevati za makroekonomsko konvergenco, vključno s stabilnostjo cen, čemur so namenjena redna poročila ECB in Komisije. Ta ugotovitev temelji tudi na temeljnem načelu neodvisnosti

centralnih bank, ki je upravičena samo, če se splošni cilj stabilnost cen šteje za primarnega.

Ocene držav v tem poročilu temeljijo na teh ugotovitvah glede časovnega razporeda obveznosti NCB držav članic z odstopanjem, da stabilnost cen obravnavajo kot svoj poglavitni cilj.

3.1.2 INSTITUCIONALNA NEODVISNOST

Načelo institucionalne neodvisnosti je izrecno navedeno v členu 108 Pogodbe in v členu 7 Statuta. Ta člena nacionalnim centralnim bankam in članom njihovih organov odločanja prepovedujeta, da bi zahtevali ali sprejemali navodila od institucij ali organov Skupnosti, vlad držav članic ali katerih koli drugih organov. Poleg tega prepovedujeta institucijam in organom Skupnosti ter vladam držav članic, da bi poskušali vplivati na tiste člane organov odločanja NCB, katerih odločitve lahko vplivajo na izpolnjevanje nalog NCB, povezanih z ESCB.

Če je NCB organizirana kot organ v lasti države, kot poseben organ javnega prava ali preprosto kot delniška družba, obstaja tveganje, da lahko lastnik na podlagi takšnega lastništva vpliva na njeno odločanje v zvezi z nalogami, povezanimi z ESCB. Takšen vpliv lahko, ne glede na to, ali se izvaja prek pravic delničarjev ali kako drugače, vpliva na neodvisnost NCB in bi ga bilo zato treba zakonsko omejiti.

PREPOVED DAJANJA NAVODIL

Pravice tretjih oseb, da dajejo navodila NCB, njihovim organom odločanja ali njihovim članom, so nezdržljive s Pogodbo in Statutom, kar zadeva naloge, povezane z ESCB.

PREPOVED POTRDITVE, ZADRŽANJA, RAZVELJAVITVE ALI ODLOGA ODLOČITEV

Pravice tretjih oseb, da potrdijo, zadržijo, razveljavijo ali odložijo odločitve NCB, so nezdržljive s Pogodbo in Statutom, kar zadeva naloge, povezane z ESCB.

PREPOVED CENZURIRANJA ODLOČITEV NA PRAVNI PODLAGI

Pravica organov, razen neodvisnih sodišč, da cenzurirajo odločitve, ki se nanašajo na opravljanje nalog, povezanih z ESCB, na pravni podlagi je nezdržljiva s Pogodbo in Statutom, ker opravljanja teh nalog ni dovoljeno ponovno ocenjevati na politični ravni. Pravica guvernerja, da zadrži izvajanje odločitev, ki jih sprejmejo organi odločanja ESCB ali NCB, na pravni podlagi in jih naknadno predloži političnim organom v dokončno odločitev, bi bila enakovredna zahtevi za navodila od tretjih oseb.

PREPOVED SODELOVANJA V ORGANIH ODLOČANJA NCB S PRAVICO GLASOVANJA

Sodelovanje predstavnikov tretjih oseb v organih odločanja NCB s pravico glasovanja o zadevah v zvezi z opravljanjem nalog NCB, povezanih z ESCB, tudi če ta glas ni odločilen, je nezdržljiva s Pogodbo in Statutom.

PREPOVED PREDHODNEGA POSVETOVANJA GLEDE ODLOČITEV NCB

Izrecna zakonska obveznost, da se NCB vnaprej posvetuje s tretjimi osebami, slednjim omogoča formalni mehanizem za vplivanje na dokončno odločitev in je zato nezdržljiva s Pogodbo in Statutom.

Dialog med NCB in tretjimi osebami, tudi če temelji na zakonski obveznosti zagotavljanja informacij in izmenjave mnenj, pa je združljiv z neodvisnostjo centralnih bank, pod pogojem, da:

- to ne privede do poseganja v neodvisnost članov organov odločanja NCB;
- je posebni status guvernerjev v njihovi funkciji članov Razširjenega sveta ECB v celoti spoštovan; in
- so upoštewane zahteve po zaupnosti, ki izhajajo iz Statuta.

ODOBRITEV DELA ČLANOV ORGANOV ODLOČANJA NCB

Statutarne določbe o odobritvi dela članov organov odločanja NCB (npr. v povezavi

z računovodskimi izkazi) s strani tretjih oseb (npr. vlad) bi morale vsebovati ustrezna varovala, da takšno pooblastilo ne bi škodljivo vplivalo na možnost člana posamezne NCB, da samostojno sprejema odločitve v zvezi z nalogami, povezanimi z ESCB (ali izvaja odločitve, sprejete na ravni ESCB). Priporoča se, da statuti NCB vsebujejo izrecno določbo s tem namenom.

3.1.3 OSEBNA NEODVISNOST

Določba Statuta o varnosti položaja za člane organov odločanja NCB dodatno varuje neodvisnost centralnih bank. Guvernerji so člani Razširjenega sveta ECB. Člen 14.2 Statuta določa, da morajo statuti NCB zlasti predpisovati najmanj petletni mandat za guvernerja. Ta člen tudi varuje pred samovoljno razrešitvijo guvernerjev, ker določa, da so guvernerji lahko razrešeni funkcije le, če ne izpolnjujejo več pogojev, ki se zahtevajo za opravljanje njihovih dolžnosti, ali če so zagrešili hujšo kršitev, pri čemer imajo možnost zadevo predložiti Sodišču Evropskih skupnosti. Statuti NCB morajo spoštovati to določbo, kot je določeno v nadaljevanju.

MINIMALNO TRAJANJE MANDATA ZA GUVERNERJE

Statuti NCB morajo v skladu s členom 14.2 Statuta določiti najmanj petletni mandat za guvernerja. To ne izključuje daljšega mandata, medtem ko zaradi mandata za nedoločen čas statuta ni treba prilagoditi, če so razlogi za razrešitev guvernerja skladni s tistimi iz člena 14.2 Statuta. Če so statuti NCB spremenjeni, morajo zakonske spremembe ščititi varnost položaja guvernerja in drugih članov organov odločanja, ki bi morali nadomeščati guvernerja.

RAZLOGI ZA RAZREŠITEV GUVERNERJEV

Statuti NCB morajo zagotoviti, da guvernerjev ni mogoče razrešiti iz drugih razlogov kot tistih, ki so navedeni v členu 14.2 Statuta. Namen te zahteve je preprečiti organom, ki sodelujejo pri imenovanju guvernerjev, zlasti vladi ali parlamentu, da bi izvršili svojo diskrecijsko pravico in razrešili guvernerja. Statuti NCB bi morali bodisi vsebovati razloge za razrešitev, ki so združljivi s tistimi iz člena 14.2 Statuta,

bodisi ne omenjati razlogov za razrešitev (ker se člen 14.2 uporablja neposredno).

VARNOST POLOŽAJA ČLANOV ORGANOV ODLOČANJA NCB, RAZEN GUVERNERJEV, KI SODELUJEJO PRI OPRAVLJANJU NALOG, POVEZANIH Z ESCB

Osebna neodvisnost bi bila ogrožena, če enaka pravila, ki veljajo za varnost položaja guvernerja, ne bi veljala tudi za druge člane organov odločanja NCB, ki sodelujejo pri opravljanju nalog, povezanih z ESCB. Različne določbe v Pogodbi in Statutu zahtevajo primerljivo varnost položaja. Člen 14.2 Statuta ne omejuje varnosti položaja samo na guvernerje, medtem ko člen 108 Pogodbe in člen 7 Statuta omenjata „člane organov odločanja” NCB, ne pa izrecno guvernerjev. To še zlasti velja, če je guverner prvi med enakimi med sodelavci z enakovrednimi glasovalnimi pravicami ali če bodo drugi člani morda morali nadomeščati guvernerja.

PRAVICA DO SODNE PRESOJE

Člani organov odločanja NCB morajo imeti pravico, da sleherno odločitev o njihovi razrešitvi predložijo neodvisnemu sodišču, da bi se omejila morebitna politična samovolja pri vrednotenju razlogov za njihovo razrešitev.

Člen 14.2 Statuta določa, da lahko guvernerji NCB, ki so bili razrešeni z njihovega položaja, to odločitev predložijo Sodišču Evropskih skupnosti. Nacionalna zakonodaja bi se morala bodisi sklicevati na Statut bodisi ne bi smela omenjati pravice do predložitve odločitve Sodišču Evropskih skupnosti (ker se člen 14.2 Statuta uporablja neposredno).

Nacionalna zakonodaja bi morala tudi predvideti pravico, da nacionalna sodišča presojuje odločitev o razrešitvi vseh drugih članov organov odločanja NCB, ki sodelujejo pri opravljanju nalog, povezanih z ESCB. Ta pravica je lahko del splošnega prava ali v obliki posebne določbe v statutih NCB.

VAROVALA PROTI NAVZKRIŽJU INTERESOV

Osebna neodvisnost pomeni tudi zagotavljanje, da ne pride do navzkrižij interesov med dolžnostmi članov organov odločanja NCB v zvezi z njihovimi NCB (ter guvernerjev v zvezi z ECB) in drugimi funkcijami, ki jih lahko opravljajo člani organov odločanja, ki sodelujejo pri opravljanju nalog, povezanih z ESCB, in ki bi lahko ogrozile njihovo osebno neodvisnost. Načeloma je članstvo v organu odločanja, ki sodeluje pri opravljanju nalog, povezanih z ESCB, nezdržljivo z izvrševanjem drugih funkcij, ki bi lahko povzročile navzkrižje interesov. Člani teh organov odločanja zlasti ne smejo imeti funkcije ali interesa, ki bi lahko vplival na njihove dejavnosti, bodisi kot predstavniki zakonodajnih teles ali vlad ali funkcije v izvršilnih ali zakonodajnih vejah države ali regionalnih ali lokalnih uprav bodisi v poslovni organizaciji. Posebno pozornost je treba posvetiti temu, da se prepreči morebitno navzkrižje interesov pri neizvršilnih članih organov odločanja.

3.1.4 FINANČNA NEODVISNOST

Čeprav je NCB popolnoma neodvisna s funkcionalnega, institucionalnega in osebnega vidika (tj. to zagotavljajo statuti NCB), bi bila njena splošna neodvisnost ogrožena, če ne bi mogla avtonomno črpati dovolj finančnih sredstev za izpolnjevanje svojega mandata (tj. za opravljanje nalog, povezanih z ESCB, kar se zahteva od nje po Pogodbi in Statutu).

Države članice ne smejo spraviti svojih NCB v položaj, v katerem ne bi imele dovolj finančnih sredstev za opravljanje njihovih nalog, povezanih z ESCB ali Eurosistemom, kjer je to ustrezno. Opozoriti velja, da člen 28.1 in člen 30.4 Statuta določata možnost dodatnih zahtev do NCB za prispevke v kapital ECB in za dodatne transferje deviznih rezerv.⁴ Poleg tega člen 33.2 Statuta določa⁵, da se v primeru, če ima ECB izgubo, ki je ni mogoče v celoti pokriti iz splošnega rezervnega sklada, Svet ECB lahko

4 Člen 30.4 Statuta se uporablja samo v okviru Eurosistema.

5 Člen 33.2 Statuta se uporablja samo v okviru Eurosistema.

odloči, da bo preostalo izgubo pokrili iz denarnih prihodkov v določenem poslovnem letu sorazmerno z višino in do višine zneskov, porazdeljenih NCB. Načelo finančne neodvisnosti zahteva, da skladnost s temi določbami dopušča NCB možnost, da opravlja svoje funkcije v nezmanjšanem obsegu.

Poleg tega načelo finančne neodvisnosti pomeni, da mora imeti NCB dovolj sredstev za opravljanje ne le nalog, povezanih z ESCB, temveč tudi svojih nacionalnih nalog (tj. financiranje svoje uprave in lastnih operacij).

Koncept finančne neodvisnosti bi bilo zato treba oceniti z vidika, ali lahko katera koli tretja oseba bodisi neposredno bodisi posredno vpliva ne le na naloge NCB, temveč tudi na njeno zmožnost (kar se razume tako operativno v smislu delovne sile kot finančno v smislu ustreznih finančnih sredstev) za izpolnjevanje svojega mandata. V tem pogledu so še posebej pomembni štirje vidiki finančne neodvisnosti, določeni v nadaljevanju, pri čemer so bili nekateri od njih podrobneje opredeljeni šele pred kratkim.⁶ To so značilnosti finančne neodvisnosti, pri katerih so NCB najbolj izpostavljene zunanjemu vplivu.

DOLOČANJE PRORAČUNA

Če ima tretja oseba pooblastilo, da določi ali vpliva na proračun NCB, je to nezdržljivo s finančno neodvisnostjo, razen če zakon vsebuje varovalno klavzulo v tem smislu, da takšno pooblastilo ne posega v finančna sredstva, ki so potrebna za izvajanje nalog NCB, povezanih z ESCB.

RAČUNOVODSKA PRAVILA

Računovodski izkazi se morajo pripravljati v skladu s splošnimi računovodskimi pravili ali v skladu s pravili, ki jih opredelijo organi odločanja NCB. Če takšna pravila namesto njih opredelijo tretje osebe, morajo pravila vsaj upoštevati predloge organov odločanja NCB.

Letne računovodske izkaze bi morali sprejeti organi odločanja NCB s pomočjo neodvisnih računovodij in so lahko predmet naknadne odobritve tretjih oseb (tj. delničarjev, vlade).

Kar zadeva dobiček, bi morali imeti organi odločanja NCB možnost, da o svojih izračunih odločajo neodvisno in strokovno.

Kadar so operacije NCB predmet nadzora državne revizijske službe ali podobnega organa, ki je zadolžen za nadzor nad uporabo javnih financ, bi moral biti obseg nadzora jasno opredeljen v pravnem okviru in ne bi smel posegati v dejavnosti neodvisnega zunanjega revizorja NCB, kot so določene v členu 27.1 Statuta. Državna revizija bi morala biti opravljena na nepolitični, neodvisni in izključno strokovni osnovi.

DELITEV DOBIČKA, KAPITAL NCB IN FINANČNE REZERVACIJE

V zvezi z razdelitvijo dobička lahko statuti NCB predpisujejo, kako se dobiček razdeli. Če takšnih določb ni, bi moral o razdelitvi dobička odločati organ odločanja NCB na strokovni podlagi, ta odločitev pa ne sme biti predmet diskrecije tretjih oseb, razen če obstaja izrecna varovalna klavzula, ki določa, da to ne posega v finančna sredstva, ki so potrebna za izvajanje nalog NCB, povezanih z ESCB.

Država članica ne sme uveljavljati znižanj kapitala NCB brez predhodne privolitve organov odločanja NCB, katerega cilj je zagotoviti, da NCB ohrani dovolj finančnih sredstev za izpolnjevanje svojega mandata po členu 105(2) Pogodbe in Statutu kot članice ESCB. V zvezi s finančnimi rezervacijami ali rezervami morajo biti NCB svobodne, da neodvisno oblikujejo

6 Glavna razvojna mnenja ECB na tem področju so naslednja:
– CON/2002/16 z dne 5. junija 2002 na zahtevo irskega Ministrstva za finance o osnutku zakona o centralni banki Central Bank and Financial Services Authority of Ireland iz leta 2002;
– CON/2003/22 z dne 15. oktobra 2003 na zahtevo finskega Ministrstva za finance o osnutku vladnega predloga za spremembo Zakona o centralni banki Suomen Pankki in drugih sorodnih aktov;
– CON/2003/27 z dne 2. decembra 2003 na zahtevo avstrijskega Zveznega ministrstva za finance o osnutku zveznega zakona o Nacionalni ustanovi za raziskave, tehnologijo in razvoj; in
– CON/2004/1 z dne 20. januarja 2004 na zahtevo ekonomskega odbora finskega parlamenta o osnutku vladnega predloga za spremembo Zakona o centralni banki Suomen Pankki in drugih sorodnih aktov.

finančne rezervacije za zaščito realne vrednosti svojega kapitala in sredstev.

FINANČNA ODGOVORNOST ZA NADZORNE ORGANE

V nekaterih državah članicah finančni nadzorni organi delujejo v okviru NCB. Ko so takšni organi predmet neodvisnega odločanja NCB, to ne povzroča težav. Po drugi strani pa je v primerih, ko zakon določa ločeno odločanje takšnih nadzornih organov, pomembno zagotoviti, da njihove odločitve ne ogrožajo financ NCB kot celote. V teh primerih bi morala nacionalna zakonodaja omogočiti NCB, da imajo končni nadzor nad vsemi odločitvami nadzornih organov, ki bi lahko vplivale na neodvisnost NCB, predvsem na njeno finančno neodvisnost.

3.2 ZAUPNOST

Obveznost varovanja poslovne skrivnosti, ki velja za zaposlene ECB in NCB na podlagi člena 38 Statuta, lahko privede do podobnih določb v statutih NCB ali v zakonodaji države članice. Primarnost zakonodaje Skupnosti in pravil, sprejetih na njeni podlagi, pomeni tudi, da nacionalni zakoni o dostopu tretjih oseb do dokumentov ne smejo privedi do kršitve ureditve zaupnosti v ESCB.

4 PREPOVED DENARNEGA FINANCIRANJA IN PRIVILEGIRANEGA DOSTOPA

4.1 PREPOVED DENARNEGA FINANCIRANJA

Prepoved denarnega financiranja je določena v členu 101(1) Pogodbe, ki prepoveduje prekoračitve pozitivnega stanja na računu ali druge oblike kreditov pri ECB ali NCB držav članic v korist institucij ali organov Skupnosti, institucionalnih enot centralne, regionalne ali lokalne ravni države ter drugih oseb javnega prava ali v korist javnih podjetij držav članic; prav tako je prepovedano, da bi ECB ali NCB neposredno od teh subjektov javnega sektorja kupovale dolžniške instrumente. Pogodba vsebuje dve izjemi od prepovedi: ne uporablja se za kreditne institucije v javni lasti, ki jih je treba pri zagotavljanju rezerv s strani centralnih bank obravnavati enako kakor zasebne kreditne institucije (člen 101(2) Pogodbe); ter ECB in NCB lahko nastopajo kot fiskalni agenti za zgoraj navedene organe javnega sektorja (člen 21.2 Statuta). Natančno področje uporabe prepovedi denarnega financiranja je opredeljeno tudi v Uredbi Sveta (ES) št. 3603/93 z dne 13. decembra 1993 o opredelitvi pojmov za uporabo prepovedi iz členov 104 in 104b(1) Pogodbe⁷ (zdaj členov 101 in 103(1)), ki jasno določa, da prepoved vključuje vsako financiranje obveznosti javnega sektorja od tretjih strani.

Prepoved denarnega financiranja je bistvenega pomena za zagotovitev, da se ne ovira poglobitnega cilja denarne politike (namreč ohranjanja stabilnosti cen). Poleg tega financiranje javnega sektorja s strani centralne banke zmanjšuje pritisk na davčno disciplino. Zato je treba prepoved razlagati široko, da se zagotovi njena dosledna uporaba, za katero veljajo samo

⁷ UL L 332, 31.12.1993, str. 1.

določene omejene izjeme, vsebovane v členu 101(2) Pogodbe in Uredbi (ES) št. 3603/93. Splošno stališče ECB glede združljivosti nacionalne zakonodaje s prepovedjo se je najprej razvilo v okviru posvetovanj držav članic z ECB glede osnutkov nacionalne zakonodaje na podlagi člena 105(4) Pogodbe.⁸

NACIONALNA ZAKONODAJA, KI PRENAŠA PREPOVED DENARNEGA FINANCIRANJA

Praviloma ni treba prenesti člena 101 Pogodbe, ki ga dopolnjuje Uredba (ES) št. 3603/93, v nacionalno zakonodajo, ker se oba uporabljata neposredno. Če pa nacionalni pravni predpisi odražajo te neposredno uporabljive določbe Skupnosti, ne smejo ožiti področja uporabe prepovedi denarnega financiranja ali razširjati izjem, ki veljajo po zakonodaji Skupnosti. Na primer, nacionalna zakonodaja, ki predvideva, da NCB financira finančne obveznosti države članice do mednarodnih finančnih institucij (razen do MDS, kakor je določeno v Uredbi (ES) št. 3603/93) ali do tretjih držav, je nezdružljiva s prepovedjo denarnega financiranja.

FINANCIRANJE JAVNEGA SEKTORJA ALI OBVEZNOSTI JAVNEGA SEKTORJA DO TRETJIH OSEB

Nacionalna zakonodaja ne sme zahtevati, da NCB financira bodisi opravljanje funkcij drugih organov javnega sektorja bodisi obveznosti javnega sektorja do tretjih strani. Na primer, nacionalni zakoni, ki dovoljujejo ali zahtevajo, da NCB financira sodne ali parasodne organe, ki so neodvisni od NCB in delujejo kot podaljšek države, so nezdružljivi s prepovedjo denarnega financiranja.

PREVZEM ODGOVORNOSTI JAVNEGA SEKTORJA

Nacionalna zakonodaja, ki zahteva, da NCB prevzame odgovornosti prej neodvisnega javnega organa zaradi nacionalne reorganizacije nekaterih nalog in dolžnosti (na primer v smislu prenosa nekaterih nadzornih nalog, ki jih je prej opravljala država ali neodvisne javne oblasti ali organi, na NCB), ne da bi bila NCB ločena od finančnih obveznosti, ki izhajajo iz prejšnjih dejavnosti drugih nadzornikov, je nezdružljiva s prepovedjo denarnega financiranja.

FINANČNA PODPORA KREDITNIM IN/ALI FINANČNIM INSTITUCIJAM

Nacionalna zakonodaja, ki predvideva, da NCB financira kreditne institucije, razen v povezavi z nalogami centralnega bančništva (kot so operacije denarne politike, plačilnega sistema ali začasne podpore likvidnosti), zlasti da podpira nesolventne kreditne in/ali druge finančne institucije, ni združljiva s prepovedjo denarnega financiranja.

FINANČNA PODPORA ZA SISTEME ZAVAROVANJA VLOG IN ZA ODŠKODNINSKE SCHEME ZA VLAGATELJE

Direktiva o sistemih zajamčenih vlog⁹ in Direktiva o odškodninskih shemah za vlagatelje¹⁰ določata, da morajo stroške

8 Nekatera razvojna mnenja EMI/ECB na tem področju so naslednja:

– CON/95/8 z dne 10. maja 1995 o posvetovanju švedskega Ministrstva za finance na podlagi člena 109(f) Pogodbe o Evropski skupnosti („Pogodba“) in člena 5.3 Statuta EMI („Statut“); o predlogu vladnega zakona o uvedbi prepovedi denarnega financiranja („Zakon“);

– CON/97/16 z dne 27. avgusta 1997 o posvetovanju avstrijskega Zveznega ministrstva za finance na podlagi člena 109(f) Pogodbe o Evropski skupnosti („Pogodba“) in člena 5.3 Statuta EMI, kot je bil obravnavan v Odločbi Sveta z dne 22. novembra 1993 (93/717/ES) („Odločba“); v zvezi s predlogom zveznega zakona o udeležbi Avstrije v novem poslu najemanja posojil Mednarodnega denarnega sklada;

– CON/2001/32 z dne 11. oktobra 2001 na zahtevo portugalskega Ministrstva za finance o predlogu uredbe o spremembi pravnega okvira kreditnih institucij in finančnih družb;

– CON/2003/27 z dne 2. decembra 2003 na zahtevo avstrijskega Zveznega ministrstva za finance o osnutku zveznega zakona o Nacionalni ustanovi za raziskave, tehnologijo in razvoj;

– CON/2005/1 z dne 3. februarja 2005 na zahtevo italijanskega Ministrstva za ekonomske zadeve in finance o predlogu zakona o spremembi Uredbe št. 7 z dne 25. januarja 1999, kot je bila spremenjena z Zakonom št. 74 z dne 25. marca 1999, v zvezi z nujnimi določbami o udeležbi Italije pri intervencijah Mednarodnega denarnega sklada zaradi soočanja z resnimi finančnimi krizami njegovih držav članic;

– CON/2005/24 z dne 15. julija 2005 na zahtevo Ministrstva za finance Češke republike o predlogu zakona o integraciji nadzornikov finančnega trga;

– CON/2005/29 z dne 11. avgusta 2005 na zahtevo avstrijskega Zveznega ministrstva za finance o predlogu zveznega zakona o financiranju prispevka Avstrije v skrbniški sklad Mednarodnega denarnega sklada za države z nizkim dohodkom, ki jih prizadenejo naravne nesreče; in

– CON/2005/60 z dne 30. decembra 2005 na zahtevo centralne banke Lietuvos bankas o predlogu zakona o spremembi Zakona o centralni banki Lietuvos bankas.

9 Uvodna izjava 23 Direktive 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zajamčenih vlog (UL L 135, 31. 5. 1994, str. 5).

10 Uvodna izjava 23 Direktive 97/9/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. marca 1997 o odškodninskih shemah za vlagatelje (UL L 84, 26.3.1997, str. 22).

financiranja sistemov zjamčenih vlog in odškodninskih shem za vlagatelje nositi kreditne institucije oziroma investicijska podjetja sama. Nacionalna zakonodaja, ki predvideva, da NCB financira nacionalni sistem javnega sektorja za zavarovanje vlog za kreditne institucije ali nacionalno odškodninsko shemo za vlagatelje za investicijska podjetja, ne bi bila združljiva s prepovedjo denarnega financiranja, če tako financiranje ne bi bilo kratkoročno, ne bi reševalo nujnih situacij, če vidiki systemske stabilnosti ne bi bili izpostavljeni in če odločanje ne bi ostalo v diskreciji NCB.

4.2 PREPOVED PRIVILEGIRANEGA DOSTOPA

NCB kot javne oblasti ne smejo sprejeti ukrepov, ki zagotavljajo javnemu sektorju privilegiran dostop do finančnih institucij, če takšni ukrepi ne temeljijo na načelih skrbnega in varnega poslovanja. Poleg tega se pravila NCB o mobilizaciji ali zastavi dolžniških instrumentov ne smejo uporabiti tako, da se zaobide prepoved privilegiranega dostopa.¹¹ Zakonodaje držav članic na tem področju ne smejo vzpostaviti takšnega privilegiranega dostopa.

To poročilo se osredotoča na združljivost nacionalne zakonodaje, ki so jo sprejele NCB, in statutov NCB s prepovedjo privilegiranega dostopa iz Pogodbe. Vendar pa to poročilo ne posega v oceno, ali se zakoni in drugi predpisi v državah članicah pod pretvezo načel skrbnega in varnega poslovanja uporabljajo tako, da se zaobide prepoved privilegiranega dostopa. Takšna ocena presega okvir tega poročila.

5 ENOTEN ZAPIS EURA

Euro je enotna valuta držav članic, ki so jo sprejele. Za zagotovitev, da je ta enotna narava očitna, zakonodaja Skupnosti zahteva enotni zapis besede „euro“ v prvem sklonu ednine v vseh pravnih predpisih Skupnosti in nacionalnih pravnih predpisih, ob upoštevanju obstoja različnih abeced.

Evropski svet je na zasedanju v Madridu 15. in 16. decembra 1995 sklenil, da je „euro izbran za ime evropske valute“, da „mora biti ime ... isto v vseh uradnih jezikih Evropske unije ob upoštevanju obstoja različnih abeced“ in da „bo posebno ime euro uporabljeno namesto generičnega izraza „ECU“, ki se uporablja v Pogodbi in označuje enoto evropske valute“. Končno je Evropski svet sklenil naslednje: „Vlade petnajstih držav članic so dosegle skupni dogovor, da je ta odločitev dokončno sprejeta razlaga ustreznih določb Pogodbe.“ Ta nedvoumen in dokončen dogovor voditeljev držav in vlad držav članic je bil potrjen v vseh pravnih aktih Skupnosti, ki se sklicujejo na euro in vedno uporabljajo enotni zapis v vseh uradnih jezikih Skupnosti. Posebej pomembno je dejstvo, da se je enotni zapis eura, dogovorjen med državami članicami, ohranil v denarni zakonodaji Skupnosti.¹² Nedavno sprejeta Uredba Sveta (ES) št. 2169/2005 z dne 21. decembra 2005 o spremembi Uredbe (ES) št. 974/98 o uvedbi eura¹³ potrjuje pravilni zapis enotne valute. Prvič, Uredba (ES) št. 974/98 v vseh jezikovnih različicah določa, da je „euro“ izbran za ime evropske valute“. Drugič, vse jezikovne različice Uredbe (ES) št. 2169/2005 se sklicujejo na „euro“.

Leta 2003 so vse države članice ratificirale Sklep Sveta v sestavi voditeljev držav ali vlad z dne 21. marca 2003 o spremembi člena 10.2 Statuta Evropskega sistema centralnih bank in Evropske centralne banke¹⁴, v katerem je še enkrat, tokrat v pravnem aktu, ki se nanaša na

11 Glej člen 3(2) in uvodno izjavo 10 Uredbe Sveta (ES) št. 3604/93 z dne 13. decembra 1993 o opredelitvi pojmov za uporabo prepovedi privilegiranega dostopa iz člena 104a [zdaj člena 102] Pogodbe (UL L 332, 31.12.1993, str. 4).

12 Glej Uredbo Sveta (ES) št. 1103/97 z dne 17. junija 1997 o nekaterih določbah v zvezi z uvajanjem eura (UL L 162, 19.6.1997, str. 1), Uredbo Sveta (ES) št. 974/98 z dne 3. maja 1998 o uvedbi eura (UL L 139, 11.5.1998, str. 1) in Uredbo Sveta (ES) št. 2866/98 z dne 31. decembra 1998 o menjalnih razmerjih med eurom in valutami držav članic, ki sprejemajo euro (UL L 359, 31.12.1998, str. 1), ki so bile vse spremenjene leta 2000 zaradi uvedbe eura v Grčiji; glej tudi pravne akte, ki jih je sprejela Skupnost v zvezi z eurokovanci v letih 1998 in 1999.

13 UL L 346, 29.12.2005, str. 1.

14 UL L 83, 1.4.2003, str. 66.

primarno zakonodajo, ime enotne valute zapisano enako v vseh jezikovnih različicah.

To nedvoumno in dokončno stališče držav članic je zavezujoče tudi za države članice z odstopanjem. Člen 5(3) Akta o pogojih pristopa določa, da so „nove države članice v zvezi z izjavami ali resolucijami ali drugimi stališči Evropskega sveta ali Sveta in v zvezi s tistimi, ki zadevajo Skupnost ali Unijo in ki so jih države članice sprejele v medsebojnem soglasju, v enakem položaju kakor sedanje države članice; ustrezno bodo spoštovale načela in smernice, izhajajoče iz omenjenih izjav, resolucij ali drugih stališč, ter sprejele ukrepe, ki so potrebni za zagotovitev njihovega izvajanja”.

Na podlagi teh preudarkov in z vidika izključne pristojnosti Skupnosti, da določi ime enotne valute, so vsa odstopanja od tega pravila nezdržljiva s Pogodbo in bi morala biti odpravljena. Medtem ko to načelo velja za vse vrste nacionalne zakonodaje, se ocena v poglavjih po državah osredotoča na statute NCB in na zakone o prehodu na euro.

6 PRAVNA INTEGRACIJA NCB V EUROSISTEM

Določbe v nacionalni zakonodaji (zlasti v statutih NCB in tudi v drugi zakonodaji), ki bi preprečevale opravljanje nalog, povezanih z Eurosistemom, ali skladnost z odločitvami ECB, so nezdržljive z dejanskim delovanjem Eurosistema, ko zadevna država članica sprejme euro. Zato je treba nacionalno zakonodajo prilagoditi, da se zagotovi združljivost s Pogodbo in Statutom, kar zadeva naloge, povezane z Eurosistemom. Da bi bila nacionalna zakonodaja skladna s členom 109 Pogodbe, jo je treba prilagoditi, da zagotavlja svojo združljivost od datuma ustanovitve ESCB (kar zadeva Švedsko) in od 1. maja 2004 (kar zadeva države članice, ki so se pridružile EU na navedeni datum). Vendar

pa lahko zakonske zahteve v zvezi s polno pravno integracijo NCB v Eurosistem začnejo veljati šele v trenutku, ko začne veljati navedena polnopravna integracija, tj. na datum, ko država članica z odstopanjem sprejme euro.

Glavna področja, obravnavana v tem poročilu, so tista, na katerih bi zakonske določbe lahko ovirale skladnost NCB z zahtevami Eurosistema. To vključuje določbe, ki bi lahko preprečile udeležbo NCB pri izvajanju enotne denarne politike, kot jo opredelijo organi odločanja ECB, ali ovirale guvernerja pri izpolnjevanju njegovih dolžnosti, ki jih ima kot član Sveta ECB, ali ki ne spoštujejo posebnih pravic ECB. Razlikuje se med: cilji ekonomske politike; nalogami; finančnimi določbami; politiko deviznega tečaja; in mednarodnim sodelovanjem. Nazadnje so navedena še druga področja, na katerih bi bila potrebna prilagoditev statuten NCB.

6.1 CILJI EKONOMSKE POLITIKE

Polna integracija NCB v Eurosistem zahteva, da so njeni statutarni cilji združljivi s cilji ESCB, kot je določeno v členu 2 Statuta. To med drugim pomeni, da je treba statutarne cilje z „nacionalnim priokusom” – na primer, kjer se statutarne določbe sklicujejo na obveznost izvajanja denarne politike v okviru splošne ekonomske politike zadevne države članice – prilagoditi.

6.2 NALOGE

Naloge NCB države članice, ki je sprejela euro, so v pretežni meri določene s Pogodbo in Statutom glede na status navedene NCB kot sestavnega dela Eurosistema. Da bi bile določbe o nalogah v statutih NCB skladne s členom 109 Pogodbe, jih je treba primerjati z zadevnimi določbami Pogodbe in Statuta, sleherni nezdržljivost pa mora biti odpravljena.¹⁵ To velja za vsako določbo, ki po sprejetju eura in

¹⁵ Glej zlasti člena 105 in 106 Pogodbe ter člene 3 do 6 in 16 Statuta.

integraciji v Eurosistem predstavlja oviro pri izvajanju nalog, povezanih z ESCB, in predvsem za določbe, ki ne spoštujejo pooblastil ESCB na podlagi Poglavlja IV Statuta.

Vsi nacionalni pravni predpisi v zvezi z denarno politiko morajo priznavati, da je denarna politika Skupnosti naloga, ki jo je treba izvajati v okviru Eurosistema.¹⁶ Statuti NCB lahko vsebujejo določbe o instrumentih denarne politike. Takšne določbe bi bilo treba primerjati s tistimi iz Pogodbe in Statuta, sleherna nezdržljivost pa mora biti odpravljena, da se doseže skladnost s členom 109 Pogodbe.

Nacionalni pravni predpisi, ki dajejo NCB izključno pravico do izdajanja bankovcev, morajo priznavati, da ima po sprejetju eura Svet ECB izključno pravico odobriti izdajanje eurobankovcev na podlagi člena 106(1) Pogodbe in člena 16 Statuta. Nacionalni pravni predpisi, ki vladam omogočajo, da vplivajo na zadeve, kot so denominacije, tiskanje, obseg in umik eurobankovcev, je treba prav tako, odvisno od primera, razveljaviti ali pa morajo priznavati pooblastila ECB v zvezi z eurobankovci, kot je določeno v zgoraj navedenih določbah Pogodbe in Statuta. Ne glede na razdelitev odgovornosti v zvezi s kovanci med vladami in NCB morajo zadevne določbe priznavati pooblastila ECB, da po sprejetju eura odobri obseg izdaje eurokovancev.

Glede upravljanja deviznih rezerv¹⁷ vsaka država članica, ki je sprejela euro in ne prenese svojih uradnih deviznih rezerv¹⁸ na svojo NCB, krši Pogodbo. Poleg tega pravica tretje osebe – na primer vlade ali parlamenta –, da vpliva na odločitve NCB v zvezi z upravljanjem uradnih deviznih rezerv, ni v skladu s tretjo alineo člena 105(2) Pogodbe. NCB morajo oskrbeti ECB tudi z deviznimi rezervami sorazmerno s svojimi deleži v vpisanem kapitalu ECB. To pomeni, da ne smejo obstajati pravne ovire za to, da NCB prenesejo devizne rezerve na ECB.

6.3 FINANČNE DOLOČBE

Finančne določbe v Statutu obsegajo pravila o finančnih poročilih¹⁹, reviziji²⁰, vpisu kapitala²¹, prenosu deviznih rezerv²² in razporeditvi denarnih prihodkov²³. NCB mora biti omogočeno, da izpolnjuje svoje obveznosti iz teh določb, zato je treba vse nezdržljive nacionalne določbe razveljaviti.

6.4 POLITIKA DEVIZNEGA TEČAJA

Država članica z odstopanjem lahko ohrani nacionalno zakonodajo, ki določa, da je vlada odgovorna za politiko deviznega tečaja te države članice, pri čemer se NCB dodeli svetovalna in/ali izvršilna vloga. Vendar pa mora z dnem, ko država članica sprejme euro, takšna zakonodaja odražati dejstvo, da se je odgovornost za politiko deviznega tečaja v euroobmočju prenesla na raven Skupnosti v skladu s členom 111 Pogodbe. Člen 111 dodeljuje odgovornost za takšno politiko Svetu EU v tesnem sodelovanju z ECB.

6.5 MEDNARODNO SODELOVANJE

Za sprejetje eura mora biti nacionalna zakonodaja združljiva s členom 6.1 Statuta, ki določa, da na področju mednarodnega sodelovanja, ki vključuje naloge, zaupane Eurosistemu, ECB odloča o načinu zastopnosti ESCB. Poleg tega mora nacionalna zakonodaja dopuščati, da lahko NCB, če jim ECB to odobri, sodelujejo v mednarodnih monetarnih institucijah (člen 6.2 Statuta).

16 Prva alineja člena 105(2) Pogodbe.

17 Tretja alineja člena 105(2) Pogodbe.

18 Razen operativnih deviznih sredstev, ki jih vlade držav članic lahko obdržijo na podlagi člena 105(3) Pogodbe.

19 Člen 26 Statuta.

20 Člen 27 Statuta.

21 Člen 28 Statuta.

22 Člen 30 Statuta.

23 Člen 32 Statuta.

6.6 RAZNO

Poleg zgornjih vprašanj obstajajo v primeru nekaterih držav članic še druga področja, na katerih je treba prilagoditi nacionalne določbe (na primer na področju klirinških in plačilnih sistemov ter izmenjave informacij).

7 PREGLED PO DRŽAVAH

7.1 LITVA

7.1.1 ZDRUŽLJIVOST NACIONALNE ZAKONODAJE (ČLEN 109 POGODBE)

Pravna podlaga za centralno banko Lietuvos bankas in njeno poslovanje je vsebovana v naslednji zakonodaji:

- Litovska ustava²⁴; in
- Zakon o centralni banki Lietuvos bankas (v nadaljevanju „Zakon“).²⁵

Ob upoštevanju Konvergenčnega poročila ECB iz leta 2004 in mnenj ECB²⁶ je litovski parlament 25. aprila 2006 sprejel tri zakone (v nadaljevanju skupaj „sprememba zakonodaje“). To so: zakon o spremembi člena 125 Ustave²⁷, zakon o spremembah Zakona o centralni banki Lietuvos bankas²⁸ (v nadaljevanju „sprememba Zakona“) in zakon o razveljavitvi Zakona o izdajanju denarja, Zakona o zamenjavi imena in zneskov denarnih enot, Zakona o denarju in Zakona o verodostojnosti litasa²⁹ (v nadaljevanju „Zakon o razveljavitvi“). Sprememba zakonodaje bo začela veljati od dneva, ko bo v Litvi uveden euro.³⁰

7.1.2 NEODVISNOST NCB

V zvezi z neodvisnostjo centralne banke Lietuvos bankas določa sprememba zakonodaje naslednje prilagoditve.

OSEBNA NEODVISNOST

Konvergenčno poročilo ECB iz leta 2004 je ugotovilo, da sta člena 75 in 84(13) Ustave nezdružljiva s Pogodbo in Statutom. V skladu s tema členoma je litovski parlament lahko odstavil uslužbenca, ki jih je imenoval ali izbral litovski parlament³¹, vključno s predsednikom Sveta centralne banke Lietuvos bankas, z večino glasov vseh članov, ki nimajo zaupanja v zadevne uslužbenca. Razlog za razrešitev, glasovanje o nezaupnici, je bil prej nezdružljiv s členom 14.2 Statuta in ga je bilo zato treba ustrezno prilagoditi. Zakon o spremembi člena 125 Ustave ureja to vprašanje tako, da določa, da se razlogi za razrešitev predsednika Sveta centralne banke Lietuvos bankas določijo z zakonom.

Litovsko pravo tudi ni predpisovalo z zadostno gotovostjo, katera sodišča so pristojna za obravnavanje primerov v zvezi z razrešitvijo podpredsednikov in članov Sveta centralne banke Lietuvos bankas. Sprememba Zakona ureja to vprašanje tako, da določa, da se lahko

24 Lietuvos Respublikos Konstitucija, kot je bila potrjena na referendumu z dne 25. oktobra 1992 (objavljena v Uradnem listu dne 10.11.1992, št. 31-953 in dne 30.11.1992, št. 33-1014) in zadnjič spremenjena z Zakonom št. X-572 z dne 25. aprila 2006.

25 Lietuvos banko įstatymas, Zakon št. I-678 z dne 1. decembra 1994, kot je bil zadnjič spremenjen z Zakonom št. X-569 z dne 25. aprila 2006.

26 Mnenje ECB CON/2005/38 z dne 26. oktobra 2005 na zahtevo centralne banke Lietuvos bankas o predlogu zakona o spremembi člena 125 Ustave Republike Litve in Mnenje ECB CON/2005/60 z dne 30. decembra 2005 na zahtevo centralne banke Lietuvos bankas o predlogu zakona o spremembah Zakona o centralni banki Lietuvos bankas.

27 Lietuvos Respublikos Konstitucijos 125 straipsnio pakeitimo įstatymas, Zakon št. X-572 z dne 25. aprila 2006 (objavljen v Uradnem listu dne 29.4.2006, št. 48-1701).

28 Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 1, 6, 7, 8, 11, 12, 14, 19, 20, 25, 31, 33, 35, 36, 38, 47, 49, 50, 53, 54, 54(1), 55 straipsnių, ketvirtojo ir penktojo skirsnių pavidainimų pakeitimo, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37 straipsnių pripažinimo netekusiais galios ir įstatymo priedo papildymo įstatymas Zakon št. X-569 z dne 25. aprila 2006 (objavljen v Uradnem listu dne 29.4.2006, št. 48-1699).

29 Lietuvos Respublikos kai kurių įstatymų pripažinimo netekusiais galios įstatymas Zakon št. X-570 z dne 25. aprila 2006 (objavljen v Uradnem listu dne 29.4.2006, št. 48-1700).

30 Sprememba Ustave bo začela 25. maja 2006; z izjemo dveh členov bo sprememba Zakona začela veljati na dan, ko bo odstopanje Litve odpravljeno, Zakon o razveljavitvi pa bo začel veljati na dan, ko bo Litva sprejela euro.

31 Razen uslužbencev, navedenih v členu 74 litovske Ustave.

zgoraj navedeni uslužbenci v zvezi z njihovo razrešitvijo obrnejo na Okrožno sodišče v Vilni.

7.1.3 ENOTNI ZAPIS EURA

V predlogu zakona o sprejetju eura³² je ime enotne valute zapisano na način, ki je trenutno nezdržljiv z zakonodajo Skupnosti. Poleg tega je 28. oktobra 2004 litovska Državna jezikovna komisija sklenila, da bi bilo treba ime enotne valute v njegovi prilagojeni obliki uporabiti v litovski različici vseh uradnih dokumentov. Po mnenju ECB obstaja pravna zahteva, da mora biti ime enotne valute v vseh nacionalnih pravnih aktih v prvem sklonu ednine dosledno navedeno kot „euro“.

Sprememba zakonodaje vsebuje pravilen zapis besede „euro“ in je torej združljiva s Pogodbo.

ECB pričakuje, da se bo pravilen zapis besede „euro“ uporabil tudi v vseh drugih nacionalnih pravnih aktih, še posebej v zakonu o sprejetju eura.

7.1.4 PRAVNA INTEGRACIJA NCB V EUROSISTEM

V zvezi s pravno integracijo centralne banke Lietuvos bankas v Eurosistem vsebuje sprememba Zakona naslednjo prilagoditev za ureditev prejšnje nezdržljivosti člena 7(2) Zakona s Pogodbo in Statutom.

CILJI EKONOMSKE POLITIKE

Člen 7(2) Zakona, ki je določal, da Lietuvos bankas „v okviru svoje pristojnosti podpira ekonomsko politiko, ki jo izvaja Vlada Republike Litve, brez poseganja v poveljni cilj centralne banke Lietuvos bankas“, je bil prej nezdržljiv z določbami Pogodbe in Statuta. Sprememba Zakona vsebuje revidirano besedilo člena 7(2) Zakona v zvezi s cilji ekonomske politike, ki je združljivo z zahtevami Pogodbe in Statuta.

7.1.5 NALOGE

DENARNA POLITIKA

Uporaba instrumentov denarne politike centralne banke Lietuvos bankas je bila odvisna od režima fiksnega deviznega tečaja za litas in obveznosti centralne banke Lietuvos bankas, da brez omejitve menja litas v euro kot temeljno valuto in temeljno valuto v litas. Določbe Zakona o denarni politiki, vključno s členoma 8 in 11 ter Poglavljem 4, prej niso priznavale pooblastil ECB na tem področju.

Sprememba Zakona priznava pooblastila ECB na tem področju.

IZDAJANJE BANKOVCEV

Člen 125(2) litovske Ustave, ki je določal, da ima Lietuvos bankas izključno pravico izdajati valuto, je bil prej nezdržljiv s Pogodbo in Statutom. Zakon o spremembi člena 125 Ustave odpravlja to nezdržljivost z razveljavitvijo izključne pravice centralne banke Lietuvos bankas, da izdaja valuto.

Člen 6 Zakona, ki je prav tako določal, da ima Lietuvos bankas izključno pravico izdajati valuto v Litvi, je bil prej nezdržljiv s Pogodbo in Statutom. Sprememba Zakona priznava pooblastila ECB na tem področju.

Zakon o denarju, ki je dajal centralni banki Lietuvos bankas izključno pravico izdajati bankovce in kovance, je bil prej nezdržljiv s Pogodbo in Statutom, ker ni priznaval pooblastil ECB na tem področju. Zakon o razveljavitvi razveljavlja Zakon o denarju.

Zakon o izdajanju denarja, ki prav tako ni priznaval pooblastil ECB na področju izdajanja bankovcev in kovancev, je bil prej nezdržljiv s Pogodbo in Statutom. Zakon o razveljavitvi razveljavlja Zakon o izdajanju denarja.

³² Glej Mnenje ECB CON/2005/21 z dne 14. junija 2005 na zahtevo centralne banke Lietuvos bankas o predlogu zakona o sprejetju eura.

UPRAVLJANJE DEVIZNIH REZERV

Zakon, ki ni priznaval pravice Eurosistema, da ima in upravlja uradne devizne rezerve, je bil prej nezdržljiv s Pogodbo in Statutom. Sprememba Zakona ureja to vprašanje tako, da določa, da „Lietuvos bankas upravlja, uporablja in razpolaga z deviznimi rezervami po načelih in postopkih, ki izpolnjujejo zahteve po pravu Evropske unije”.

7.1.6 INSTRUMENTI

Člena 8 in 11 ter Poglavje 4 Zakona, ki so navajali instrumente denarne politike centralne banke Lietuvos bankas, vendar niso priznavali pooblastil ECB na tem področju, so bili prej nezdržljivi s Pogodbo in Statutom. Sprememba Zakona priznava pooblastila ECB na tem področju.

Člen 11(1)(2) in člen 30 Zakona, oba o obveznih rezervah, nista priznavala pooblastil ECB na tem področju in sta bila zato prej nezdržljiva s Pogodbo in Statutom. Sprememba Zakona ne posega v pooblastila ECB na tem področju in je zato združljiva s Pogodbo in Statutom.

7.1.7 FINANČNE DOLOČBE**FINANČNO POROČANJE**

Finančne določbe Zakona, zlasti pravila o finančnem poročanju, reviziji (imenovanju neodvisnih zunanjih revizorjev), vpisih kapitala, prenosu deviznih rezerv in denarnih prihodkih, niso bile skladne s pooblastili Skupnosti in ECB na tem področju ter so bile zato prej nezdržljive s Pogodbo in Statutom. Sprememba Zakona priznava pooblastila Skupnosti in ECB na tem področju.

IMENOVANJE NEODVISNIH ZUNANJIH REVIZORJEV

Določbe Zakona o reviziji (imenovanju neodvisnih zunanjih revizorjev) niso bile skladne s pooblastili Skupnosti in ECB na tem področju ter so bile zato prej nezdržljive s Pogodbo in Statutom. Sprememba Zakona priznava pooblastila Skupnosti in ECB na tem področju.

ECB ugotavlja, da je, na podlagi Zakona o Državni revizijski službi, ta služba pooblaščenca za preverjanje, ali se z državnim premoženjem upravlja učinkovito. ECB razume, da: (i) tudi Državno revizijsko službo zavezuje člen 3(2) Zakona, ki se nanaša na splošno prepoved dajanja navodil NCB; (ii) revizije Državne revizijske službe so omejene na upravljanje, uporabo in razpolago z nepremičninami, opremo in kapitalom centralne banke Lietuvos bankas; in (iii) Državna revizijska služba nima pooblastil za poseganje v mnenje zunanjih revizorjev niti v naloge centralne banke Lietuvos bankas, ki so povezane z ESCB.

Ob zgoraj navedenih varovalih pooblastila Državne revizijske službe niso nezdržljiva z neodvisnostjo centralnih bank.

7.1.8 POLITIKA DEVIZNEGA TEČAJA

Zakon o verodostojnosti litasa in Zakon o tuji valuti v Republiki Litvi nista priznavala pooblastil Skupnosti in ECB v zvezi s politiko deviznega tečaja ter sta bila zato prej nezdržljiva s Pogodbo in Statutom. Predvsem Zakon o verodostojnosti litasa je določal, da morajo biti vsi litasi v obtoku zavarovani z deviznimi rezervami centralne banke Lietuvos bankas in da mora biti določen uradni devizni tečaj med litasom in temeljno valuto (euro). Zakon o razveljavitvi razveljavlja Zakon o verodostojnosti litasa.

7.1.9 MEDNARODNO SODELOVANJE

Zakon, ki je določal, da lahko Lietuvos bankas sodeluje z mednarodnimi denarnimi institucijami brez odobritve katere koli druge osebe, je bil prej nezdržljiv s Pogodbo in Statutom, ker je na podlagi člena 6.2 Statuta za vsako takšno sodelovanje potrebna odobritev ECB. Sprememba Zakona priznava pooblastila ECB na tem področju.

7.1.10 PRILAGODITEV DRUGE ZAKONODAJE

Kar zadeva drugo zakonodajo, ECB ni seznanjena z nobenimi drugimi zakonskimi določbami, za katere bi bila potrebna prilagoditev po členu 109 Pogodbe.

7.1.11 ZAKLJUČEK

Po navedenih nedavnih spremembah sta litovska Ustava in Zakon o centralni banki Lietuvos bankas združljiva z zahtevami Pogodbe in Statuta za tretjo fazo ekonomske in monetarne unije.

7.2 SLOVENIJA

7.2.1 ZDRUŽLJIVOST NACIONALNE ZAKONODAJE (ČLEN 109 POGODBE)

Pravno podlago za Banko Slovenije in njeno poslovanje zagotavljata:

- Slovenska ustava; in
- Zakon o Banki Slovenije (v nadaljevanju „Zakon“).³³

Slovenski parlament je 30. marca 2006 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Banki Slovenije (v nadaljevanju „sprememba Zakona“)³⁴, da bi izpolnil zahteve Pogodbe in Statuta v zvezi z neodvisnostjo Banke Slovenije in njeno integracijo v ESCB. ECB je bila zaprosena, da svetuje glede spremembe Zakona, ki je bila med drugim dokončno oblikovana glede na Konvergenčno poročilo ECB iz leta 2004 in mnenje ECB³⁵. Sprememba Zakona je začela veljati 14. aprila 2006.

7.2.2 NEODVISNOST NCB

V zvezi z neodvisnostjo Banke Slovenije sprememba Zakona določa naslednje prilagoditve.

INSTITUCIONALNA NEODVISNOST

Drugi odstavek 27. člena Zakona, ki je določal, da „Banka Slovenije in ministrstvo, pristojno za

finance, s pogodbo določita vrsto, obseg, pogoje in način uresničevanja poslov za Republiko Slovenijo iz 12. člena tega zakona”, je bil prej nezdržljiv s Pogodbo in Statutom.

Drugi odstavek 27. člena Zakona bi lahko postavil pod vprašanje neodvisnost Banke Slovenije pri upravljanju deviznih rezerv, saj je pomenil, da bi morala Banka Slovenije pridobiti soglasje Ministrstva za finance pri odločanju o zadevah, povezanih z upravljanjem deviznih rezerv. Ta člen je spremenjen z 9. členom spremembe Zakona, ki upravljanje deviznih rezerv izvzema s področja uporabe drugega odstavka 27. člena.

OSEBNA NEODVISNOST

Zakon prej ni odražal v celoti določb Pogodbe in Statuta o osebni neodvisnosti.

Prvi odstavek 39. člena Zakona (o razlogih za razrešitev guvernerja Banke Slovenije), ki je določal, da je guverner lahko razrešen, če je pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje z nepogojno kaznijo odvzema prostosti, je bil nezdržljiv s Pogodbo in Statutom. 16. člen spremembe Zakona črta ta razlog in besedilo razloga iz 4. točke (nova 3. točka) glede hujših kršitev usklajuje z besedilom člena 14.2 Statuta.

ECB razume, da se navedba navzkrižja interesov v 2. točki prvega odstavka 39. člena nanaša samo na situacije, ki so opredeljene v 38. členu Zakona, in meni, da bi bilo ob nadaljnjih spremembah Zakona zaradi pravne varnosti dobrodošlo dodati navzkrižno navajanje.

Zakon o preprečevanju korupcije³⁶ in njegov morebitni vpliv na guvernerjevo osebno neodvisnost je bil nezdržljiv s Pogodbo in Statutom. V skladu z Zakonom o preprečevanju

33 Sprejet 19. junija 2002, objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 58/02, popravek v št. 85/02.

34 Sprejet 30. marca 2006, objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 39/06.

35 Mnenje ECB CON/2006/17 z dne 13. marca 2006 na zahtevo slovenskega Ministrstva za finance o predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Banki Slovenije.

36 Sprejet 19. decembra 2003, objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 2/04.

korupcije je lahko guverner Banke Slovenije razrešen tudi, če ne predloži ali posodobi svoje izjave o premoženju in/ali podatkov o dodatnih dejavnostih. V razmerah, ko je guverner pripravljen sodelovati s pristojnimi organi, bi bila uveljavitev tega razloga za razrešitev nezdržljiva s členom 14.2. Statuta. Sprememba Zakona zadovoljivo ureja to vprašanje, saj 17. člen spremembe Zakona določa, da se določbe Zakona o preprečevanju korupcije ali Zakona o nezdržljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo, ki se nanašajo na sankcijo predčasnega prenehanja mandata, „ne uporabljajo za člane Sveta Banke Slovenije“.

7.2.3 ENOTNI ZAPIS EURA

Zakon ni uporabljal pravilnega zapisa imena enotne valute in se je napačno skliceval na „evro“. Sprememba Zakona obravnava ta problem in odpravlja nezdržljivost. Njen 1. člen določa, da se v Zakonu o Banki Slovenije beseda „evro“ v vseh sklonih nadomesti z besedo „euro“ v ustreznem sklonu.

ECB pričakuje, da bo pravilen zapis besede „euro“ uporabljen tudi v vseh drugih nacionalnih pravnih aktih, zlasti v zakonu o prehodu na euro. Šele takrat, ko bo v vseh nacionalnih pravnih aktih uporabljen pravilni zapis besede „euro“, bo Slovenija izpolnjevala zahteve Pogodbe.

7.2.4 PRAVNA INTEGRACIJA NCB V EUROSISTEM

V zvezi s pravno integracijo Banke Slovenije v Eurosistem so v spremembi Zakona zaradi nekaterih nezdržljivosti med Zakonom na eni strani ter Pogodbo in Statutom na drugi določene naslednje prilagoditve.

CILJI EKONOMSKE POLITIKE

4. člen Zakona, ki je določal, da Banka Slovenije brez poseganja v temeljni cilj stabilnosti cen „podpira splošno ekonomsko politiko in si prizadeva za finančno stabilnost“, je bil prej nezdržljiv s Pogodbo in Statutom. Besedilo v zvezi drugotnim ciljem je bilo treba

bolj uskladiti s členom 105(1) Pogodbe. Poleg tega je bilo treba tretji cilj bolj jasno podrediti drugotnemu cilju. Ta člen je zadovoljivo spremenjen z 2. členom spremembe Zakona, ki določa, da, „če ni v nasprotju z zagotavljanjem cilja stabilnosti cen, Banka Slovenije podpira splošno ekonomsko politiko v skladu s cilji, določenimi v Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti“.

7.2.5 NALOGE

IZDAJANJE BANKOVCEV

Drugi odstavek 58. člena Zakona, ki je določal, da Banka Slovenije pri izvajanju nalog, ki izhajajo iz določb 5., 6., 9., 2. – 7. točke 12., 23. in 27. člena Zakona, ni vezana na določbe Statuta in te naloge opravlja samostojno, je bil prej nezdržljiv s Pogodbo in Statutom.

Besedilo drugega odstavka 58. člena Zakona je bilo treba še dodatno prilagoditi, tako da bi jasno določalo, da opravljanje nalog iz teh členov ne sme posegati v cilje in naloge Eurosistema. 29. člen spremembe Zakona spreminja drugi odstavek 58. člena Zakona, ki priznava cilje in naloge Eurosistema. V skladu s to določbo mora Banka Slovenije z dnem uvedbe eura v Sloveniji v zvezi z izvajanjem denarne politike, opravljanjem deviznih poslov, imetništvom in upravljanjem uradnih deviznih rezerv ter podporo nemotenega delovanja plačilnih sistemov delovati v skladu z določbami Pogodbe in Statuta.

Sprememba Zakona spreminja Zakon tudi v zvezi z bankovci in kovanci. 32. člen spremembe Zakona dodaja novi 60.a člen, ki določa, da z dnem uvedbe eura v Sloveniji „začne Banka Slovenije dajati v obtok bankovce v skladu s prvim odstavkom 106. člena Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti“. Poleg tega sprememba Zakona razveljavlja člene Zakona, ki bodo po uvedbi eura zastareli.

7.2.6 INSTRUMENTI

15., 16., 17., 18., 19., 20., in 45. člen Zakona (o pooblastilih Banke Slovenije za izvajanje

denarne politike) v povezavi z 11. poglavjem Zakona glede uvedbe eura v Sloveniji, ki niso priznavali v zadostni meri pooblastil ECB na tem področju, so bili nezdržljivi s Pogodbo in Statutom.

Sprememba Zakona obravnava to vprašanje pri spremembi 61. člena Zakona. 33. člen spremembe Zakona določa, da mora od dneva uvedbe eura v Sloveniji Banka Slovenije pri izvajanju denarne politike izvajati Statut in odločitve organov odločanja ESCB. Poleg tega so naloge Banke Slovenije v zvezi z oblikovanjem in izvajanjem denarne politike (na podlagi 1. in 3. točke 11. člena,) ter odločanjem (določenim v 15., 16., 17., 18., 19. in 20. členu Zakona) določene kot pristojnost ESCB. 35. člen spremembe Zakona določa, da se bo 45. člen Zakona z dnem uvedbe eura v Sloveniji prenehal uporabljati.

zgoraj, bi bila ob nadaljnjih spremembah Zakona o Banki Slovenije zaželeno tehnična prilagoditev 2. točke prvega odstavka 39. člena Zakona.

7.2.7 MEDNARODNO SODELOVANJE

48. člen Zakona, ki je določal, da lahko Banka Slovenije sodeluje z mednarodnimi finančnimi organizacijami, ni jasno priznaval pooblastil ECB na tem področju, ki jih ima po členu 6.1 Statuta, in je bil zato prej nezdržljiv s Pogodbo in Statutom. 3. člen spremembe Zakona spreminja 12. člen Zakona, 36. člen spremembe Zakona pa dodaja novi 67.a člen. V skladu z novim 67.a členom, ki ga dodaja sprememba Zakona, Banka Slovenije po dnevu uvedbe eura „sodeluje v mednarodnih denarnih organizacijah, če to odobri Evropska centralna banka“.

7.2.8 PRILAGODITEV DRUGE ZAKONODAJE

Kar zadeva drugo zakonodajo, ECB ni seznanjena z nobenimi drugimi zakonskimi določbami, za katere bi bila potrebna prilagoditev po členu 109 Pogodbe.

7.2.9 ZAKLJUČEK

Po nedavnih spremembah je Zakon o Banki Slovenije združljiv z zahtevami Pogodbe in Statuta za tretjo fazo ekonomske in monetarne unije. Zaradi pravne varnosti, kakor je navedeno

GLOSAR

Centralna država: država, kot je opredeljena v **Evropskem sistemu računov 1995**, vendar brez regionalne in lokalne ravni države (glej tudi **širša država**). Zajema vse upravne oddelke (centralne) države in druge centralne agencije, katerih pristojnosti navadno veljajo na celotnem ekonomskem ozemlju, razen skladov socialnega zavarovanja.

Centralni tečaj (centralna pariteta): tečaj vsake valute članice v **ERM II** do eura, okrog katerega so opredeljeni **razponi nihanja v ERM II**.

Ciklična komponenta proračunskega salda: kaže učinek **proizvodne vrzeli** na proračunski saldo, kot ga oceni **Evropska komisija**.

Delež javnega dolga (širša država): dolg **širše države** je določen kot skupni bruto dolg po nominalni vrednosti ob koncu leta in konsolidiran med sektorji in znotraj sektorjev širše države. Delež javnega dolga v BDP je določen kot delež dolga širše države v BDP po tekočih tržnih cenah. Je eden od fiskalnih kriterijev, določenih v členu 104(2) **Pogodbe**, ki se uporablja za ugotavljanje obstoja čezmernega primanjkljaja.

Delež primanjkljaja (širša država): primanjkljaj **širše države** je opredeljen kot neto zadolževanje in ustreza razliki med javnofinančnimi prihodki in javnofinančnimi odhodki. Delež primanjkljaja je določen kot delež javnofinančnega primanjkljaja v BDP po tekočih tržnih cenah. Je eden od fiskalnih kriterijev, določenih v členu 104(2) **Pogodbe**, ki se uporablja za ugotavljanje obstoja čezmernega primanjkljaja. Imenuje se tudi javnofinančni ali fiskalni saldo (primanjkljaj ali presežek).

Efektivni tečaj (nominalni/realni): nominalni efektivni tečaj je tehtano povprečje dvostranskega tečaja valute posamezne države do valut njenih trgovinskih partneric. Uteži odražajo delež vsake države partnerice v trgovinski menjavi zadevne države in pojasnjujejo konkurenco na trgih tretjih držav. Realni efektivni tečaj je nominalni efektivni tečaj, deflacionaliran s tehtanim povprečjem tujih cen glede na domače cene.

Ekonomsko in monetarna unija (EMU): Pogodba opisuje proces oblikovanja EMU v EU v treh fazah. Prva faza EMU se je začela julija leta 1990 in končala 31. decembra 1993. Za njo je bilo predvsem značilno, da so bile odpravljene vse notranje ovire za prost pretok kapitala znotraj EU. Druga faza se je začela 1. januarja 1994. Med drugim določila ustanovitev **Evropskega monetarnega inštituta (EMI)**, prepoved financiranja javnega sektorja s strani centralnih bank, prepoved privilegiranega dostopa javnega sektorja do finančnih institucij in izogibanje čezmernemu javnofinančnemu primanjkljaju. Tretja faza se je začela 1. januarja 1999 s prenosom denarne pristojnosti na **ECB** in z uvedbo eura. Z zamenjavo gotovine 1. januarja 2002 se je proces oblikovanja EMU zaključil.

Ekonomsko-finančni svet: glej **Svet EU**.

ERM II (mehanizem deviznih tečajev II): mehanizem deviznih tečajev, ki določa okvir za sodelovanje na področju tečajne politike med državami **euroobmočja** in državami članicami EU, ki ne sodelujejo v tretji fazi **EMU**. ERM II je večstranski sistem fiksnih, vendar prilagodljivih **centralnih tečajev** s standardnim razponom nihanja $\pm 15\%$. Odločitve glede centralnega tečaja in morebitnega ožjega razpona nihanja z medsebojnim soglasjem sprejmejo zadevna država članica EU, države euroobmočja, ECB in druge države članice EU, ki sodelujejo v mehanizmu. Vse članice

ERM II in **ECB** imajo pravico, da sprožijo zaupni postopek za spremembo centralnega tečaja (glej tudi **prilagoditev tečajev**).

Euroobmočje: območje, ki zajema države članice EU, ki so sprejele euro kot enotno valuto v skladu s **Pogodbo** in v katerih se izvaja enotna denarna politika, za katero je odgovoren **Svet ECB**. Euroobmočje trenutno sestavljajo Belgija, Nemčija, Grčija, Španija, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Avstrija, Portugalska in Finska.

Eurosistem: centralnobančni sistem euroobmočja. Sestavljajo ga **ECB** in nacionalne centralne banke tistih držav članic EU, ki so uvedle euro v tretji fazi **ekonomske in monetarne unije** (glej tudi **euroobmočje**). Eurosistem upravljata **Svet ECB** in **Izvršilni odbor ECB**.

Euroskupina: neformalna skupina, ki združuje člane **Ekonomsko-finančnega sveta** iz držav euroobmočja. Sestaja se redno (običajno pred sestankom Ekonomsko-finančnega sveta) in razpravlja o temah, ki so povezane s skupno odgovornostjo držav članic euroobmočja za enotno valuto. **Evropska komisija** in **ECB** sta tudi vabljeni, da se udeležita teh sestankov.

Eurostat: Statistični urad Evropskih skupnosti. Eurostat je del **Evropske komisije** in je odgovoren za pripravo statistike Skupnosti.

Evropska centralna banka (ECB): ECB je osrednji del **Eurosistema** in **Evropskega sistema centralnih bank (ESCB)** in je po **Pogodbi** (člen 107(2)) pravna oseba. Zagotavlja, da se prek njenih lastnih dejavnosti ali dejavnosti nacionalnih centralnih bank izvajajo naloge Eurosistema in ESCB v skladu s **Statutom ESCB**. ECB upravljata **Svet ECB** in **Izvršilni odbor ECB**, ter kot tretji organ odločanja **Razširjeni svet ECB**.

Evropska komisija: institucija Evropske unije, ki zagotavlja uporabo določb **Pogodbe**. Komisija razvija politike Skupnosti, predlaga zakonodajo Skupnosti in izvaja pooblastila na določenih področjih. Na področju gospodarske politike Komisija pripravi integrirane smernice za rast in delovna mesta, ki vsebujejo širše smernice ekonomskih politik in smernice politike zaposlovanja, prav tako pa **Svetu EU** poroča o gospodarskih gibanjih in politikah. V okviru večstranskega nadzora spremlja javne finance in o tem poroča Svetu EU.

Evropski monetarni inštitut (EMI): začasna institucija, ustanovljena na začetku druge faze **ekonomske in monetarne unije** dne 1. januarja 1994. Dve glavni nalogi EMI sta bili krepitev sodelovanja med centralnimi bankami in usklajevanje denarnih politik držav članic ter priprave za ustanovitev **Evropskega sistema centralnih bank**, ki je potreben za izvajanje enotne denarne politike in uvedbo enotne valute v tretji fazi. Inštitut je bil ukinjen z ustanovitvijo **ECB** 1. junija 1998.

Evropski parlament: institucija Evropske unije. Parlament sestavlja 732 predstavnikov državljanov držav članic (julija 2004). Parlament ima vlogo v zakonodajnem postopku EU, vendar so njegove pristojnosti razlikujejo glede na postopke, ki veljajo za sprejemanje posameznega predpisa EU. V zadevah, povezanih z denarno politiko in **ESCB**, ima Parlament predvsem posvetovalne pristojnosti. **Pogodba** kljub temu določa nekatere postopke, ki vzpostavljajo demokratično odgovornost **ECB** Evropskemu parlamentu (predstavitev letnega poročila ECB, splošna razprava o denarni politiki in zaslisanja pred pristojnimi parlamentarnimi odbori).

Evropski sistem centralnih bank (ESCB): centralnobančni sistem Evropske unije. Sestavljajo ga **ECB** in nacionalne centralne banke vseh 25 držav članic EU, kar pomeni, da poleg članic **Eurosistema** vključuje tudi nacionalne centralne banke tistih držav članic, ki še niso uvedle eura. ESCB upravljata **Svet ECB** in **Izvršilni odbor ECB** ter kot tretji organ odločanja **Razširjeni svet ECB**.

Evropski sistem računov 1995 (ESR 95): celovit in notranje povezan sistem makroekonomskih računov, ki temelji na sklopu mednarodno sprejetih statističnih konceptov, definicij, razvrstitev in računovodskih pravil, in katerih namen je zagotoviti usklajen kvantitativen opis gospodarstva držav članic EU. ESR 95 je različica svetovnega Sistema nacionalnih računov 1993 (SNR 93) za Evropsko skupnost.

Evropski svet: Evropski uniji daje potrebno spodbudo za njen razvoj in opredeljuje njene splošne politične smernice. Združuje voditelje držav ali vlad držav članic ter predsednika **Evropske komisije** (glej tudi **Svet EU**). Nima zakonodajne pristojnosti.

Harmonizirane dolgoročne obrestne mere: člen 4 Protokola o konvergenčnih kriterijih iz člena 121 **Pogodbe** zahteva, da se konvergenca obrestnih mer meri na podlagi obrestnih mer za dolgoročne državne obveznice ali primerljive vrednostnih papirje, upošteva razlike v definicijah posameznih držav. Za izpolnitev zahteve iz Pogodbe je **ECB** izvedla konceptualno uskladitev statistike o dolgoročnih obrestnih merah in v sodelovanju z **Evropsko komisijo (Eurostatom)** in v njenem imenu redno zbira podatke iz nacionalnih centralnih bank. V tem poročilu se za pregled konvergenca uporabljajo popolnoma usklajeni podatki.

Harmonizirani indeks cen življenjskih potrebščin (HICP): merilo cen življenjskih potrebščin, ki ga pripravlja **Eurostat** in je harmoniziran za vse države članice EU.

Investicije: bruto investicije v osnovna sredstva, kot so opredeljene v **Evropskem sistemu računov 1995**.

Izvršilni odbor: eden od organov odločanja **ECB**. Sestavljajo ga predsednik in podpredsednik ECB ter štirje drugi člani, ki jih v medsebojnem soglasju imenujejo voditelji držav ali vlad držav članic EU, ki so uvedle euro.

Koeficient starostne odvisnosti starih: delež prebivalstva države v starosti 65 let ali več glede na prebivalstvo v starosti 15–64 let.

Konvergenčni kriteriji: kriteriji iz člena 121(1) **Pogodbe** (podrobneje so razloženi v Protokolu o konvergenčnih kriterijih iz člena 121 Pogodbe), ki jih mora izpolniti vsaka država članica EU, preden lahko uvede euro. Nanašajo se na uspešnost pri stabilnosti cen, stanju javnih financ, deviznih tečajev in dolgoročnih obrestnih mer. Poročila, ki jih pripravita **Evropska komisija** in **ECB** skladno s členom 121(1) Pogodbe, na podlagi izpolnjevanja teh kriterijev ocenjujejo, ali je vsaka država članica dosegla visoko stopnjo trajne konvergenca.

Konvergenčni program: program, ki obsega srednjeročne načrte in predpostavke države glede gibanja ključnih ekonomskih spremenljivk v smeri doseganja **referenčnih vrednosti** iz **Pogodbe**. Pojasnjeni so ukrepi za konsolidacijo proračunskega salda, skupaj z osnovnim ekonomskim scenarijem. Konvergenčni programi običajno zajemajo naslednja tri do štiri leta, vendar se medtem ves čas redno dopolnjujejo. Preučita jih **Evropska komisija** in Ekonomsko-finančni odbor, katerih

poročila so temelj za oceno, ki jo pripravi **Ekonomsko-finančni svet**. Po začetku tretje faze **ekonomske in monetarne unije** države članice z odstopanjem še naprej pošiljajo konvergenčni program, države, ki so članice euroobmočja, pa skladno s **Paktom za stabilnost in rast** pripravljajo letni program za stabilnost.

Neciklični dejavniki: vplivi na proračunski saldo, ki niso posledica konjunkturalnih nihanj (glej **ciklična komponenta proračunskega salda**). Izvirajo lahko iz strukturnih (tj. stalnih) sprememb v proračunski politiki ali iz **ukrepov z začasnim učinkom**.

Neto investicijski odhodki: obsegajo končne investicijske odhodke države (tj. bruto investicije v osnovna sredstva plus neto nakupi zemljišč in neopredmetenih sredstev plus spremembe zalog) in neto plačane kapitalske transferje (tj. investicijske podpore plus nepovratni transferji **širše države** drugim sektorjem za financiranje določenih elementov bruto investicij v osnovna sredstva minus davki na kapital in drugi kapitalski transfereji, ki jih prejme sektor širše države).

Nihanje deviznega tečaja: merilo spremenljivosti deviznih tečajev, ki se običajno izračuna na podlagi standardnega odklona dnevnih sprememb v odstotkih, preračunanega na letno raven.

Pakt za stabilnost in rast: namenjen je vzdrževanju zdravih javnih financ v tretji fazi **ekonomske in monetarne unije**, da bi se okrepile razmere za stabilnost cen ter močno in trajno rast, ki spodbuja ustvarjanje delovnih mest. V ta namen Pakt državam članicam predpisuje srednjeročne proračunske cilje in vsebuje tudi konkretna določila glede **postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem**. Pakt sestavljajo Resolucija Evropskega sveta o Paktu za stabilnost in rast, ki je bila sprejeta 17. junija 1997 na vrhu v Amsterdamu, in dve uredbi Sveta, in sicer (i) Uredba (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrejitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik, kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1055/2005 z dne 27. junija 2005, in (ii) Uredba (ES) št. 1467/97 z dne 7. julija 1997 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem, kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 1056/2005 z dne 27. junija 2005.

Pogodba: izraz se nanaša na Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti („Rimska pogodba“). Pogodba je bila večkrat spremenjena, zlasti s Pogodbo o Evropski uniji („Maastrichtska pogodba“), ki je postavila temelje za **ekonomsko in monetarno unijo** in je vsebovala tudi **Statut ESCB**.

Pokojninske sheme, financirane s skladi in brez skladov: pokojninske sheme, financirane s skladi, so urejene tako, da se pokojninske obveznosti pokrijejo z akumulacijo sredstev, pridobljenih iz prispevkov. Nasprotno se pri pokojninskih shemah, financiranih brez skladov (običajno se imenujejo sistem s sprotnim prispevnim kritjem), sedanji pokojninski prispevki takoj porabijo za izplačilo pokojnin sedanjim upokojencem. Pri tej shemi tako ni akumulacije kapitala.

Poseg pri zgornji ali spodnji meji nihanja: obvezen poseg centralne banke, če njena valuta doseže spodnjo ali zgornjo mejo nihanja, kot je določena z **razponom nihanja v ERM II**.

Poseg znotraj meja nihanja: poseg centralne banke z namenom, da vpliva na tečaj svoje valute znotraj **razpona nihanja v ERM II**.

Postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem: določba iz člena 104 **Pogodbe**, ki je podrobneje opisana v Protokolu o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem, od držav članic EU zahteva ohranjanje proračunske discipline, določa merila za proračunsko stanje, ki šteje za čezmerni

primanjkljaj, ter določa ukrepe, ki jih je treba sprejeti po ugotovitvi, da zahteve glede proračunskega salda ali javnega dolga niso bile izpolnjene. Določbo dopolnjuje Uredba Sveta (ES) št. 1467/97 z dne 7. julija 1997, kakor je bila spremenjena z Uredbo Sveta (ES) št. 1056/2005 z dne 27. junija 2005, o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki je del **Pakta za stabilnost in rast**.

Potencialne obveznosti: obveznosti države, ki nastanejo samo ob uresničitvi določenega dogodka (npr. državna jamstva).

Pravna konvergenca: proces, kjer države članice EU izvedejo potrebne prilagoditve svoje zakonodaje, da bi jo uskladile s **Pogodbo in Statutom** ter tako (i) povezale svojo centralno banko v **Evropski sistem centralnih bank** ter (ii) uvedle euro in omogočile svoji nacionalni centralni banki, da postane sestavni del **Eurosistema**.

Pravni red Skupnosti: celotna zakonodaja Skupnosti, skupaj z razlago Sodišča Evropskih skupnosti, ki je zavezujoča za vse države članice EU.

Prilagoditev med primanjkljajem in dolgom: razlika med javnofinančnim saldonom (javnofinančnim primanjkljajem ali presežkom) in spremembo v javnem dolgu. Takšne prilagoditve so lahko med drugim posledica sprememb v obsegu finančnih sredstev, ki jih ima država, prevrednotenj ali statističnih prilagoditev.

Prilagoditev tečajev: sprememba v **centralnem tečaju** valute, ki sodeluje v **ERM II**.

Primarni saldo: neto izposojanje ali neto posojanje **širše države** brez plačil obresti za konsolidirani javni dolg.

Proizvodna vrzel: razlika med dejansko in potencialno ravtnjo proizvoda v gospodarstvu, ki se meri kot odstotek potencialnega proizvoda. Potencialni proizvod se izračuna na podlagi trendne stopnje rasti gospodarstva. Pozitivna proizvodna vrzel pomeni, da je dejanski proizvod nad trendno oziroma potencialno ravtnjo, in kaže na možen nastanek inflacijskih pritiskov. Negativna proizvodna vrzel pa pomeni, da je dejanski proizvod pod trendno oziroma potencialno ravtnjo, in kaže na možno odsotnost inflacijskih pritiskov.

Razlika med rastjo in obrestno mero: razlika med medletno nominalno spremembo v BDP in povprečno nominalno obrestno mero, po kateri se plačujejo obresti na stanje javnega dolga („efektivna” obrestna mera). Razlika med rastjo in obrestno mero je eden od dejavnikov spremembe v deležu **javnega dolga**.

Razpon nihanja v ERM II: zgornja in spodnja meja nihanja, znotraj katerih lahko valute držav članic v **ERM II** nihajo do eura.

Razširjeni svet: eden od organov odločanja **ECB**. Sestavljajo ga predsednik in podpredsednik ECB ter guvernerji vseh nacionalnih centralnih bank **Evropskega sistema centralnih bank**.

Referenčna vrednost: Protokol o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem določa točno določeno vrednost glede deleža primanjkljaja (3% BDP) in **deleža javnega dolga** (60% BDP), medtem ko Protokol o konvergenčnih kriterijih iz člena 121 **Pogodbe** določa metodologijo za

izračun referenčne vrednosti, ki se uporablja pri oceni cenovne konvergenca in konvergenca dolgoročnih obrestnih mer.

Referenčno obdobje: časovno obdobje, določeno v členu 121 Pogodbe in Protokolu o konvergenčnih kriterijih, ki se uporablja za ocenitev napredka pri doseganju konvergenca.

Skupna bilanca neposrednih in portfeljskih naložb: seštevek salda neposrednih naložb in salda portfeljskih naložb v finančnem računu plačilne bilance. Neposredna naložba je čezmejna naložba za pridobitev trajnega deleža v podjetju s sedežem v drugi državi (velja za lastništvo, ki je enako najmanj 10% navadnih delnic ali glasovalnih pravic). Obsega lastniški kapital, reinvestirane dobičke in „drug kapital“, povezan z operacijami med podjetji. Portfeljske naložbe zajemajo lastniške vrednostne papirje (ko ne gre za neposredno naložbo), dolžniške vrednostne papirje v obliki obveznic in zadolžnic ter instrumente denarnega trga.

Stanje mednarodnih naložb: vrednost in sestava stanja neto finančnih terjatev (ali finančnih obveznosti) gospodarstva do tujine. Imenuje se tudi neto stanje tuje aktive.

Statut: izraz se nanaša na Protokol o Statutu **Evropskega sistema centralnih bank in Evropske centralne banke**, ki je priloga **Pogodbi** o ustanovitvi Evropske skupnosti, kakor je bila spremenjena z Amsterdamsko pogodbo, Pogodbo iz Nice, Sklepom Sveta 2003/223/ES in Aktom o pogojih pristopa Češke republike, Republike Estonije, Republike Cipra, Republike Latvije, Republike Litve, Republike Madžarske, Republike Malte, Republike Poljske, Republike Slovenije in Slovaške republike in prilagoditvah pogodb, na katerih temelji Evropska unija.

Svet ECB: najvišji organ odločanja **ECB**. Sestavljajo ga vsi člani **Izvršilnega odbora ECB** in guvernerji nacionalnih centralnih bank držav članic EU, ki so uvedle euro.

Svet EU: institucija Evropske unije, ki jo sestavljajo predstavniki vlad držav članic. To so običajno ministri, odgovorni za zadeve, o katerih se razpravlja. Sestanek Sveta EU, na katerem se srečujejo ministri za gospodarstvo in finance, se običajno imenuje **Ekonomsko-finančni svet** (ECOFIN). Za sprejemanje pomembnejših odločitev se lahko Svetu EU sestane tudi v sestavi predsednikov držav in vlad. Te institucije ne smemo zamenjevati z **Evropskim svetom**.

Širša država: sektor, ki po definiciji **Evropskega sistema računov 1995** obsega rezidenčne enote, ki se ukvarjajo predvsem s proizvodnjo netržnega blaga in storitev, namenjenih za individualno in kolektivno potrošnjo, oziroma s prerazporejanjem nacionalnega dohodka in bogastva. Obsega centralne, regionalne in lokalne državne organe ter sklade socialnega zavarovanja. Ne zajema enot v državni lasti, ki opravljajo poslovno dejavnost, kot so javna podjetja.

Tekoči transferji: transferji države podjetjem, gospodinjstvom in tujini brez transferjev prejetih iz tujine, ki niso povezani s kapitalskimi odhodki. Obsegajo subvencije na proizvode in uvozne subvencije, socialne prejemke in transferje institucijam EU.

Ukrepi z začasnimi učinki: to so vsi neciklični učinki na fiskalne spremenljivke, ki (i) le v določenem obdobju (enkratni učinki) zmanjšajo (ali povečajo) javnofinančni primanjkljaj ali bruto dolg (glej tudi **delež javnega dolga in delež primanjkljaja**) ali (ii) v določenem obdobju izboljšajo (ali poslabšajo) javnofinančno stanje na račun (ali v korist) prihodnjega proračunskega stanja (nasprotni učinki).

ISSN 1725946-0

9 771725 946003